The Journal of
The Tanjore Maharaja Serfoji's
Sarasvati Mahal Library

EDITED BY

O. A. NARAYANASWAMY, B. A., B. L.,

Honorary Secretary,

T. M. S. S. M. Library, Thanjavur.

Vol. XXI **No. 1**

PUBLISHED WITH THE PERMISSION OF
THE ADMINISTRATIVE COMMITTEE OF THE LIBRARY

A. D. 1967 Saka 1889

Annual Subscription Rs. 4

The following back numbers of the Journal of The Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvati Mahal Library are available for sale :—

Vol.	I	Number	1	Price Re.	0—75
„	VII	„	1 & 2	... Rs.	1—50
„	VIII	„	1, 2 & 3	... „	2—00
„	IX	„	„	... „	2—00
„	X	„	„	... „	4—00
„	XI	„	„	... „	4—00
„	XII	„	„	... „	4—00
„	XIII	„	„	... „	4—00
„	XIV	„	„	... „	4—00
„	XV	„	„	... „	4—00
„	XVI	„	„	... „	4—00
„	XVII	„	1	... „	2—00
„	XVIII	„	1 & 2, 3	... „	4—00
„	XIX	„	1 & 2, 3	... „	4—00
„	XX	„	1, 2 & 3	.... „	4—00

(Postage Extra)

As only a very few copies are available, book your orders early.

Copies can be had of :—

The Honorary Secretary,
T. M. S. S. M. Library,
THANJAVUR.
(Madras State) India.

The Journal of The Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvati Mahal Library

EDITED BY

O. A. NARAYANASWAMY, B. A., B. L.,
Honorary Secretary,
T. M. S. S. M Library, Thanjavur.

Vol. XXI **No. 1**

PUBLISHED WITH THE PERMISSION OF
THE ADMINISTRATIVE COMMITTEE OF THE LIBRARY

A. D. 1967 Śaka 1889

Annual Subscription Rs. 4

CONTENTS

1 Editorial ... 1—3

2 Our Librarian Honoured ... 4

3 The Raghunāthacarita of Vāmanabhaṭṭa Bāṇa
—P. Sriramamurti M. A.,
Lecturer in Sanskrit, Andhra University. ... 1—5

4 इदं कविभ्यः पूर्वेभ्यः — Homage to the Poets of Yore
— V. Gopala Iyengar, M. A. ... 6—8

5 पदगुच्छ–अनेकमहाराष्ट्र कविकृत—T. R. Bhima Rao,
—Marathi Pandit, Sarasvati Mahal Library. ... 13-24

6 वेंकटाचार्यकृतयः–अभिनन्दनम्–by D. T. Tatacharya, M. O. L. ...
,, —भूमिका ... 1—8
,, —विषयानुक्रमणिका ...
— N. S. Devanathachariar, Sanskrit Pandit,
Sarasvati Mahal Library.

7 मीमांसाशास्त्रगुच्छः–उच्छृङ्खलवादः–by N. S. Devanathachariar... 1-10

8 मदनसंजीवनभाणः—महाकविघनश्यामकृतः
— P. M. Padmanabha Sarma, Sanskrit Pandit,
Sarasvati Mahal Library. ... 1-12

9 शंकरकालीनटनसंवादनाटकम्—शाहमहाराजप्रणीतम्
—N. Viswanathan, Telugu Pandit,
Sarasvati Mahal Library. ... 33-44

10 விறலி விடு தூது—V. Chockalingam, Tamil Pandit,
Sarasvati Mahal Library. ... 1-16

11 ஞானவம்மானை —M. Seeralan, Assistant Librarian,
L. R. U., Sarasvati Mahal Library. ... 1—6

12 மோடிப்பலகணி (கோயில் மணி)—V. Chockalingam. ... 25-36

13 ஆயுர்வேதோபதேசங்கள்
—C. R. Rajarajeswara Sarma, Junior Research
Officer, L. R. U., Sarasvati Mahal Library. ... 49-60

14 சிறுநீர்க்குறி சோதனை—Title page, Preface ...
ஆசிரியர் முன்னுரை, மதிப்புரை. ...
Text ... 9-19
—Dr. A. Shanmugavelan, M. A., B. O. L.,
Siddha Research Officer,
L. R. U., Sarasvati Mahal Library.

15 Contraceptives in Ancient India
— Literary Research Unit, Sarasvati Mahal Library.... 1—4

16 Our News-Reel. ... 1—3

The Journal of
The Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvati Mahal Library

Vol. XXI A. D. 1967 Śaka 1889 No. 1

EDITORIAL

Very cordially, though rather late, we greet our readers and subscribers with the first number of Vol. XXI of our Journal.

This issue of ours begins with a literary estimate of the Sanskrit epic poem *Raghunātha Carita* of the famous poet, Vāmana Bhaṭṭa Bāṇa from the pen of Thiru P. Sriramamurti, M. A., Sanskrit Lecturer of Andhra University. The article has a double interest namely that it is based on a manuscript preserved in our Library and that it is only a prelude to the author's intention of publishing from our manuscript the original epic poem itself, with which the article deals. Following this are given a few stanzas from the above mentioned poem, comprising Vāmana Bāṇa's eulogy of his literary predecessors. An excellent English rendering by our Librarian, which is as fluent and graceful as if it were a poem by itself, is added below each verse. The Marathi anthology of hymns entitled *Padaguccha* is continued with some musical compositions addressed to Lord Śiva composed by various poets.

Our Sanskrit section begins with an introduction in Sanskrit to the now completed Minor works of Venkaṭācārya, in which the editor has given a historical and critical outline of the life and times of the gifted and versatile author of the Minor works. A letter of appreciation of this work and of the service rendered by the Sarasvati Mahal by publishing it, addressed to us, by the reputed and veteran scholar, Paṇḍitarāja, Mīmāmsākesari D. T. Tatacharya, M. O. L. of Tirupati is prefixed to the editor's introduction. We hope to complete this work in the next issue with an Engish introduction and title page. Another monograph on Mīmāmsa entitled, "*Ucchṛnkhalavāda*" makes its first

appearance in print from out of our manuscripts adding to our bunch of monographs on this subject under the title *Mīmāmsā Guccha*. An erotic playlet, *Madanasañjīvana Bāṇa* composed by Ghanaśyama is now commenced and the first instalment appears in this issue. The author of this work, a versatile scholar, poet and commentator was a minister in the court of King Tukkoji of Tanjore and he is credited with sixty works in Sanskrit and the manuscripts of many of them are preserved in this Library.

Śaṅkara Kālī Naṭana Samvāda, the multilingual *Yakṣagāna* of King Sahaji is continued in this issue upto Act IV. The portions included in this issue contains specimens of some very rare types of Literary compositions, rich in verbal dexterity and musical rhythm.

In our Tamil Section, one stage of *Modippalagani* is completed in this issue and a new serial *Virali Viḍu Tūdu* is started. This is from one of our recently acquired manuscripts. The poem represents a message sent by the poet to Saṅgameśvari, the Goddess enshrined at Nannavur and is modelled after the famous poem of the same category *Kūlappa-naikan Virali Viḍu Tūdu*. The poem deserves careful study though the name of author is not known. Exposition of great and sublime truths in a language of utter simplicity, but with the utmost clarity, is an art in which great poets excel. The short Tamil poem '*Jnanavammanai*' included in this issue is an excellent example of this category of poems, setting forth the highest philosophical concepts in the literary form known as *Ammanai* which is a type of musical chant adopted by young girls while playing at the game called *ammanai* which consists of tossing, in unbroken succession, three wooden balls. In such a type of work, Poetry shears Philosophy of all its intricacies.

As usual, our readers are given a fair amount of reading matter on Medical Science. A great deal of benefit can be derived from a close and critical study of the ancient manuscripts and books, not only in the field of historical research but certainly also in the field of positive sciences like Medicine which have a practical bearing on the needs of the modern world. The article on 'Contraceptives in Ancient India' appearing in this issue will vindicate this assertion and throw much light on this burning problem of the day. The members of the staff of

the Literary Research Unit of our Library have scrutinized the ancient texts of medical works and have set forth in this article some of the contraceptives doses which they have so far come across therein, as prescribed in ancient India. The Editor's prefatory note to the article will, it is hoped, focus the attention of the reader on its contents. *Āyurvedopadeśa,* which deals with the application of the rules of Āyurveda to daily routine of life is continued. The work in Tamil on Siddha System of medicine entitled *Terar Śirunirkkuri* or "Terar's system of Urine Test", begun in our last issue is completed in this and appended with an Introduction and preface. This, like the other completed serials published in our Journal, will be available in the form of booklets to the nonsubscribers who are interested in the subject.

From this issue onwards, we propose to give a News-Reel in order to acquaint our readers with the major events, that take place in the Library in the period between the appearance of the previous issue and the current one. This, we hope, will strengthen the contact between our readers and the Library.

O. A. Narayanaswami,
Editor.

Our Librarian Honoured

We are very glad to understand that the title '*Vidya Visharada*' has been conferred on our Librarian, Prof. V. Gopala Iyengar, M. A., by His Holiness, Swami Venkatesvarananda, Head of the Ayur Aisvarya Arogya Asram, Adyar, Madras as the Founder's award this year. Prof. V. Gopala Iyengar, has rendered creditable service to the cause of Sanskrit learning as a Professor of Sanskrit for over three decades and as the author and editor of several books in Sanskrit for the benefit of Sanskrit students. This award is made, as the Swamiji puts it in the certificate of the award, to our Librarian, "as he is a profound scholar, able preceptor and an authority on Sanskrit language and literature and as his *Niti Sastra* is a rare work." The work mentioned by the Swamiji is Bhartrhari's *Niti Śataka* translated into English and edited by Sri V. Gopala Iyengar and published recently by the Sarasvati Mahal Library.

As the award conferred on Sri Gopala Iyengar relates to a work edited by him on behalf of our Library, we, the authorities of the Library feel that we have a legitimate share in the joy and happiness caused by the award. We feel it a matter of pride and pleasure that in honouring our Librarian, the revered Swamiji has honoured and blessed the Library also.

It is therefore befitting that while congratulating Prof. *Vidya Visharada* Gopala Iyengar on the honour attained by him, we would also thank the Swamiji on behalf of the Library for the blessing which he has conferred indirectly on the Sarasvati Mahal Library.

O. A. Narayanaswami,
Editor & Honorary Secretary,
T. M. S. S. M. Library.

The Raghunāthacarita of Vāmanabhattabāna

P. Sriramamurti, M. A.,
(Lecturer in Sanskrit, Andhra University, Waltair)

[Paper submitted to the twenty-third session of the All India Oriental Conference at Aligarh from 27th October to 29th October 1966]

Vāmanabhaṭṭabāṇa is a well-known writer in Sanskrit from Āndhra who belonged to the period, Circa 1375–1425 A. D. He was the son of Komaṭiyajvan and the grandson of Varadāgnicit of Vatsagotra. [1] He was associated with the kingdoms of Vijayanagar and Koṇḍavīḍu. His *Śṛṅgārabhūṣaṇabhāṇa* is said to have been enacted on the occasion of the spring festival of Virūpākṣadeva of Pampātīrtha.[2] In his lexicographical work, *Śabdacandrikā*, he pays homage to Vidyāraṇya describing him as his Guru [3] He wrote an inscription of Devarāya I, dated 1380 A.D. where he describes himself as Kaviśvara and a scholar in Vyākaraṇa, Mīmāmsā and Nyāya.[4] The *Kanakalekhākalyāṇa* was written by him at the instance of Lakṣmīśadaṇḍādhipa, the minister of Devarāya I.[5] The *Vemabhūpālacarita* is a biography in prose of his patron Peddakomaṭivema of Koṇḍavīḍu, Circa 1402-1420 A. D.

Vāmanabhaṭṭabāna was a prolific writer and he wrote two Mahākāvyas the *Raghunāthacarita*[6] and the Nalābhyudaya,[7] a Sandeśakāvya the *Hamsasandeśa*[8], an Ākhyāyika-the *Vemabhūpālacarita* [9], four

---

1 Vide Śabdaratnākara.
वरदाग्निचितः पौत्रः पुत्रः कोमटियज्वनः ।
जागर्ति वामनो बाणो वत्सवंशशिखामणिः ॥

2 Kāvyamāla 58.

3 विद्यारण्यगुरून् सार्वभौमाद्यखिलसत्कवीन् ।
नमस्कृत्याथ बाणेन क्रियते शब्दचन्द्रिका ॥

4 Mackenzie's Manuscripts. M. 249-pp. 24–29. and M. 389-pp. 17–19.

5 S. I. I. Vol. IV–No. 267.

6 Tanjore No. 3721/10253. D. C. pp. 2634-38. Transcript No. 185.

7 Trivandrum Sanskrit Series No. 3.

8 Saṁskṛtadūtakāvyasaṅgraha No. 4. The Haṁsadūta of Vāmana Bhaṭṭa Bāṇa critically edited by J B Chaudhury, Ph. D. (London). Calcutta, 1941.

9 Ptd. at Srirangam, Ed. by R. V. Krishnamacharya who epitomised it,

plays the *Pārvatipariṇaya*[10] the *Kanakalekhākalyāṇa*[11] the ***Bāṇāsura vijaya***[12] and the *Sṛngārabhūṣaṇabhāna*[13] and two lexicographical works the *Sabdacandrikā*[14] and the *Sabdaratnākara*.[15]

The *Raghunāthacarita*[16] is a Mahākāvya in thirty cantos describing the story of Rama completely, upto his coronation. This is the biggest of his works and it is important for more than one reason. Firstly the poem marks a definite change in the attitude of the poet in regard to his own abilities. He is known to us as a self-conscious poet. He was highly ambitious and displayed his vanity in his works on several occasions. He says that he could excel both Kālidāsa and Bāṇa who could write either good verse or prose, suggesting that he could compose both, equally good. *viz*.,

पद्ये पटीयान् किल कालिदासो गद्ये पटीयान् किल बाणभट्टः ।
पद्ये च गद्ये च परं पटीयान् वत्सान्वयो वामनभट्टबाणः ॥

The above quoted verse found in the Bhāṇa and the ***Bāṇāsura-vijaya*** can be compared with the following two verses from the introductory portion of *Raghunāthacarita*.

कः कालिदासकविना कृतं कर्म करिष्यति ।
हनूमल्लङ्घितं कोऽन्यो लङ्घयेल्लवणार्णवम् ॥ I-11

बाणं सत्कविगीर्वाणमनुबध्नाति कः कविः ।
सिन्धुमन्धुकमन्वेति द्युमणिं वा तमोमणिः ॥ I-12

10 Ptd. Bombay, Srirangam, Kumbakonam, Visakhapatnam.

11 Adyar. Shelf No. 73820 and R. 5168. The author of this article has prepared a critical edition of the play. See V. V. R. I. Journal for an account of the play Vol. II. p. i. March, 1964. by this author.

12 R. 5223

13 Kavyamala-58.

14 Ptd. in the Gopalakrishnamacharya Commemoration Volume. **Edited by Dr. T. R.** Chintamani pp. 221-234, Madras. 1942.

15 R. 2436. Ptd. Darbhanga, Ed. by Dr B. R. Sharma.

16 This account is based on **Transcript No. 185 of the Tanjore Library**.

This latter attitude is in clear contrast with the one shown in his earlier works. Here is a modest and tempered poet, mature in thought and expression. His art too has transformed into a perfection not seen in his earlier works.

The *Raghunāthacarita* deals with the Rāma story extensively in thirty sargas. The subject-matter of the chapters is as follows:—

The work starts with a salutation to Lord Gaṇeśa. Then the Goddess of learning, Śāradā is invoked. The author pays homage to the earlier poets namely Vālmiki, Vyāsa, Kālidāsa and Bāṇa. Now starts the narrative proper. The remaining portion of the first sarga contains a description of Daśaratha and his ancestry, Ayodhyā, Daśaratha's wives and his rule. The second sarga continues the description of his rule and the political situation. The third describes the rainy season and the conquest. The fourth describes the autumn. The various countries conquered are mentioned as in the *Raghuvaṁśa* in course of the description of Raghu's conquest. The fifth sarga describes the spring season and the hunting expedition of Daśaratha. The fateful incident of the curse of the Muni, is also described here. In the sixth, Daśaratha's grief for want of progeny is described, in a vivid manner. He performs the Putrakāmeṣṭi. Rāvaṇa's bad deeds and the gods' appeal to the Lord to incarnate in human form to do away with him come next. The seventh describes the birth of the four sons. The eighth–Rāma's early life, Viśvāmitra's sacrifice, and the killing of Tāṭakā. The ninth–the marriage with Sītā. The tenth–the episode of encounter with Paraśurāma. The eleventh-banishment of Rāma. Twelfth-sorrowful plight of Daśaratha and his subsequent death, Bharata's return. 13-Virādha is killed. 14–Śūrpaṇakhā's episode. Other Rākṣasas killed. 15-Śūrpaṇakhā bewails. 16–Sītā's abduction, and Jaṭāyu's death. 17–Rāma mourns the loss of Sītā. 18–meeting with Sugrīva. 19-Vāli killed, the rainy season. Hanumān crosses the ocean. 20–Hanumān finds Sītā. 21–He destroys the Aśoka-vana. 22–Laṅka is burnt. 23–Rāma starts to Laṅka to get back Sītā. 24–Rāvaṇa tries to win over Sītā in vain. 25-Preparations for the battle. 26–The battle. Rāvaṇa decides to wake up Kuṁbhakarṇa. 27–Kuṁbhakarṇa is killed. 28-Indrajit meets his death at the hands of Lakṣmaṇa. 29-Rāvaṇa is killed. 30-Coronation and return to Ayodhyā.

The poem is a close imitation of the *Raghuvaṁśa*. The conventions of a Mahākāvya are scrupulously followed. Vīrarasa is the most predominant with Karuṇa, Śṛṅgāra and Adbhuta as Aṅga rasas. The following are descriptions of pathos by the poet. Listening to the pathetic cries of the blind couple at the loss of their son, killed by Daśaratha by mistake, even the sylvan creepers looked like reacting.

श्रुत्वा तमन्धमिथुनस्य विलापबन्धं प्रायः प्रवालपुटपाणितलैर्विलोकैः ।
आहत्य गुच्छकुचमण्डलमण्डजानां नादछलेन रुरुदुर्विपिनान्तवल्ल्यः ॥ V–59

The animate and inanimate nature is imagined to be unable to tell Rāma bewailing the loss of Sītā, that she was abducted by Rāvaṇa on account of fear of Rāvaṇa,

अनाथवत्तं विलपन्तमेवं समीक्ष्य भूतानि चराचराणि ।
सीताममुष्मै दशकण्ठनीतां वक्तुं न शेकुः किल तद्भयेन ॥ XVI–22

His similes are reminiscent of Vālmīki's and they are employed in a striking manner. e.g.,

परिचुक्रोश कौसल्या गौरिव भ्रष्टतर्णका ॥ XII–33

मृगीमिव व्याघ्रवधूभिरारादन्वास्यमानां रजनीचरीभिः ।
वल्लीमिवाश्लिष्टदवाग्निधूमां नदीमिवात्यन्तदवाग्नितन्वीम् ॥ XX–59

तारामिवाहर्मुखजातकार्श्यां विद्यामिवाम्नायवियोगदीनाम् ।
प्रभामिवेन्दोस्तमसाभिभूतां प्रालेयवृष्ट्या नलिनीमिवार्ताम् ॥ XX–60

दुष्कर्मणा कीर्तिमिवावधूतां प्रत्यूहरुद्धामिव कर्मसिद्धिम् ।
विमुञ्चतीमश्रुनिबद्धधारां विवृद्धनिश्वासविकंपितोष्ठीम् ॥ XX–61

हुतवहमिव धूमशेषमग्रे जलधिमिव क्षयवह्निना निपीतम् ।
असुविरहितमग्रजं शयानं रणभुवि वीक्ष्य विभीषणः शुशोच ॥ XIX–73

For his *Utprekṣas*—

विपक्वजम्बूफलचुम्बिनोन्मदा कुहूमुखाः कूजितसंज्ञया मुहुः ।
शिखासु लीना विपिनान्तशाखिनां मनोभवाह्वानमिवात्र कुर्वते ॥ XVII–39

सितातपत्रे सचित्रस्थिते पतन् करीन्द्रहस्तः करवालखण्डितः ।
ततान संपूर्णकलं कलानिधिं विधुन्तुदस्य ग्रसतो विडम्बनम् ॥

The following is a striking example of nature description:

सलिलं तप्तमौर्वेण संवीज्य तटमारुतैः ।
पिबतां मेघपान्थानां दिशन्तमिव सन्ततम् ॥ IV-9

Compare the following with their parallels in Kālidāsa:

सत्यामपि शरद्वृद्धौ शरकाण्ड इवाफला ।
हन्त तिष्ठामि पूर्वेषां ऋणशृङ्खलसंयुतः ॥ VI-9

अवाङ्मनसगम्ये ते परमे व्योम्नि तस्थुषः ।
सूक्ष्मं रूपमपश्यन्तः स्थूलमर्चन्ति सूरयः ॥ VI-57

Thus the work is a fruit of the mature mind of the poet. The theme is dealt with in an able manner and the composition too shows the qualities of a masterpiece. In conclusion, it may be said to be a worthy addition to the existing Mahākāvya literature in Sanskrit which deserves to see the light of the day soon.

॥ इदं कविभ्यः पूर्वेभ्यः ॥

HOMAGE TO THE POETS OF YORE

FROM

RAGHUNĀTHA CARITAM

(By V. Gopala Iyengar, M. A.)

इदं कविभ्यः पूर्वेभ्यस्सुवर्णकुसुमार्चनम् ।
कवेर्वामनबाणस्य काव्योद्यानात्समाहृतम् ॥

Unto the Bards of Yore this homage is offered,
this eulogy in choicest words expressed,
this worship with golden blossoms, gathered
from the garden of poesy of Vāmana Bāṇa.

... ...

जयन्ति सन्तः कवयो दिग्विजृम्भितकीर्तयः ।
कर्णावतंसतामेति सतां यत्सूक्तिमञ्जरी ॥ १ ॥

Hail to the learned poets, whose fame
over all the quarters spreads.
With the clusters of their flower-like words,
the wise adorn their ears. (1)

वाणी महाकवीन्द्राणां कापि माणिक्यदीपिका ।
धुनाना जगदज्ञानध्वान्तमिन्धे स्वतेजसा ॥ २ ॥

The utterance of great immortal poets
is a marvellous ruby-torch.
Dispelling the darkness of the world's ignorance,
it blazes forth with its own lustre. (2)

आननेन्दुसमुद्भूता कवेरमृतशीतला ।
कस्य वा न सुखं कुर्यात्कविता चापि कौमुदी ॥ ३ ॥

Flowing forth from the moon of the poet's face,
    refreshing with ambrosial sweetness,
Poesy and moonlight both alike
    enrapture the heart of one and all. (3)

वन्द्यः कस्य न वाल्मीकिर्यस्य वाङ्मधुनः कणान् ।
आदाय कवयोऽद्यापि निक्षिपन्ति स्वसूक्तिषु ॥ ४ ॥

Who will not adore Vālmīki,
    whose words are like a spray of honey?
Picking up a few particles there,
    the poets besprinkle, even now, their works. (4)

सुधाया वाक्सुधायाश्च वाल्मीकेर्वदनार्णवात् ।
वक्त्रैः सुमनसः पूर्वां पिबन्ति श्रवणैः पराम् ॥ ५ ॥

Nectar rises from the ocean; the nectar of words
    from the ocean of Vālmīki's face.
Gods drink the former with their mouth;
    and wisemen, the latter, with their ears. (5)

ब्रह्मणोऽपि महान्व्यासो ब्रह्मा ब्रह्माण्डसम्भवः ।
यत्प्रबन्धमहाम्भोधौ ब्रह्माण्डैर्बुद्बुदायितम् ॥ ६ ॥

Vyāsa excels Brahma; Brahma is but a creature
    of the primeval egg of this universe.
But in the vast ocean of Vyāsa's epic
    Universes bulge and burst like bubbles of water. (6)

परं प्रदीप्यते लोके चन्द्रादर्काच्च भारतम् ।
तमो गृह्णाति चन्द्रार्कौ तन्निगृह्णाति भारतम् ॥ ७ ॥

More than the moon and the sun,
    Bhārata shines resplendant in the world.
While the shadowy planet overpowers them
    Bhārata suppresses all shadows (of ignorance). (7)

कः कालिदासकविना कृतं कर्म करिष्यति ।
हनुमल्लङ्घितं कोऽन्यो लङ्घयेल्लवणार्णवम् ॥ ८ ॥

What Kālidāsa, the poet, has accomplished
who else can ever hope to do?
The saltish ocean crossed by Hanumān
who else can ever hope to cross? (8)

बाणं सत्कविगीर्वाणमनुबध्नाति कः कविः ।
सिन्धुमन्धुकमन्वेति द्युमणिं वा तमोमणिः ॥ ९ ॥

Which poet can ever vie with Bāṇa,
a god among bards?
Can a well ever with the ocean vie
or a glow worm with the sun? (9)

॥ श्रीः ॥

॥ शिवपर पदें ॥

अच्युतकृत

१

शिवनाम साजे ज्याचे । जे गुह्यात्पर गुह्याचे ।
सार श्रुति सुखाचे ॥ १ ॥

मस्तकिं गंगा जटाभार । पाठिं शोभे वाघांबर ।
झळके विभूति शरीर । दिगंबर जुगाचे ॥ २ ॥

नंदिवाहन साजे ज्याला । भ्रुकुटि झळके तिसरा डोळा ।
ऐसा धवळा शंभु भोळा । जीवन सकळां जीवांचे ॥ ३ ॥

मनबुद्धिप्रकाशक । सर्वइंद्रियां चालक ।
जे ज्ञप्ती मात्र एक । ते दयाचें दायक ॥ ४ ॥

आपण अवघा अवघ्यांत । अवघे आपणा माजी पाहत ।
ऐसे देखते अच्युत । चित्त चैतन्य नामाचें ॥ ५ ॥

अनाम

२

अरे! सांब भजे सांब भजे भक्तिभावें ।
भवमथ भूतपति जो स्वभावें ॥ ॥ध्रु० ॥

मान बहुमान अभिमान हा त्यजुनियां
मानवा मानसि नित्य चिंती ।
मारमारक उमारमण माधव मित्र मौलि-
मंडित जटाजूट मूर्ती ॥ १ ॥ ॥ अरे ॥

भुललासि विभवबळें कामिनि
पाहुनि व्यर्थजन्में कसा फार फिरसि ।

नर नरक भोगिसि किति ह्मणुनि साहसि
यावरि तऱ्हीं सत्वरेसि ॥ २ ॥ ॥ अरे ॥

मृगशूल डमरूधर अभयकर कर्पूरगौर
गंगा शशि उत्तमांगी नागभूषण शिवारमण ।
शरणाभिरक्षण स्मरण करि अंतरंगी ॥ ॥ ३ ॥ ॥ अरे ॥

उद्धवचिद्घनकृत

३

कोण सांभाळील मज ये काळि ।
तुज वांचुनि चंन्द्रमौळि । ॥ कोण० ॥

जननि जनकाने सोडिलि आस ।
काय प्रार्थुनिया नृपास ॥ १ ॥ ॥ कोण० ॥

व्यासवाणी वदलि पुराणी ।
शिवशिव ह्मणतां शिवकरणी ॥ २ ॥ ॥ कोण० ॥

उद्धवचिद्घन जरि तूं दयाळा ।
असिसि तरि होई कृपाळा ॥ ३ ॥ ॥ कोण० ॥

४

शिवराज नमो! हर हर शिवराज नमो! ॥ शिव० ॥

भवनामें भव भज भजन जो ।
भूतपति मन तव पदि रजो ॥ १ ॥ ॥ शिव० ॥

भस्मोद्धर सुरवर वरदायक ।
चिर गजाजिन गणनायक ॥ २ ॥ ॥ शिव० ॥

चिद्घन पूर्ण सुगंगा जटाजूट ।
उद्धव शरण सदा सुख अवीट ॥ ३ ॥ ॥ शिव० ॥

५

करि जप वाचा शिवाचा ।
जो मूळठाव जीवाचा ॥ ॥ करि० ॥

आत्मा अद्वय शंभु जगाचा ।
हार गळां भुजंगाचा ॥ १ ॥ ॥ करि० ॥

रोमपुळि जीवकोटी नटाचा ।
मस्तकि भार जटांचा ॥ २ ॥ ॥ करि० ॥

उद्धव चिद्धन पंचमुखाचा ।
सज्जन संत सुखाचा ॥ ३ ॥ ॥ करि० ॥

अनाम

६

शिव शिव स्मररे मना! जाईल सर्व भ्रमरे ॥॥ १ ॥ ॥ शिव ॥
आशा पाशे तोडिरे मना! सोडि तुं सर्व सोडिरे ॥ २ ॥ ॥ शिव ॥
प्राणाचा तुं प्राणरे मना! न करी अन्यायरे ॥ ३ ॥ ॥ शिव ॥
भवानी ईश्वररे मना! बिंबलें विशेपरे ॥ ४ ॥ ॥ शिव ॥

एकोजीनृपकृत

७

सरस एकोजीनृप हृदयांतरंग ।
मौनि हृत्पद्म भृंगा अमितगुण उत्तुंग ।
करुणया मां पाही श्रीरामलिंग ॥ १ ॥

पावन गंगाधर पन्नग भूपण धर ।
ब्रह्मानंद सागर पाहिमां जगदीश्वर ॥ २ ॥

एकेंद्र सन्नुत तुळजेंद्र पूजित ।
सनकादि सहित शंभु महा दैवत ॥ ३ ॥

गोविंदकृत

८

शंकराचे चरण तुह्मीं दृढ धरा ।
भक्तिभावे महादेवीं सेवा करा ॥ ॥ शंक० ॥

दुरील तीर्थें करूं जातां कोण्या गुणें ।
केले सर्वहिं व्यर्थ महादेवावीणें ॥ १ ॥ ॥ शंक० ॥

देवराया समीप असतां घडि ।
येतां जातां नसति बुद्धि कुडि ॥ २ ॥ ॥ शंक० ॥

ब्रह्मज्ञानें करून साधन जिणे केले
त्यांचे चरणामृत गोविंद सेविले ॥ ३ ॥ ॥ शंक० ॥

गोसाविनन्दनकृत

९

महादेवा महेशा ॥ ॥ ध्रु० ॥

गंगाधर शिवलिंग उमेशा ।
भुजंगवरभूषा ॥ १ ॥ ॥ महा० ॥

कर्पूरगौरा अपूर्व वेशा ।
अगम्य अविनाशा ॥ २ ॥ ॥ महा० ॥

गोसाविनंदन स्वामि सर्वेशा ।
निवारी भवपाशा ॥ ३ ॥ ॥ महा० ॥

देव दयानिधि भोळा शंकर ।
कुबेर भंडारी शिव भिक्षाधारि ॥ १ ॥

प्रभुदिगंबर योगि शिरोमणि ।
अर्धांगी गौरी शिव भिक्षाधारि ॥ २ ॥

दोन्हीकर जोडुनि रिद्धि सिद्धि ।
तटस्थसे द्वारी शिव भिक्षाधारि ॥ ३ ॥

गोसाविनंदन स्वामी उदारी ।
पूर्ण चराचरी शिव भिक्षाधारि ॥ ४ ॥

[illegible]

१०

पार्वतिरमणा महादेवा ॥ ॥ ध्रु० ॥

नग रिपू रिपुहरण गणनाथा ।
गजानन तात महेशादिवंद्या ॥ १ ॥ ॥ पा० ॥

नागभूपणा नागेंद्रवासा ।
संगातीता अनंग दहना ॥ २ ॥ ॥ पा० ॥

मंदाकिनिधर चंद्रशेखरा ।
भवहर नरहरि वंदित चरणा ॥ ३ ॥ ॥ पा० ॥

नागेशात्मज विठ्ठलकृत

११

कंठी व्याळ गंगाजळ माथा ।
भाली नयन शिव शंभो ॥ ॥ ध्रु० ॥

पार्वति प्राणनायका सुखदायका ।
सर्वाभरणा सुररिपु हरणा ॥
मंदाकिनि शशिधरणा हो ॥ १ ॥

नीलकंठ वैकुंठप्रिया ।
दशकंठांचित अघहरणा ।।
योगनिष्टा सकळ वरिष्टा ।
शंभो निजजन तुष्टा वो ॥ २ ॥

नागेशात्मज विठ्ठल पालक ।
भूतगणान्वित शिष्टा वो ॥ ३ ॥

नीलकंठकृत

१२

देव देव महादेव मदन दहनकारी ।
परम रुचिर भस्म अंग चंद्रचूड-
शिरसि गंगा ना (च) त ।
शिव प्रेम मग्न त्रिविधताप हारि ॥ १ ॥

गीत गळित गमकराग ।
त्रिपुरपर वाम भाग ॥
थ थ थ थ थै उगटित ।
गाति बार बार प्यारि ॥ २ ॥

मे (री) भैरव घनदेत ताळ ।
चुटिकी जटा मुंडमाळ ।
विद्याधर नीलकंठ ।
चरणकमल धारि ॥ ३ ॥

विंबाकृत

१३

शिवहर शंकर कर्पूर गौरा ।
गौरीनायक दीनोद्धारा ॥ १ ॥

सदाशिवा गिरिजाधवा ।
प्रिय माधवा देवाधिदेवा ॥ २ ॥

व्याघ्रांबरधर पंचवदना ।
त्रिनेत्रधारी भुजग भूषणा ॥ ३ ॥

भस्मोद्धर हर चंद्रशेखरा ।
कामदहना योगविहारा ॥ ४ ॥

नीलकंठ करीं पिनाक धारी ।

जळबिंदुवद्गंगा शिरीं ॥ ५ ॥

प्रदोषकाळी तांडवकरि हर ।
हरहर घोष गर्जति सुरवर ॥ ६ ॥

कामितार्थप्रद नंदि वाहना ।
निर्गुणरूपा विश्वमोहना ॥ ७ ॥

वाम शोभत सुंदर अंबा ।
करूनि ध्यान हे स्वरूपी बिंबा ॥ ८ ॥

१४

ऐके स्वानंदप्रद ईश्वरा ।
सख्या सज्जना शिव माहेरा ॥ १ ॥

केंव्हा निजपूर्णपदा नेशिरे ।
भवे होईन तुझी दासिरे ॥ २ ॥

भासे चंचळ सर्व यामाजि ।
सेख जाईल हे ही कायजि ॥ ३ ॥

निश्चळ तव नाव एक वाटते ।
तेण हृदयांत सौख्य दाटते ॥ ४ ॥

बिंबा आवडि संत चरणीरे ।
ऐसी श्रीशिवा तुझी करणीरे ॥ ५ ॥

१५

शिवनामावीण सुख वाटेना ।
क्षणभरि त्यावीण मज कंटेना ॥ १ ॥

नाना शास्त्री नाना निश्चये ।

जाउनि बुद्धि तेथें झोंबना ॥ २ ॥

नाना विषयें बहुविध ।
मन हे तेथें बैसना ॥ ३ ॥

शिव सचिन्तन आत्मनिवेदना ।
बिंबा ह्मणे नुरे द्वैत भावना ॥ ४ ॥

१६

चंद्रशेखर गौर कर्पुर । भस्मलेपन हार भूधर ।
पंच आनन दश करीधरी । खड्ग पटीश फरशु थोर ॥
डमरू राजित ब्रह्मखर्पर । गर्जनाकरी चरणि तोडर ।
धूर्जटि करी व्याघ्र अंबर । शिरीं विराजित जान्हविनिर ॥
त्रिपुर अंतक रूपभासुर । दैत्य दुर्धर तारकासुर ।
आदी करूनी वधित शंकर । भक्तरक्षक भक्तिमुक्ति देत ॥
सत्वबाणरावण विजित चामर । नंदि भृंगी वर्णि तत्पर ।
देव फणिवर यक्षकिन्नर । वर्णितिसुर असुर तुंबर ॥
स्वरूपीं बिंबोनि ह्मणतो हर हर । शंकर पाही शंभो
गिरिजावर ॥ पाही पाही ॥

१७

पाही पाही पाही दीननाथा ।
मजलागी पाही अद्वयगति देई ॥
तव गुणगण गाई ।
नाही मागत आणीक कांहीं ॥
पंच आनन भाल लोचन ।
भस्मलेपन रुंडाभरण-
शोभति कंठि वामांकी पार्वति ।

शोभे कैलासपति ॥
त्रिशूल डमरु हाति ।
राहोनि अंतरध्यानि हे चिंति ॥
भुजंग भूषण नंदि वाहन ।
गात सुरगण सायोज्य मुक्ति विबवी पूर्ण ॥

१८

बाइवो शांबवी हृदई ध्यावा ।
निशिदिनि गावा ॥
यम नेम नाही कामा ।
कामा तनु नामा ॥ १ ॥

ध्यान धारण प्राणायाम ।
हा सकळ श्रम ॥
त्यागी त्यागी विषय भोग ।
करी शिवपद योग ॥ २ ॥

सर्वहीं विबोनि जो निर्गुण ।
तोची शांभव पूर्ण ॥ ३ ॥

१९

शिव शिव नाम ह्मणाकां वाणी ।
खुंटल भव भय श्रेणी ॥ ॥ शिव० ॥

शिव शिव नाम आहे थोर ।
जप जिव्हें वारंवार ॥ १ ॥ ॥ शिव० ॥

शिवनाम विश्वासेसि ।
भज भाव दृढ मानसि ॥ २ ॥ ॥ शिव० ॥

परनिंदादिपरदोष ।
याचा न करी तुं स्पर्श ॥ ३ ॥ ॥ शिव० ॥

तरि क्षणयेक निदान समई ।
शिवस्वरूपी बिंबोनि जाई ॥ ४ ॥

२०

अलक्ष महिमा श्रुतिसी न कळे ।
लागन तव पाया शिवराया ॥ १ ॥

देखोनि नयनि निजरूप तुझें ।
पुरवी मग *थाया शिवराया ॥ २ ॥

सदय हृदय मज देउनि अभय ।
निरसी मोहमाया शिवराया ॥ ३ ॥

वचना परिसोनि दीनोद्धारणा ।
बिंबवी निज हृदया ॥ ४ ॥

२१

अपूर्व वर्तले तरी तूं अइक सुंदरी ।
एणें शंकर मज धरिले करी ॥

अरुवार सुमन सेजे तुर्य मंदिरीं ।
तेथे नेउनि निज दाखवी शरीरीं ॥ १ ॥

आतां न सोडी सखिये शिवाचे पाये ।
दया करूनी मीपण निरसील माये ॥ २ ॥

सत्य ज्ञान पाहतां दोन्हीं भरले नयन ।
लक्षी लक्षुनि पाहतां आलें निधान ॥ ३ ॥

राहील त्रिपुटी मन झाले उन्मन ।
शरीर ज्ञान मावळले चैतन्यघन ॥ ४ ॥

* छंद ।

मेदाभेद राहिला सत्य उग्ले ।
आनंदसिंधूचे भरितें तुंबळ दाटलें ॥ ५ ॥

अविद्या विराळी सोहंब्रह्म निवळले ।
सद्गुरू कृपेन बिंबोनि ठेले ॥ ६ ॥

२२

भीमराज गोस्वामीकृत

शिव शिव शिव जपरे निरंतर । ॥ शिव० ॥

अक्षरद्वय महा मंगळदायक यामाजी लपरे ॥ १ ॥ ॥ शिव० ॥
अवस्थातीत अवलोकितन्मय शिवचिन्मय रूपरे ॥ २ ॥ ॥ शिव० ॥
वदे भीमराज येक भावें शिवस्वरूपीं टपरे ॥ ३ ॥ ॥ शिव० ॥

२३

मामाप्रभुकृत

तो शिव ध्यावारे ध्यावारे ।
सांडुनि देहभावा ॥ ध्रु० ॥

शांतिमय ज्याचे शरीर ।
वरी विवेक व्याघ्रांबर ॥ १ ॥ ॥ तो० ॥

क्षमा विभूती त्यावरती
मुंडमाळा रूळती ॥ २ ॥ ॥ तो० ॥

द्रष्टेपण ज्याचे देखण ॥
तोचि तिसरा नयन ॥ ३ ॥ ॥ तो० ॥

करूनी दृश्याची पैं होळी ।
तोचि उन्मन चंद्र कपाळी ॥ ४ ॥ ॥ तो० ॥

स्वानंदाचे पैं कल्लोळ ।
तेचि मस्तकीं गंगाजळ ॥ ५ ॥ ॥ तो० ॥

तन्मय अविकारी सुंदरी ।
अर्धांगी गौरी ॥ ६ ॥ ॥ तो० ॥

ऐसा दिगंबरु ईश्वरु ।
मामाप्रभु साहकारु ॥ ७ ॥ ॥ तो० ॥

२४

मेरुस्वामीकृत

कर्पूरगौरा शिवा हरा ।
पाव मम माहेरा ॥ ध्रु० ॥

त्रिनयना तुं त्रिपुर हर्ता ।
संवित्सुखकर शांभविभर्ता ॥ १ ॥ ॥ कर्पूर० ॥

प्रणव परात्पर अंतरवासी ।
केवळ ब्रह्मसुखाची राशी ॥ २ ॥ ॥ कर्पूर० ॥

अनंतमौनि देशिकवर्या ।
मेरु शिव पावन तवपदचर्या ॥ ३ ॥ ॥ कर्पूर० ॥

२५

हर हर शंभु चित्सुखकारी ।
अरुणकिरणसमशोभा जडली ।
षड्रूप शुभ्रशरीरीं ॥ १ ॥

गंगाधर गजव्याघ्रांबर तो ।
समसुख तत्व विहारी ॥ २ ॥

अभिनव बोध निरंजन दाता ।
भवनिधि मेरुसितारी ॥ ३ ॥

॥ श्रीः ॥

॥ श्री श्रीनिवासपरब्रह्मणे नमः ॥

श्रीमीमांसार्णव-मीमांसाकेसरि-पूर्वोत्तरतन्त्रप्रदीप-पण्डितराजप्रभृत्यनेकबिरुदालंकृतैः

एम्. ओ. एल्. इत्युपपदभूषितैः

डि. टि. ताताचार्यमहोदयैः

अनुगृहीतम्

॥ अभिनन्दनपत्रम् ॥

इह प्रकाश्यमानाः काव्यकृतयो वेदतदङ्गोपाङ्गात्मकविविधविद्याविहारभूमित्वेन, कुलक्रमागतज्ञानवैराग्यानुष्ठानसंपत्समेधितब्रह्मवर्चसोज्ज्वल नित्यसूरिनिभमहाश्रोत्रियश्रेणीनिरन्तरनिवासत्वेन च विख्यात श्री "नावल्पाक" अग्रहाराभिजनस्य, अव्यवहितपूर्वविदेशसंवत्सरशतकमध्ये भुवमलङ्कृतवतः, **अय्या वेङ्कटाचार्य** इति शोभनाभिधानभाजः कवितल्लजस्य प्रतिभाकल्पलतोन्मीलिताः सुकुमाराः कुसुममञ्जर्यः। प्रसन्ना मधुरा ओजस्विनी शब्दार्थालङ्कारपुष्कला रसभावस्यन्दिनी चात्र शैलीति पठतां सुधियां स्वानुभवसिद्धमेतद्भवति। नाटकान्तं कवित्वमस्य कवेः कन्दर्पदर्पणभाणः प्रथयति। शब्दचित्रं अधमकोटौ गणयन्ति। परन्तु, तत्र निपुणाः कवयोऽतिविरलाः। शब्दचित्रनिबन्धननैपुण्ये सत्येव अर्थचित्रेऽपि ये कुशला भवन्ति, ते विरलतराः। अयं तु कविः उभयत्र प्रगल्भत इति नानाविधा नानाविषयाश्च इमाः कृतयः स्फुटमवगमयन्ति।

अमुद्रितपूर्वाणां एषां काव्यानां मुद्रणप्रकाशनाभ्यां इमानि अत्यन्तविनाशाद्रक्षन्तः श्रीतञ्जापुर सरस्वतीमहाशालानिर्वाहधुर्वहाः विद्यारसिकस्य सर्वस्य लोकस्य निकाममभिनन्दनीया भवन्ति ॥

तिरुपति, 20—2—67
पराभव-कुंभ-शुक्लैकादशी

दे. ति. ताताचार्यः

श्रीः

श्रीमते हयग्रीवाय नमः

भूमिका

इदमिदानीमुपह्रियते गीर्वाणवाणीसरसकवितारसास्वादप्रवणानां सहृदयानां पुरस्तात् * "श्री वेङ्कटाचार्य कृतय" इति। सत्स्वपि प्रत्येकं विभिन्नेषु प्रबन्धृविनिर्मितेषु तत्तन्नामसु, सर्वेस्याप्यस्य सामस्त्येन व्यवहारमिच्छद्भिरस्माभिः प्रबन्धृनाम्नैव व्यपदेशः क्रियते सौकर्याय। कविवर्यैरेभिर्दत्तानि तु शीर्षकाणि तत्तत्स्थाने यथायथं दत्तान्येव सन्ति ॥

मद्रप्रान्ते उत्तरार्काट्मण्डले आरणिनगरसमीपवर्तिनि "सत्यविजयनगर" नाम्नि पुण्यदेशे प्रादुर्भूतेयं कृतिः, तत्रत्याभिर्बह्वीभिर्मातृकाभिस्सह तञ्जावूर् सरस्वतीमहालग्रन्थालयं समासदत् ॥

सत्यविजयतीर्थाभिधानां उत्तरादिमठाधीश्वराणां मध्वाचार्यवर्याणां नाम्ना प्रथितमिदं "सत्यविजयनगरं" तच्छिष्याणां माध्वानामेव अखण्डश्रोत्रियग्रामतया स्वभूतमासीत्। ते च "जागीर्दार्" अथवा "जमीन्दार्" इति व्यपदिश्यमानाः स्वयं शास्त्रकाव्यादिसारस्यवेत्तारः तथाविधान्तर्वाणिजनपरिपोषणेऽपि निसर्गादेव प्राप्तरुचयोऽभूवन्। तेषामन्यतमस्य श्रीतिरुमलरायप्रभुवरस्य प्रियसुहृत्तमा एवैतत्प्रबन्धप्रणेतारः श्रीवेङ्कटाचार्याः। तस्यैव च काले तस्यैव प्ररोचनावशात् इमाः कृतयः प्राणायिषत। अयमंशः तत्रतत्र श्लोकेषु कविनैव विवृतः। अद्यत्वे च राजकीयैः क्रियमाणे "इनाम् दूरीकरण" व्यवसाये संलग्नमिदं नगरमपि। तत्रत्या जागीर्दार् वंशीयाः स्वपूर्वपूरुषा इव कलारसिका विद्वांसश्च सन्तः सन्त्यज्य सर्वस्वं क्वापि बहिः प्रयास्यन्तः स्ववशे स्थितान् मातृकारूपान् ग्रन्थान् संरक्षितुकामाः सरस्वतीमहालग्रन्थालयाय प्रायच्छन्। तासामन्यतमैवेयमिदानीं प्राकाश्यं नीयते। अन्या अपि सुरक्षिता विलसन्त्यत्र ॥

आरणिनगरादानीतासु मातृकासु इयमेका इयदवधि अमुद्रिता सहृदयहृदयंगमा चेति सद्योऽस्या मुद्रणे प्रावर्तिष्महि। देवनागरीलिप्यङ्किता तनुतरकाकलपत्रात्मिकेयं मातृका स्वलेखकमहाशयमधिकृत्य न कञ्चिदपि विषयमाविष्करोति। लेखनसंप्रदायेन, तत्रतत्र दत्तेन शीर्षकेण च महा-

---

* T. M. S. S. M. No आरणि जागीर् मातृका 398; Copied Vol no. 1368.

राष्ट्रभाषाभिज्ञः सः इति, सैव तस्य मातृभाषेति च अभ्यूहितुमस्त्यवकाशः। मातृकावसाने शून्यानि बहूनि पत्राणि सन्ति। एतत्कविप्रणीता अन्येऽपि केचिद्ग्रन्था मन्ये तेषु लिलेखिषिता अभूवन्। केनापि हेतुना ते न व्यलिख्यन्तेति ज्ञापयतीवेदम्। स्वयं विद्वानयं लेखकः द्वित्रेष्वेव स्थलेषु प्रमाद्यति। स च प्रमादो महाराष्ट्रभाषाभाषितृत्वनिबन्धन इति तत्पठनेन ज्ञातुं शक्यते॥

मातृकायां विद्यमानं क्रममनादृत्य विषयाणां मुद्रणं कृतमस्माभिः। तत्रेदं कारणं—प्रथमतः सामस्त्येन सर्वेषां विषयाणां मुद्रणं न चिकीर्षितमासीदस्माकं, अपितु कतिपयानामेव। प्रातिस्विकविषयानुपेक्ष्य साधारणविषयाः परं प्रचिकाशयिषिता आसन्। तथा "हयग्रीवनक्षत्रमालिका" स्व्यं यङ्लुगन्तश्लोकात्मकं स्तोत्रं चिराय उद्यानपत्रिकायां तत्संपादकमहाशयैः सुगृहीतनामधेयैः श्री उ. वे. पण्डितराज डि. टि. ताताचार्यवर्यैः प्रकाशितम्। "वैशाखोत्सववर्णना" स्व्यो भागश्च ग्रन्थलिप्यां पृथगेव पुस्तकात्मना मुद्राप्य प्राकाश्यं नीतः। इदमुभयमप्युपेक्षितव्यमस्मिन्मुद्रणे इति मतिरस्माकमासीत्। अतो मुमुद्रापयिषितेषु कतिपयेषु "लक्ष्मीशतक"स्य प्राथम्यमाश्रितम्। पश्चात्तु मुद्रितयोरपि द्वयोर्दौर्लभ्यात्, कविताचारुत्वातिशयस्य सर्वत्र विशिष्टत्वात्, सर्वासामदसीयकृतीनामेक-पुस्तकात्मना प्रकाशने औचित्यातिशयाच्च सर्वेषामेव भागानां प्रकाशने प्रावर्तामहि इति॥

सकलकलापारदृश्वनामपि प्रबन्धॄणामेतेषां "महावैयाकरणा" इति प्रसिद्धिरासीत्। वाचक-महाशया नूनं संवदिष्यन्ति कतिपयश्लोकपठनेनैवात्रेति निश्चप्रचम्। अतो गभीरतरमिमं शब्दार्णव-मसहायतया अवगाहितुमुपक्रान्तवतामस्माकं हृदि तदात्वे नैसर्गिकं भयं प्रादुरभूदिति तथ्यमावेद्यते। चन्द्रग्रहणप्रवृत्तो बालक इव "नच खलु परिभोक्तुं नापि शक्नोमि हातुं" इत्यस्थां स्थितौ वर्तमाना-नामस्माकं समुत्तेजनेनाभयप्रदानमाचरितं, प्रातःस्मरणीयैरस्मदाचार्यवर्यैः श्री उ. वे. तिरुमलै चतुर्वेद-शतक्रतु नावल्पाक्कं विद्वान् अय्या. देवनाथताताचार्यमहाशयैः। प्रकृतिसिद्धेनास्मदीयाज्ञानान्यथाज्ञानादिना चारुतरस्यास्य प्रबन्धस्य यथा न वैरूप्यं प्रसजेत् तथा तैरनुगृहीतमिति साञ्जलिबन्धं विज्ञापयन्तो नित्याधमर्णा वयं तावत्येव विरमामः॥

एतत्प्रबन्धनिर्मातृमहाकविपौत्राः, सर्वथा तदन्यूनज्ञानानुष्ठानादिसंपन्ना एते स्वपितामहीय-कविताप्रकाशनसाहाय्यकरणं स्वस्यावश्यकर्तव्यमित्यपि प्रतिसंदधानाः, न केवलमेतावति विशश्रमुः, अपित्वस्मत्प्रार्थनामूरीकृत्य एतत्प्रबन्धृमहाकविचरितमपि संक्षेपतो विलिख्य प्रददुः। तदप्यत्र प्रकाशितं विराजते। कविवराणामेतेषामवतारकालः, विद्याभ्यासादिकं, अवसानकालः इत्यादिकं तत एवावगन्तुं शक्यमिति नास्माभिस्तत्र व्याप्रियते॥

तिरुमलै चतुर्वेदशतक्रतु नावल्पाक्कं श्री उ. वे. अय्या देवनाथताताचार्यैरनुगृहीतं
(अय्या) वेङ्कटाचार्यचरितम्

अस्ति खलु तुण्डीरमण्डले काञ्च्या दक्षिणतः त्रियोजनदूरे नावल्पाक्काभिधानः श्रोत्रियाग्रहारः, यत्र वसतामनन्यानामनुदिनमतिपावनात्मधारणोपयिकपरमभोग्यनिजरूपदर्शनदानाय योगक्षेमविधानाय च भगवान् श्रीवेङ्कटनाथ एव दृष्टिप्रियेण रूपान्तरेण श्रिया सह सदा सन्निदधानो रामानुजसरस्तीरे कल्पतरुकल्पो जागर्ति। यमेवमाहुः —

शतसवनविधातुर्धाम्नि जम्बूमनाम्नि
श्रितजनबहुमान्यां मूर्तिमन्यां दधानः।
जयति वृषगिरीशः श्रीमहीभ्यामुपेतः
परम इव पदे स्वे सूरिभिर्दृश्यमानः ॥ इति।

तत्र श्रीनाथयामुनादियोगीन्द्रकुलमूले श्रीशैलपूर्णकुले, पारिजातनाटकाद्यनेकप्रबन्धप्रणयनविश्रुतवैदुष्यशतमखचतुराम्नायश्रीकुमारतातदेशिकपुत्रपौत्रस्य श्रीवेदान्ताचार्यस्य, कलौ एकविंशत्युत्तरनवशत्यधिकचतुःसहस्रसंख्यातविक्रमसंवत्सरे (4921-कल्यब्दाः) श्रावणरोहिण्यां (30 or 31 August 1820 A. D.) श्री वेङ्कटाचार्यनामा पुत्रस्समजनि ॥

तस्य बाल्य एव पितृवियोगेन लक्ष्मीनाम्न्या मात्रा केवलमभिरक्षणात्, तदीयवात्सल्याभिव्यञ्जकासकृदाह्वानविशेषनिबन्धनं "अय्या" इत्यभिधानान्तरमेव प्रसिद्धमभूत्। स च यथाकालं यथाविध्युपनीतो मेधातिशयादचिरेणैव कालेन प्रायेणाधीतसाङ्गवेदसामान्यशास्त्रः काञ्चीमधिवसतो दिवाप्रदीपवेङ्कटाचार्यस्य तनूजां लक्ष्मीनाम्नीं कन्यकां परिणीय, श्वशुरसविध एव कञ्चित्कालमवस्थाय, सामान्यशास्त्रेष्ववशिष्टांशमपि गृहीत्वाऽनितरसाधारणप्रतिभाविभवादखिलविद्वत्कविजनमाननीयो बभूव ॥

तत्र कदाचिद्वैशाखोत्सवसमये नानादेशेभ्यस्समागतानां विद्वद्वराणां संसदि समागत्य महीशूरपुर श्री रामाशास्त्रिवराभ्याशसमभ्यस्ततर्कशास्त्रक्रोडपत्रेषु, स्वपरिचितानुगमप्रकारवेदननिपुणस्वसमानपुरुषान्तरदौर्लभ्याभिमानिषु श्री विजयराघवाचार्यप्रभृतिषु स्वशिक्षितानुगमपत्रिकां प्रकाश्य, "एतदर्थवेदनार्हः किमस्त्यत्र कश्चित्?" इति पृच्छत्सु; सदस्यैर्नियुक्तोऽयं वेङ्कटाचार्यस्तां पत्रिकामादाय विलोक्य क्षणादेव तत्र दोषान्प्रदर्श्य कथाऽऽहवे पराक्रमं प्रदर्शयन् प्रतिकथकैरेव विस्मितैः प्रशंसितो दिगन्तविश्रान्तयशोविशोभितोऽभवत् ॥

अथ ब्रह्मविद्याधिगमाय तदुचिताचार्यान्वेषणे प्रवर्तमानः "श्रीशैलाण्णयताताय" गुरु-

पादानुपससाद । ये किल कलियुगाद्येकनवत्यधिकाष्टशत्युत्तरचतुःसहस्रसंख्याते साधारणवत्सरे (4891) कटकमृगशीर्षतारकायां (6 August 1790 A. D.) पूर्वनिर्दिष्टशनकतुकुमारतातदेशिकपौत्रपौत्रस्य श्रीनिवाससूरेः प्रथमपत्न्यां कनकवल्ल्यां, तात्कालिकतुरुष्ककलापोपप्लवभयेन प्राचीननिर्जनबदरीवनमध्यशिलातले निलीय निषण्णायां, असहायनिर्विण्णायां, भगवदेकप्रवणान्तःकरणायां बादरायणवदवतीर्य, भगवतो मधुसूदनस्य जायमानकटाक्षविशेषेण परं निराबाधं ववृधिरे । यांश्च यथावदुपनीय वेदशास्त्रमन्त्रग्रामोपदेशेन पित्रादयोऽनुगृह्णन्तिस्म । येश्च *श्रीसागरमल्लापुरवेलावनशैलावनिकोलाकृतिदेवालयनिर्मानुषधर्मद्रवसरसीतटतुलसीवनसमनुष्ठितपरमाश्चर्यतपश्चर्यापर्यायसपर्यानियमपुरःसरनिजमंत्रपुरश्चरणपूरणसुप्रसन्नप्रत्यक्षतापन्नलक्ष्मीहयवदनकरुणापरिणाहिधिषणा विभवानुगुणवैराग्यशीलगुणवृत्त परिचर्यासंपत्तिविस्मितसुप्रीतवेदान्तविद्याप्रद श्रीवेदान्तरामानुजसंयमिसार्वभौमस्वयंकृतानन्यसामान्य शरणवरणपरवशश्रीरङ्गदिव्यदम्पतिसदयापाङ्गवीक्षणविक्षेपसंधुक्षितवेदान्तसंप्रदायप्रवचनकैङ्कर्यसाम्राज्यभारवहनादासेतुहिमाचलं प्रायेण श्रीवैष्णवजगदुज्जीवितमभूत् । येभ्यश्च पित्रार्जिते सत्यपि भ्रात्रे तद्वितरणादत्युत्तमाश्वस्तनवृत्तिरेवारोचिष्ट । येभ्यश्च सामान्यविशेषशास्त्राण्यधिजिगांसवो बहवोऽन्तेवासिनो दिव्यदेशतीर्थयात्राकालेऽपि सहैवासन् । येषाञ्च प्रवचनगोष्ठ्यामपूर्वार्थविशेषग्रहणाय शिष्येभ्योऽन्येपि निपुणास्सन्निधाय प्रणिपत्य शृण्वन्तोऽवर्तन्त । येषु च प्रवचनमाचरत्सु प्रोक्तानामर्थानां प्रकाशकाः, ब्रह्मशब्दार्थविचार-तत्रतत्रप्रकाशिका श्रीभाष्यटिप्पणी-असन्नेववाक्यार्थनिरूपण-व्युत्पत्तिवादटिप्पण्यर्थसमाजप्रस्ततत्वविचारमुखा ग्रन्थाः स्वमुखेन शिष्यमुखेन च प्रादुरभूवन्, तानिमानात्मगुणवतामुपमानभूतानाचार्यचरणानाश्रित्य समधिगतवेदान्तयुगीरहस्यः सोऽयं वेङ्कटाचार्यः, आचार्यभक्तिपरीवाहरूपान् —

शुद्धश्रद्धासमिद्धाशय विलयहयग्रीव सुव्यक्तलीला-
हेषाकोलाहलोर्मि क्षपितकुपितहृत्सर्व दुर्वादिगर्वात् ।
प्राचीनाचार्यवर्य प्रचयपरिचयानेकतन्त्रस्वतन्त्रात्
प्रख्यातादण्णयार्याद्यदितरगतिमीमांसनं पांसनं नः ॥

यतन्ते किन्ते मे तपसि सुदुरन्ते दिविषदां
कथन्ते सिष्णासन्त्यधितटिनि कृष्णादिषु तथा ।
सकृद्ये हृद्येऽस्मिं श्चरणकमलस्यन्दिपलिले
पिपासामासेदुः प्रसभमसभं वाण्णयगुरोः ॥

इत्यादिश्लोकाननुसंदधानः, प्रतिबन्धकतावादशब्दतत्वविवेकादि सामान्यशास्त्रग्रन्थान्विरचयन् स्वग्राम एव, श्रीरामानुजाचार्य श्रीसुन्दरवरदाचार्य प्रमुखान्विद्यार्थिनः शास्त्राण्यध्यापयांबभूव ॥

* திருக்கடன்மல்லை. (மகாபலிபுரம்)

अथ श्रीशूणांबेडु जमीन्दार् प्रभुणा अभिज्ञेनाभ्यर्थितः तत्रास्थानविद्वत्पदे स्थापितः तत्र गतागतावलम्बनेन कतिचन हायनान्यनियतमवात्सीत्। तदानीमनेन निर्मिताः प्रबन्धा मुक्तकश्लोका वा प्रायेणाद्य नोपलभ्यन्ते। कदाचित्कस्मिंश्चिदारामे स्तबकभारावनतं कदलीतरुमालोक्य, "अमुं प्रत्येकः श्लोकः कथ्यताम्" इति तेन प्रभुणाभ्यर्थितोऽयं सद्यः कञ्चन श्लोकमकरोत्। स परं तच्छिष्यप्रशिष्यपरंपरया अधुनाप्येवमनुसंधीयते —

"धरित्रि! पुष्पाञ्जलिरेष तुभ्यं सुता मदीयाः परिपालनीयाः"।
इतीव रंभाऽवनताग्रकाया मुमोच बाष्पं मकरन्ददम्भात्॥

इति। एवं तत्स्थानं प्रति विद्यार्थिभिस्सह प्रयाणसमये, अध्वश्रमापनिनीषया पर्यायेणान्तादिक्रमेण श्लोकान्कथयन्नेव गच्छन्, मार्गमध्ये सूर्येऽस्तमिते तमस्युद्भूते पर्जन्ये च वर्षति मार्गानवबोधेन क्षणं परिभ्रमन, समीपे आजकमेकमालोक्य मार्गं प्रष्टुं तत्पालमुच्चैरसकृदाह्वयन्नपि प्रत्युक्तिमलभमानस्तदन्तः प्रविश्य तन्मध्ये तालपत्रेण वर्षत्रेणात्मानमाच्छाद्य गाढमुप्तमाभीरैकमालोक्य यं श्लोकमकथयत् तमप्येवमनुसंदधते —

शिलातलेष्वर्पितजानुपादाङ्गुष्ठद्वयस्तत्र शिरो निधाय।
अशक्यबोधामुपयाति निद्रामाभीरकोऽधःस्रवदम्बुपूरः॥

इति। अन्यत्किमपि तदानीन्तनं तदीयं वाङ्मयं न ज्ञायते। तत्काल एवास्य निजग्रामस्थितं गृहं तेन प्रभुणा नवीचक्रे। तत्प्रभोः कालानन्तरं तत्र तद्वदभिज्ञाधिपत्यभावात्तत्स्थानगमने पूर्ववदस्य स्वरसप्रवृत्तिर्नासीदिति। तदानीमस्य श्रीवेदान्ताचार्यनामा एकः पुत्रः कन्या चान्येत्यपत्यद्वयमासीत्। अथास्य द्वितीयविवाहः समजनि। १ महत्तान्पाडिग्रामस्था भारद्वाजकुलीना रङ्गनायक्यभिधा अस्य द्वितीयपत्नी। तस्यामस्य पुत्रद्वयं कन्याद्वयञ्चेति चत्वार्यपत्यानि जातानि। तेषां प्रथमः २ श्रीनृसिंहताताचार्याभिधानः रक्ताक्षिकार्तिकपूर्वफल्गुनीसंभवः (22 November 1864 A. D.)

अथ आरणीनगरीजागीर् श्री तिरुमलरायप्रभोः गीर्वाणभाषाभिज्ञस्याभ्यर्थनया आरणीनगरीं प्राप्तस्सकुटुम्बोऽयं सम्यक्सत्कृतः पञ्चवर्षाधिकं कालं तत्रावसत्। तद्राजाभ्यर्थनानुरोधेन तत्तत्प्रकरणेषु शब्दार्थालङ्कारपरिष्कृतानतिप्रौढान् सरलतमाननेकान्प्रबन्धान् क्षणात्प्रणिनाय। तत्तत्समये तत्तदाकर्णनात् परमसन्तुष्टेन राज्ञा, तत्सभास्थैरन्यैः पण्डितैश्च सुबहु प्रशंसितः तत्कृतमत्युत्तमं सन्मानमलभत। एवं क्रमेण तस्य राज्ञः प्रीतिमात्मनि शतगुणाधिकामवीवृधत्। अथास्य राज्ञि सकुटुम्बजीवनपर्याप्तनदीमातृकभूवितरण-

---

१. चेङ्गल्पट्टु मण्डलवर्ती कश्चिद्ग्रामः।

२. अस्यैव तनुजन्मानः एते कविचरितलेखका गुरुचरणाः। (स)

मालोचयति, समतीते च चतुःपञ्चाशे वयसि केनापि कारणेन समुन्मिषता गतसमयवैयर्थ्यचिन्तनेन निर्विण्णमना अयमाचार्यो वेदान्तशास्त्रे प्रौढग्रन्थमेकं रचयितुमारिरिप्सुः, राजदृष्टिदोषेण वा अनुबन्धिजनादृष्टविपर्ययेण वा, जीवन्त्यामेव मातरि अत्यल्पकण्टकवेधरूपव्याजेन भववर्षे तुलाशुक्लचतुर्थ्यां 4975 तमे कलिवर्षे (12 or 13 November 1874 A. D.) परमपदमगात्। तदास्थान्यामवस्थानकाले अनेनाचार्येण याः कृतयो रचिताः तासामेकैव मातृका आरणि जागीर् प्रभुवंश्यैरभिरक्षिता, संप्रति सरस्वती महाल् भाण्डागारे समर्पिता तदध्यक्षैस्संमुद्र्य प्रकाशिता सती सहृदयानां विदुषां प्रमोदमधुना विदधाति। तत्र हयग्रीवनक्षत्रमालिका यमकरामायण लक्ष्मीशनकमङ्गलाष्टक कृष्णाष्टक कंदर्पदर्पणभाणादयो बहवो ग्रंथाः प्रौढास्सरलाश्च सन्ति। एतेषां ग्रन्थानामधुना प्रकाशनं कुर्वतां सरस्वतीमहाल् ग्रन्थालयाध्यक्षमहाशयानां भगवानायुरारोग्यैश्वर्यप्रदो भूयादित्याशास्यते ॥

इति ....

अथ आरणिजागीर्दार् वितीर्णायां मातृकायां लेखनशून्येष्वन्त्येषु पत्रेषु किं लिखितुमुद्दिष्टं स्यादिति समालोचितमस्माभिः। कन्दर्पदर्पणभाणनामकं रूपकमेकं कविवरैरेतैः प्राणायीति च श्रुतवतामस्माकं स एव ग्रन्थोऽत्र लिलेखिषितः, पश्चात्केनापि कारणेन सन्त्यक्तोऽभूदिति मतिरुदभूत्। तस्य च लाभः तद्वंश्येष्वेव संभाव्यत इति निश्चित्य पूर्वोक्तानां प्रबंधृकविवरेण्यपौत्राणां सविधे व्यजिज्ञपाम। तेऽपि संतुष्टमानसाः सद्यः स्ववशे स्थितं तालपत्रात्मकं कन्दर्पदर्पणभाणकोशं प्रदायास्मदगृह्णन्। तस्य *प्रत्यादर्शं संपाद्य मातृकां तेभ्य एव प्रत्यदाम। तस्य च पृथगेव पुटसंख्यां परिकल्प्य प्राचीकशाम सहैवाभिः कृतिभिः। परन्तु तालपत्रकोशे मध्ये पत्रद्वयं लुप्तमासीत्। तत्रत्यो ग्रन्थोऽपि तेनैव हेतुना नोपलब्धोऽभूत्। प्रयतमाना अपि वयं न क्वाप्यन्यत्रास्य प्रतिसमाधानोपायमलभामहि। अयं भागोऽपूर्ण एवाद्यापि। (कन्दर्पदर्पणभाणे 35 तमे-पुटे) पश्चात्कुत्रापि यदि लभ्यते कैश्चित्, तैरिदं वैकल्यं बिना प्रमादं परिहर्तव्यं लुप्तांशप्रत्यानयनेनेति प्रार्थ्यते ॥

"नाटकं सप्रकरणं भाणः प्रहसनं डिमः।
व्यायोगसमवाकारौ वीथ्यङ्केहामृगा दश ॥"

इति संख्यातेषु दशसु रूपकप्रभेदेषु;

"भाणस्तु धूर्तचरितं स्वानुभूतं परेण वा।
यत्रोपवर्णयेदेको निपुणः पण्डितो विटः ॥
संबोधनोक्तिप्रत्युक्ती कुर्यादाकाशभाषितैः।
सूचयेद्वीरशृङ्गारौ शौर्यसौभाग्यसंस्तवैः ॥

---

* T. M. S. S. M. copied Vol. No. 1368

भूयसा भारतीवृत्तिरेकाङ्कं वस्तु कल्पितम् ।
मुखनिर्वहणे साङ्गे लास्याङ्गानि दशापि च ॥"

(दशरूपकें-तृतीयप्रकाशे-49, 50, 51 श्लोकाः)

इति लक्ष्यमाणस्यास्य भाणाख्यस्य प्रभेदस्य यद्यपि न तथा प्रशस्यतरत्वं, तथापि स्वपोषकप्रभुवरमनोरथ-परिपूरणार्यैव कविवराणामेषामीदृशी प्रवृत्तिः । कन्दर्पदर्पणभाणोपोद्घातेन तत्रत्य सप्तमश्लोकेन चेदं सुज्ञानम् । सरसतरविशिष्टविद्वज्जनमनोरञ्जनचणकवितारसपरिपोषस्त्वत्र निरवधिकं समुल्लसत्येवेति सहृदयानेवात्र प्रमाणीकुर्महे ॥

चारुतरविचित्ररचनाप्रचुरा अदसीयकृतीरप्रौढा अपि संस्कृतप्रणयिनो यथाऽवगाहेरन् तथा व्याख्यानमेकमावश्यकमिति मतिरस्माकमासीत् । अस्मदाचार्यपादाः संस्कृताभिवर्धनैकप्रवणाः पण्डित-राजाद्यनेक बिरुदालंकृताः श्री उ. वे. डि. टि. ताताचार्यवर्याः सामोदमस्मत्प्रार्थनामुररीकृत्य लक्ष्मीशतकस्य यमकरामायणस्य च व्याख्यानं विलिख्य दत्त्वाऽनुगृहीषुः । तदपि मुद्रितमत्र । तेभ्यः सुगृहीतनामधेयेभ्यः, इहैव संस्कृतभाषाभिमानिजनैर्वयं सुबहु धारयामः । यमकरामायणे यस्य कस्यापि श्लोकस्य व्याख्यां पश्यन्तोऽन्तर्वाणिजना गभीरतरदुरूहकवितात्पर्याविष्कारचातुरीमेतेषां विस्मितान्तःकरणा अनुभूय प्रशंसिष्यन्तीति नमितमञ्जैरस्माभिस्तत्र व्याप्रियते ॥

अतिगम्भीरव्याकरणमहोदधितलस्पर्शिनामेतेषां कविवराणामनितरसाधारणीमत्यद्भुतां वाञ्झरीं, गीर्वाणवाणीमात्रानुभाव्यानत्रसत्तरान् प्रयोगविशेषांश्च सामस्त्येनोद्धृत्य प्रदर्शयितुमशक्त्या विस्तरभयाच्च सहृदयमहाशयानेव तत्र प्रमाणीकुर्वन्तो वयं स्थालीपुलाकनीत्या द्वित्रान्प्रयोगान्वर्णनप्रकारविशेषांश्च परं प्रदर्श्य विरमामः ॥

१ हनूमद्दण्डकावसाने २८ पुटे "व्यातत हानुमतं" इति "तनु विस्तारे" इत्यस्य धातोर्लुङन्तप्रयोगः ॥

२ वैशाखोत्सववर्णने सप्तमश्लोके शब्दश्लेषः ॥

३ तत्रैव षोडशश्लोके गरुडगतिवेगतुल्यदीर्घसमासः ॥

४ हयग्रीवनक्षत्रमालिकास्तोत्रे यङ्लुगयङन्तादि प्रयोगाः ॥

५ तत्रैव १९ श्लोके त्वद्यति इति २२ श्लोके विद्वायते त्वद्यते इति प्रयोगौ ॥

६ तत्रैव २३ श्लोके तीक्ष्णांशवति, भवति इति प्रयोगौ ॥

७ कन्दर्पदर्पणभाणे ११ श्लोके "स बभाण भाणं" इति व्युत्पादनम् ॥

अन्यैः कवयितृभिरचुंबिता वर्णनप्रकाराः कतिचन —

१ कन्दर्पदर्पणभाणे ७-८-९-पुटेषु सूर्योदयवर्णनम् ।

२ तत्रैव मत्तगजवर्णनं, आहितुण्डिकव्यवहारः, कुक्कुटयुद्धम्, वेश्योपाध्यायवृत्तान्तश्च ।

३ तत्रैव ४५-४८ पुटेषु सूर्यास्तमय चन्द्रोदयवर्णनम् ।

४ तत्र-११० तमः श्लोकः ।

हनूमद्दण्डकः, रघुनन्दनबिरुदावलिश्चेतीदमुभयं रुचिरतरं; बालैः तथा संगीतव्युत्पत्ति-विशेषभाग्भिश्च स्वपररञ्जनक्षमं मुखस्थतया सदा धार्यञ्च ।

ईदृशे बुधजनभोग्ये ऽपूर्वनानारसभरभरितसद्ग्रन्थमुद्रापणे ऽस्मान्नियुक्तवतां तञ्जापुरसरस्वती-महाल् ग्रन्थालयाक्रीतकार्यदर्शिनां नैसर्गिकमौदार्यं विद्वत्पक्षपातञ्च श्लाघमाना वयं एवंविधनानाग्रन्थ-प्रकाशनादिमुखेन विश्वविख्यातकीर्तयस्ते चिरं विराजन्तामिति प्रार्थयमानाः स्वात्मानं कृतार्थीकुर्महे ॥

ग्रन्थस्यातिप्रौढत्वात्, अस्मन्मतिदौर्बल्यस्य च नैसर्गिकत्वात् भूयांसोऽन्यथाभावा लब्धास्पदा भवेयुः । तत्र संस्कृतप्रणयिनो वाचकमहाशयान् सप्रश्रयं क्षमां याचामहे । कतिपयाशुद्धिपरिहरणाय शुद्धिपत्रमप्येकं संयोजितमस्ति । तत्र तत्र प्रचलन्तीषु संस्कृतपाठशालासु, कलाशालासु च अस्य सामस्त्येन वा अंशतो वा पाठ्यतापरिकल्पनेन विद्याप्रदातारो यदि समुत्तेजनं कुर्वन्ति, तदा कवि-वराणामेषामस्मादृशाञ्च परिश्रमः फलवत्तरः स्यात् इति ॥

विद्वज्जनविधेयः,

नावलपाक्क श्रीदेवनाथाचार्यः

श्रीसरस्वतीमहाल् संस्कृतपण्डितः ।

सरस्वतीमहाल्, तंजापुरी.
8—2—67

विषयानुक्रमणिका

विषयाः		पृष्ठानि
1.	लक्ष्मीशतकम्	1
2.	यमकरामायणम्	14
3.	हनूमत्स्तोत्रम्	*20
4.	हनूमद्दण्डकः	23
5.	रघुनन्दनविरुदावलिः	29
6.	वैशाखोत्सववर्णनम्	36
7.	मङ्गलाष्टकम्	47
8.	वैवाहिकश्लोकाः	49
9.	श्रीहयग्रीवनक्षत्रमालिका	51
10.	श्रीसत्यविजयस्वामिपराः श्लोकाः	55
11.	रामायणगद्यम्	57
12.	गोवर्धनधारिस्तवः	60
13.	नवरात्र-विजयदशमी-दीपावलीप्रशंसा	62
14.	उपनयनविवाहोत्सवश्लोकाः	70
15.	श्रीरामचन्द्रस्तुतिः	76
16.	मुक्तकश्लोकाः	77
17.	कंदर्पदर्पणभाणः	1-58

---

20 to 27-पुटानि प्रमादवशादाम्रेडितानि.

॥ श्रीः ॥

॥ उच्छृङ्खलवादः ॥

भावनाभाव्यस्वर्गादेर्भावकत्वाद्यजिः कृतौ ।
करण जैमिनीयानां मतं प्रायोऽतिदुर्घटम् ॥

भावनोक्ता। स्वर्गकामो यजेतेत्यत्र "यागकरणिका भावना" इति शाब्दबोधो मीमांसकानाम् । तत्र भावनाभाव्ययागस्य भावनायां मुख्यं करणत्वं नास्त्येव । किन्तु भावनाभाव्यस्वर्गनिर्वर्तकत्वरूपं पारिभाषिकं करणत्वम् । तत्र स्वर्गनिर्वर्तकत्वं नाम स्वर्गजनकत्वम् । तच्चान्यथासिद्धत्वे सति स्वर्गसमानाधिकरणात्यन्ताभाव प्रतियोगितानवच्छेदक यागत्वादिरूपं वाच्यम् तच्चासंभवि यागत्वे । तथाहि—यागत्वं गङ्गास्नानादिजन्य स्वर्गसमानाधिकरणाभावप्रतियोगितावच्छेदकम् । तत्रावच्छेदकत्वत्वावच्छिन्न प्रतियोगिताकाभावस्यानतिप्रसक्तस्यासंभवात्, वैजात्यस्य कार्यकारणभावग्रहोत्तरकालकल्प्यस्य प्रागनुपस्थितेश्च ॥

नन्वेतद्दूषणं विधेरिष्टसाधनत्वे शक्तिरिति वदतोर्नैयायिकवेदान्तिनोरेव, न प्रवर्तनाविध्यर्थवादिनां मीमांसकानामिति चेत्; तथा सति इष्टसाधनत्वस्याविध्यर्थत्वे वेदबोधितश्रेयस्साधनतावत्त्व धर्मत्वमिति भाष्यवार्तिककाराभ्यां प्रागुक्तं धर्मलक्षणं व्याहन्येत । उक्तञ्चेदं तर्कपादे भट्टपादैः "श्रेयस्साधनता ह्येषां नित्यं वेदात्प्रतीयते" इति । अपि च प्रवर्तनापि प्रवृत्त्यनुकूलेष्टसाधनताज्ञानद्वारैव प्रवृत्तिमुत्पादयतीति भवतां सिद्धान्तः । तव चोक्तरीत्या इष्टसाधनत्वस्य बाधे कथं प्रवर्तनया तज्ज्ञानं जननीयम्? अपि चार्थादपि योऽर्थः स शब्दार्थ एव, तात्पर्यविषयीभूतार्थ एव वेदस्य प्रामाण्याभ्युपगमात् । अत एवार्थवादानां प्राशस्त्यांश एव प्रामाण्यम । तथाच कथमिष्टसाधनत्वं वेदार्थो न भवेत्?

किञ्च शक्यस्मृतिजन्योपस्थितिविषयार्थस्य भवन्मते लाक्षणिकत्वात्, तस्य चाशब्दार्थत्वाङ्गीकारे, लाक्षणिकस्य पदानुपस्थितस्य शाब्दे भानानुपपत्तिः, प्रत्ययार्थान्वयानुपपत्तिश्च । पदाध्याहारवादिनस्तव तस्यापदार्थत्वात् ॥

"गौणं लाक्षणिकं वापि वाक्यभेदेन वा पुनः ।
वेदो यमाश्रयत्यर्थं को नु तं प्रतिकूलयेत्? ॥"

इति स्मृतिपादस्थवार्तिकं वा कथं सङ्गच्छताम्? इष्टसाधनत्ववद्गौणार्थस्यापि त्वदुक्तरीत्या

Saraswathi Mahal Mss. No. J. L. 946/D. 6987.

वेदार्थत्वाभावात्, कथं वा अरुणेतरया सोमक्रयणे अशास्त्रार्थत्वम्? अरुणपिङ्गाक्ष्योरभेदान्वयबोधस्य त्वन्मते शाब्दबोधोत्तरकालिकत्वात्। तस्माद्विधिवाच्यप्रवर्तनाबोधितेष्टसाधनत्वस्यापि विध्यर्थत्वमकामेनापि त्वया स्वीकर्तव्यम्। तत्र चानुपपत्तिः पूर्वमुक्तैवेति ॥

यत्त्वत्र पक्षधरमिश्रैः समाहितं; स्वर्गकामो यजेतेत्यादिना न स्वर्गत्वावच्छेदेन ज्योतिष्टोमसाध्यत्वं बोध्यते, अवच्छेदकत्वांशबोधने तस्यासामर्थ्यादसंभवाच्च, स्वर्गत्वस्य तदजन्यवृत्तित्वेनातिप्रसक्तत्वात्। किन्तु स्वर्गत्वयागजन्यत्वयोः सामानाधिकरण्यमात्रं श्रुत्या बोध्यते। न चात्र व्यभिचारज्ञानं प्रतिबंधकम्, समानप्रकारकं हि व्यभिचारज्ञानं समानप्रकारकाव्यभिचारज्ञानविरोधि। तथाच स्वर्गत्वावच्छेदेन व्यभिचारग्रहात्तदवच्छेदेन नियतपूर्ववृत्तित्वं मा ग्राहि। तदाश्रये धर्मिणि हेतुताग्रहे च न बाधकम्। अथवा व्यभिचारसन्देहोऽत्र न प्रतिबन्धकः। किन्तु योग्यतासंशयपर्यवसन्नत्वेन सोऽत्रानुकूल एव। तादृशवैजात्यसंदेहात्तद्व्यतिरेकनिश्चयश्च नास्त्येव। तथापि कार्यतावच्छेदकाग्रहे कथं कारणता प्राप्नोति चेन्न; सामानाधिकरण्यज्ञानाद्यभावेऽपि शब्दाद्व्याप्तिग्रहवत्फलबलेन तथा स्वीकारात्। अत एव तद्ग्राहकसत्त्वे प्रत्यक्षस्थलेऽपि क्वचित्तदभ्युपेयते, यथा तृणारणिमणिस्थले। अत एव व्याप्यतावच्छेदकाग्रहेऽपि फलबलात् व्याप्तिग्रहो धूमालोकान्यान्यत्वेनोपस्थिते धूमादौ सर्वसिद्धस्सङ्गच्छते। सहचारदर्शनादिव्याप्तिधीसामग्रीसत्त्वे तद्व्यतिरेकेण कार्यव्यतिरेकादर्शनात्। तस्मान्नानुपपत्तिरिति ॥

अन्ये तु जन्यत्वं हि तदवच्छेदकधर्मवत्त्वम्, कथं तदवच्छेदकग्रहं विना ग्राह्यम्? व्यभिचारज्ञानरूपविरोधिनः सत्त्वे तद्ग्रहासंभवाच्च। न च शाब्दे न स दोषः, अयोग्यतानिश्चयरूपस्य प्रतिबंधकताया अनुक्तिसंभावितत्वात्। न च तन्निश्चयो नास्त्येव, संशयश्च न विरोधीत्युक्तमिति वाच्यम्; प्रथमं यागं विनापि गङ्गास्नानात्स्वर्गश्रवणेन तन्निश्चयाभावस्यासंभवात्। तव मते वैजात्यस्यापाततोऽपि पूर्वमनुपस्थितत्वात्। तृणादीनामपि वैजात्यापस्थितौ विजातीयान्वयव्यतिरेकाभ्यां तद्ग्रह इत्याहुः ॥

अथ भावनाभाव्याभिन्नभाव्यस्वर्गकत्वं यागस्य भावनाकरणत्वं वाच्यम्। भाव्यत्वं स्वर्गस्य यागवदन्यावृत्तित्वम्। नच तदपि स्वर्गत्वावच्छेदेन बाधितमिति कथं बोधनीयम्? अधिकरणतावच्छेदकस्य सामानाधिकरण्येनाप्यन्वयबोधसंभवात्। अन्यथा गङ्गायां न मत्स्य इत्यादीनां विलयप्रसङ्गात्। अत एव भट्टाचार्यशिरोमणिभिरपि साध्येष्टकत्वमेव विध्यर्थ इत्युक्तम्। अङ्गीकृतञ्च विद्यावागीशप्रभृतिभिरपि। साध्यत्वञ्च यस्मिन्सत्यग्रिमक्षणे यत्सत्त्वं यद्व्यतिरेके चासत्त्वमित्येवंरूपम्। अत एव दुःखानुत्पादार्थितया प्रायश्चित्तादौ प्रवृत्तिः सङ्गच्छते। इष्टसाधनत्वञ्च शक्यमिति मते च तत्प्राक्कालावस्थायित्वरूपसाधनत्वज्ञानासम्भवादत्र प्रवृत्तिर्न

स्यात् । नच साध्यत्वज्ञानस्यैव प्रवर्तकत्वे साधनत्वज्ञानात्कस्यचिदपि प्रवृत्तिर्न स्यात् इति वाच्यम्; समानसंविस्संवेद्यतया तल्लाभादिति चेदत्र वैयाकरणभूषणकाराः —

धूमे रासभव्यभिचारग्रहदशायां रासभवदन्यावृत्तिः कश्चिद्धूमः इति ज्ञानेऽपि प्रवृत्त्यभावस्य सर्वसिद्धत्वेनैतस्याप्रवर्तकत्वात् न विध्यर्थता । किञ्चैवमग्रेऽपि वैजात्यस्य कल्पनं न स्यात्; प्रथमत एव प्रवर्तकज्ञानसिद्धौ तत्र मानाभावात् । नच पूर्वगृहीतकारणता-निर्वाहार्थं तत्कल्पनम् । जातिं विनापि स्वर्गस्य [1]यागजन्यत्वे बाधकाभावात् कारणतास्वरूपे तस्यानुपजीव्यत्वात् । नापि तद्ग्रहे तदुपयोगः, अत्रैव तदभावात् । कारणतावत्कार्यतापि सावच्छिन्नेति व्याप्तिश्चाप्रयोजिका । एवं सति ज्योतिष्टोमादश्वमेधजन्यः स्वर्गः किं न स्यादिति चेत्, कल्पितेऽपि वैजात्ये ज्योतिष्टोमान्तरीयस्तत्रापि किं न स्यात्? स्वभावात् तत्तत्स्वर्गव्यक्तिं प्रति तत्तद्व्यक्तेर्हेतुत्वाद्वेति चेत्तर्हि प्रथमत एव सोऽङ्गीक्रियताम् । किं जात्यव-च्छेदिकया? तस्मात्कार्यतावच्छेदकधर्मस्वरूपं कार्यत्वमित्येव वाच्यम् । तत्रावच्छेदकाग्रहे दुर्ग्रहमेवेत्याहुः । तस्मादिष्टसाधनत्वं साध्येष्टकत्वं वा वक्तुं शक्यमिति चेत् —

अत्र नैयायिकनव्यतमाः — विधेर्विजातीयस्वर्गसाधनत्वादावेव शक्तिः । पूर्वं जाति-मत्त्वादिना विजातीयसुखस्य ग्रहात् जातित्वांशे उद्बोधकाभावाद्वैजात्यप्रकारकस्मृतिरेव लिङादिना जन्यते । विलक्षणतत्प्रकारकस्मृतिहेतोर्विलक्षणविषयताशालिज्ञानस्य तादृशस्मृतिं प्रति हेतुत्वा-कल्पनात् । न चैवं स जातिमानित्यनुभवादपि घट इत्याकारकस्मरणापत्तिः, विलक्षण-विषयताशालिस्मृतिं प्रति तत्तदुद्बोधकस्यैव नियामकत्वात् । न चैवं ज्ञानसंस्कारयोः स्मृतिं प्रति हेतुता मास्तु । अज्ञातवस्तुगोचरस्मरणाभावस्य उद्बोधकाभावादेवोपपत्तेरिति वाच्यम्, इष्टापत्तेः । यद्वा विलक्षणसंस्कारसत्त्वाद्विलक्षणविषयताशालितादृशविलक्षणस्वर्गस्मरणम् । सोऽपि विलक्षणः । कथं? पूर्वोत्पन्नविलक्षणस्मरणात् । तदपि कथम्? तादृशसंस्कारादित्यनादित्वेना-दोषत्वात् । विलक्षणप्रकारताशालिवैजात्यस्मरणस्य प्रकारान्तरेणानिर्वाहात् । अनया रीत्या च मनः-पदादितो विलक्षणप्रकारताशालि मन इति स्मरणम् । यदि च सामान्यतः इष्टसाधनत्वशक्त्यैव उक्तरीत्या निर्वाहे अनन्तशक्तिकल्पने गौरवं विभाव्यते; तदा अस्तु इच्छाविषयतावच्छेदकावच्छिन्नसाधनत्वे शक्तिः । इच्छाविषयत्वावच्छेदकत्वांशे मोषादुक्तरीत्या तथापि विजातीयस्वर्गसाधनत्वस्य स्मृतिसंभवा-दित्याहुः ।

तच्चिन्त्यम्; अस्मत्कृतप्रातस्स्मरणे विचारे तस्य विवरणात् । रामकृष्णभट्टाचार्यास्तु "कंबुग्रीवादिमान् नास्ति" इत्यादौ गुरुधर्मानवच्छेदकत्वपक्षे घटत्वावच्छिन्नप्रतियोगिताया एव

1. "यागजनकत्वे" इति मातृकास्थः पाठः प्रामादिक इति भाति ।

संबंधत्ववदत्रापि विजातीयस्वर्गसमानाधिकरणात्यन्ताभावप्रतियोगितावच्छेदकत्वत्वावच्छिन्नप्रतियोगिताकत्वसंबंधेन स्वर्गसमानाधिकरणात्यन्ताभावप्रतियोगितावच्छेदकत्वीयोऽभावः प्रतीयत इति नानुपपत्तिः। अन्वयितावच्छेदकावच्छिन्नप्रतियोगिताकत्वव्युत्पत्तिश्च नञ्समभिव्याहारस्थल एवेति न तद्विरोध इत्याहुः।

तर्करत्नकृतस्तु; स्वर्गकामपदादुपस्थितस्वर्गत्वमेव ज्योतिष्टोमादेर्जन्यतावच्छेदकम्। न च स्वर्गत्वावच्छिन्नस्य ज्योतिष्टोमरूपकारणाभावादाग्निहोत्रादितोऽनुत्पत्त्यापत्तिः, तथाप्युत्पत्तौ च घटादौ रासभवद्व्यभिचारात् ज्योतिष्टोमादेरकारणत्वप्रसंग इति वाच्यम्; व्रीहिभिर्यजेत यवैर्यजेतेति दर्शपूर्णमासोद्देशेन विहितयोः व्रीहियवयोः परम्परव्यतिरेकेऽपि प्रत्येकं फलजनकत्ववत् परस्परविरहेऽपि कार्योत्पत्त्या व्यभिचारवच्चात्रापि तथास्तु। न च तत्रैकशक्तिमत्त्वेनान्यतरत्वादिना वा उभयोर्हेतुता। एवमपि "स्योनं ते सदनं करोमि। घृतस्य धारया सुशेवं कल्पयामि। तस्मिन्त्सीदामृते प्रतितिष्ठ। व्रीहीणां मेध सुमनस्यमानः।" इति पुरोडाशसदनसादनप्रकाशकमन्त्रयोर्व्रीहीणां मेधेतिमन्त्रलिङ्गाद्व्रीहिप्रयोग एवाङ्गत्वं, नतु यवप्रयोगे इति सिद्धान्तहान्यापत्तेः। तत्रैवापूर्वाख्यकार्यानुत्पत्तिव्यभिचारान्यतरापत्तेः। वैजात्यकल्पनेन विकल्पमन्त्रव्यवस्थोपपादने व्रीहिधर्माणां यवेष्वप्राप्तिप्रसङ्गः, ग्रहधर्माणां समार्गादीनां चमसेष्विव। प्रकृतापूर्वलक्षणायां सोमापूर्वमादाय चमससाधारण्यात्, अवान्तरापूर्वस्य ग्रहपदादेवान्तरङ्गतया शीघ्रोपस्थितेः चमसासंग्रहे च व्रीहिपदादपि व्रीहिसाध्यापूर्वविशेषोपस्थित्या यवेषु प्रोक्षणाद्यप्राप्तिर्दुर्वारा। तस्मादेकजातीयापूर्व एव हेतुता। एवं लोके तृणारणिमणीनां वह्नावपि द्रष्टव्यम्।

नचैवं रासभस्यापि घटहेतुतापत्तिः। व्यभिचारात्तत्त्यागे तृणादेरपि तदापत्तिरिति वाच्यम्; रासभस्य हेतुताय मानाभावात्। यतः श्रुत्या, तृणादेररणिमण्यभाववति स्तोमे तृणसत्त्वे वह्निसत्त्वं तृणाभावे वह्न्यनुत्पत्तिरित्यन्वयव्यतिरेकसहकृतात्प्रत्यक्षाच्च हेतुतासिद्धेः। रासभे तु नोभयम्। किन्त्ववश्यकल्प्यदण्डादिभिरन्यथासिद्धिरेवेति न हेतुत्वसंभावनापि। तथापि कारणं विना कार्यासंभवात् व्रीह्यभावे कथं यवेभ्यः कार्यमिति चेत्सत्यम्, व्रीहिभिर्यक्ष्य इति सङ्कल्पापूर्वावच्छिन्नसमयसंबंधस्यैव व्रीहिकार्यतावच्छेदकसंबंधत्वेनादोषात्। तेन संबंधेनाग्नेयापूर्वस्य यवैरनुत्पत्तेः तत्रैव व्रीहीणां हेतुत्वान्न व्यभिचारः। संकल्पापूर्वञ्च फलापूर्वोत्पत्तौ नष्टमिति प्रयोगान्तरे यवादीनामुपादानं नानुपपन्नम्। एवं तृणादेरपि तृणत्वावच्छिन्नसंयोगसंबंधेन वह्नित्वावच्छिन्नं प्रति तादात्म्येन तृणत्वेन हेतुतेत्यादि द्रष्टव्यम्।

एवं सति तृणादिस्थले कार्यतावच्छेदकत्वेन वह्निनिष्ठजातित्रयकल्पनमप्यपास्तम्। मानाभावान्निष्प्रयोजनत्वादन्यथोपपत्तेश्च। अग्निहोत्रादेः स्वर्गे तु अग्निहोत्रजन्यापूर्वविशिष्टसम

कार्यसंबंधेन स्वर्गत्वमवच्छेदकम् । अतः समानजातीय एव स्वर्गोऽग्निहोत्रज्योतिष्टोमादिभ्यो दुर्वार एवेति । श्रूयते च तैत्तिरीयश्रुतौ "य एवं विद्वानग्निहोत्रं जुहोति यावदग्निष्टोमेनोपाप्नोति तावदुपाप्नोति" "य एवं विद्वान्पौर्णमासीं यजते यावदुकथ्येनोपाप्नोति तावदुपाप्नोति" "य एवं विद्वानमावास्यां यजते यावदतिरात्रेणोपाप्नोति तावदुपाप्नोति" इति — इति प्राहुः ।

अपरे तु; मीमांसकमते गङ्गास्नानयागादेरेकशक्तिमत्त्वेन अन्यतमत्वादिना वा स्वर्गत्वावच्छिन्नं प्रति हेतुत्वाभ्युपगमेन नेष्टसाधनताबाधप्रतिबधः । यद्वा साधनता नानन्यथासिद्धनियतपूर्ववृत्तित्वरूपा । किन्त्वनन्यथासिद्धत्वविशिष्टपूर्ववृत्तित्वरूपैव । अन्यथासिद्धत्वञ्चावश्यकल्प्यमाननियतपूर्ववृत्तिन एव कार्यसंभवे तत्सहितत्वम । यथा-रासभसत्त्वेऽप्यवश्यकल्प्यमानदण्डादिभिरेव घटसंभवेन तत्सहितत्वाद्रासभादिरन्यथासिद्ध इति तद्वारणाय नियतपदं न देयमेव । तथा च यागत्वावच्छिन्नं विना स्वर्गोत्पत्तावपि यागकारणता न बाध्यते, वेदबोधितत्वात्तस्याः । रासभादेस्तु न कारणताबाधकं प्रमाणमित्युक्तम् । कारणताया अतिरिक्तपदार्थत्वे तु न कोऽपि दोषः । अखण्डत्वे लाघवगौरवविचारानापत्तेः । परिचायकमपि तस्या नियमाघटितमेव उक्तलक्षणम् । फलभूमा तु प्रवृत्त्यनुरोधेन कल्प्यत इति सर्वशास्त्रकाराणां पन्थाः । अन्यथा गङ्गास्नानमात्रादेव स्वर्गसिद्धौ, बहुवित्तव्ययायाससाध्यज्योतिष्टोमादौ प्रवृत्त्यनापत्तेः । उक्ततैत्तिरीयवचनं त्वर्थवादत्वेन नेयम् । अनेकप्रकारको हि भूमा; फलवैजात्यं, व्यक्तिबाहुल्यं बहुकालावस्थायित्वादिरूपो वेत्युक्तं शब्दमण्यालोकव्याख्याने विद्यावागीशादिभिः ॥

कोण्डभट्टास्तु–फलभूमकल्पनं विनापि बहुवित्तव्ययायाससाध्ये महति कर्मणि यस्यैव न तादृशदुःखद्वेषः तस्यैवेष्टसाधनताज्ञानात्प्रवृत्तिर्निराबाधैव । अन्यथा तवापि ज्योतिष्टोमेऽत्यन्तालस्यवतोऽप्रवृत्त्या दोषापत्तेः । वस्तुतः शक्तस्याननुष्ठाने अकीर्तेरुत्पत्तेस्तन्निवृत्त्यर्थं लौकिकप्रतिष्ठारूपाधिकफलार्थं वा महति प्रवृत्तिर्नानुपपन्ना । अत एव गीतायां,

"अकीर्तिञ्चापि भूतानि कथयिष्यन्ति तेऽव्ययाम् ।
संभावितस्य चाकीर्तिर्मरणादतिरिच्यते ॥" इति ।

ततस्त्वकीर्तिं धर्मं चेत्यत्र लौकिकप्रतिष्ठादिकं प्रवर्तकत्वेनोक्तम् । अत एव सकलशास्त्रविदां युधिष्ठिरादीनां स्वल्पतरफलकराज्यार्थं गोत्रजब्राम्हणादिहनने प्रवृत्तिस्संगच्छते । तस्मात्प्रतिष्ठाद्युपाधिवशाज्जायमानोत्कटेच्छैव प्रवृत्तौ प्रयोजिकेति नोक्तदोषः । अत एवाधुनिकानां कर्मासाङ्गत्वं जानतामपि लौकिकप्रतिष्ठार्थबहुवित्तव्ययायाससाध्ये प्रवृत्तिर्दृश्यते । प्रतिष्ठादौ रागौत्कट्याद्बहुवित्तव्ययायासादौ न द्वेषः । अतस्तदभावान्न प्रवृत्त्यनुपपत्तिः ।

वस्तुतस्तु सर्वेभ्यः कामेभ्यो दर्शपूर्णमासावित्यतः सर्वफलेषु दर्शपूर्णमासयोः प्राप्ते-स्तत्रापि पुत्रकामेष्ट्यादीनामानर्थक्यं दुर्वारम्। दर्शपूर्णमासप्रयोगस्य नित्यतया आवश्यकस्य पुत्रादिकामनयैवानुष्ठाने प्रसङ्गान्नित्यसिद्धिसंभवेन प्रवृत्तिलाघवलोभात् पुत्रेष्ट्यादौ प्रवृत्त्यसंभवात्। नन्वेतदर्थमेव पुत्रेष्ट्यादिफले पुत्रे उत्कर्षः कल्प्यत। नचोत्कृष्टस्यापि तस्य 'सर्वेभ्यः कामेभ्यो ज्योतिष्टोमः' इति वाक्यात् तस्यापि पुत्राद्यर्थविधानेन तस्मादेव संभवात्पुनरप्रवृत्त्या आनर्थक्यं दुर्वारमिति वाच्यम्; फलत्रैविध्यं प्रकल्प्य मध्यविधफलार्थतया तत्र प्रवृत्त्युपपत्तेः। यद्वा सर्व-कामवाक्यं दर्शपूर्णमासयोः काम्यसकलेष्टिमात्रफले, ज्योतिष्टोमस्य च काम्यसोमयागफल एव विनियोगं विधत्त इति न पुत्रेष्ट्यादिफलस्य ज्योतिष्टोमाल्लाभसंभवोऽपि, नवा फलत्रैविध्यकल्प-नापीति चेन्न; कृताधानस्य पुत्रादिलोलुपस्य दर्शपूर्णमासात्प्रागपि पुत्रेष्ट्याद्यनुष्ठानसंभवेनानर्थक्य-परिहारे फले वैजात्यकल्पनाया एव गौरवेणासंभवात्। न च दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्ट्वा सोमेन यजेतेति वाक्यात्सोमस्य दर्शपूर्णमासोत्तरतायां, इष्ट्यन्तरस्यापि तथात्वे मानमस्ति॥

नन्वस्त्वेवमेव। न नः किञ्चिदनिष्टम्। परन्तु तवैव पुत्रेष्ट्याद्यानर्थक्यप्रतिबन्दी लब्धो-त्तरेति चेन्न; तथापि समारब्धदर्शपूर्णमासानां काम्येष्टिप्रवृत्तिलोपो दुर्वार इति वदामः। वस्तुतस्तु चित्तवित्तादीनां क्षणिकतामालोच्याव्यवधानेन सोमं, तत्फलं च चिकीर्षोरनग्निकस्याग्निफलकत्वेन काम्यस्याप्याधानस्य न तत्कालप्रतीक्षा। नापि तदापि सोमयागे दर्शोत्तरता प्रतीक्ष्येति "सोमेन यक्ष्यमाणोऽग्नीनादधीत नर्तुं पृच्छेन्न नक्षत्र' मित्यादि श्रुतिप्रामाण्यादित्यग्निष्टोमे सिद्धान्तितम्। तथा चासमारब्धदर्शपूर्णमासस्य स्वर्गोत्कटेच्छावतस्तावत्कालविलंबमसहमानस्य धनिकस्य तत्स्वर्गार्थ-मेव सोमानुष्ठानस्याप्युपपत्तेरानर्थक्यपरिहारात् दर्शपूर्णमासात्सोमयागे स्वर्गफलभूमकल्पनं कथं सिद्ध्येत्? कालादिविलंबेन स्वल्पवित्तव्ययायासादिलभ्यस्यार्थस्योत्कटशीघ्रलाभेच्छायां बहुवित्त-व्ययायासादिभिः संपादनस्य लोके प्रायशः सर्वानुभवसिद्धत्वात्। सर्वश्चादधानः सोमेन यक्ष्यमाणो भवत्येवेति।

अपि च 'यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहोति' 'यावज्जीवं दर्शपूर्णमासाभ्यां यजेत' इति विहितनित्यप्रयोगस्यैव फलसमर्पकं सन्निधानात् स्वर्गकामवाक्यम्। अतो नित्यप्रयोगे न प्रत्यवाया-भावः फलं कल्प्यः। प्रत्यवायोपस्थिति तद्द्वेषतत्प्रयुक्तदभावकामनानां कल्पनामपेक्ष्य स्वर्गे-च्छाया एव लाघवेन 'स स्वर्गः स्यात्सर्वान् प्रत्यविशिष्टत्वात्' इति न्यायाच्च कल्पनौचित्यम्। वस्तुतस्तु फलाधिक्यकल्पनमपि न युक्तम्, मानाभावात् गौरवाच्च। किन्तु समानफलानामपि शक्ताशक्तभेदेन व्यवस्थैवोचिता। अत एव

'सहस्रशक्तिश्च शतं शतशक्तिर्दशापि च।
दद्यादपश्च यश्शक्त्या सर्वे तुल्यफलाः स्मृताः॥'

इति महाभारतवचनं सङ्गच्छते। वित्तशाठ्यं न कारयेदित्यादितत्तदुद्धृतवाक्यप्रकरणपाठितेभ्यः इष्टा चान्यत्रापीयं मर्यादा सर्वेषामिति। न चैवं सोमादिकारणाभावप्रहाराऽप्रवृत्त्यापत्तिः। यावज्जीव-विधिफलार्थं प्रवृत्त्युपपत्तेरित्याहुः।

इदन्त्ववधेयम्। इष्टसाधनत्वस्य विध्यर्थत्वे, "ज्योतिष्टोमेन स्वर्गकामो यजेत" इत्यादौ तृतीया न स्यात्, करणानभिधान एव तद्विधानादिति चेत्; अत्र विद्यारण्यश्रीपादाः-लिङादि-नान्तरङ्गस्वप्रकृतियज्यर्थमात्रगतेष्टसाधनत्वेऽभिहितेऽपि यागविशेषरूपज्योतिष्टोमादिप्रातिपदिकार्थ-मात्रगतस्यानभिधानेन तृतीया नानुपपन्नेत्याहुः। तन्न ज्योतिष्टोमयज्यर्थयोरभेदेनाभिधानस्या-वारणात्। अन्यथा देवदत्तः पचतीत्यत्रापि सामान्यतस्तिङा कर्त्रभिधानेऽपि विशेषरूपेणानभि-धानात्कर्तरितृतीयापत्तेरिति।

यत्त्वनभिहित इत्यस्यानभिहितसङ्ख्याक इत्यर्थः। कर्त्रादेराख्यातावाच्यत्वात्। तथा चात्र संख्यायाः कर्तर्येवान्वयात्तदभिधानेऽपि न करणाभिधानमिति; तन्न। पचनोऽग्निना, पचनी स्थाली इत्यादेः कृदादेवारणाय करणतत्सङ्ख्यान्यतरानभिधान इति स्वीकारेऽपि प्रकृते संख्यानभिधानेऽपि करणाद्यभिधानात्तृतीयाया दुरुपपादत्वात्। न च कृत्साधारण्यार्थं, यत्र कर्तृविशेष्यको बोधः यत्र वा कर्तृविशेष्यकबोधे तात्पर्यं, तत्र कर्ता अभिहित इत्यभ्युपगमात्, अत्रापि करणविशेष्यकबोधे तात्पर्याभावान्न करणाभिधानमिति वाच्यम्; बोधस्य तत्तद्वृत्त्यनु-सारित्वेनानियतत्वात्। तात्पर्यस्यापीच्छाविशेषरूपस्य "द्विष्टत्वमिष्टत्वमपव्यवस्थं" इति प्रसिद्धेरनु-भवाच्चानियतत्वात्। एवं सति शास्त्राप्रामाण्यप्रसङ्गात्। यत्तु इष्टसाधनत्वस्याभिधानेऽपि साधनस्यानभिधानात् तृतीया नानुपपन्ना तृतीया हि करणाभिधायिनी, न करणत्वाभि-धायिनीति वैयाकरणसिद्धान्तात्। तथा च नामार्थप्रकारकाभेदसंसर्गकबोधं प्रति प्रत्ययजन्योप-स्थितिर्हेतुर्नतु भेदसंसर्गकबोधं प्रति, कर्तृकरणयोस्तृतीया, कर्मणि द्वितीयेत्याद्यनुशासनविरोधादिति। तन्न — सम्बन्धवाचिषष्ठीस्थले प्रातिपदिकार्थस्य प्रत्ययार्थसम्बन्धे भेदेनान्वयाङ्गीकारादिहापि व्युत्पत्त्यन्तरकल्पनागौरवपरिहारार्थं भेदसम्बन्धाय कर्मत्वादावेव द्वितीयादेश्शक्तिकल्पनात्। न चैन्द्रं दधीत्यादौ तद्धितस्य देवताविशिष्टद्रव्यवाचिनोऽर्थे देवतायां इन्द्रप्रातिपदिकार्थस्येन्द्रस्याभेदे नाप्यन्वयदर्शनाद्व्युत्पत्त्यन्तरस्याप्यावश्यकत्वमिति वाच्यम्; तद्धितस्यापि देवतात्वविशिष्टद्रव्य एव शक्त्यङ्गीकारेण तत्रापीन्द्रस्याधेयतासम्बन्धेनैवान्वयाङ्गीकारात्। नचैवं षष्ठ्यादौ सर्वत्र लाघवाद्धर्मिण्येव शक्तिकल्पनादभेदान्वयेनैव सर्वत्र प्रकृत्यर्थान्वयोऽस्त्विति वाच्यम्; तथात्वे ग्रामाभिन्नो य आश्रयत्ववान् तदाधेयसंयोगजनकं गमनमित्यादिशाब्दबोधापत्तेराश्रयत्वादिकं किन्निरूपितमिति जिज्ञासाया अपरिहार्यत्वात्। अतो न धर्मी कर्मादिरूपोऽर्थः। अपि तु कर्मत्व-करणत्वादिकमेवाखण्डमर्थः। उभयथापि फलस्य व्यापारस्यैव वा निरूपकस्य शाब्दबोध एव

लब्धत्वान्न निरूपकजिज्ञासापत्तिः। करणत्वत्वस्यापि चाखण्डस्यैव शक्यतावच्छेदकत्वस्वीकारान्न गौरवम्। करणत्वादिकमेव च तत्तन्निरूपकभेदेन भिन्नमिति तत्रैव गौरवम्। अत एव समर्थः पदविधिरिति सूत्रे क्रियाकारकयोः सम्बन्धस्य द्वितीया बाधिका भवतीति महाभाष्यं सङ्गच्छत इति दिक्।

यत्तु ज्योतिष्टोमेनेति न करणार्थिका तृतीया, किन्तु "धान्येन धनी" इतिवदभेदार्थिकैवेति, तन्न, लक्षणायां मानाभावात्। दृष्टान्तेऽपि मतुबर्थसम्बन्धस्य धान्यकरणकत्वाभावेदलक्षणेत्यवधेयम्। तस्मादत्र कथं तृतीया रूपणीयेति चेत् —

अत्र विवरणाचार्याः — विधिना साधनत्वाभिधानेऽपि तद्विशेषकरणत्वानभिधानान्न तृतीयानुपपत्तिरित्याहुः। अधिकमग्रे निरूपयिष्यत इति दिक्॥

कर्माधिकारो देवानामस्ति नास्तीति पक्षयोः।
सबलं परिगृह्णातु पक्षं वादी ममाग्रतः॥

एतत्तत्त्वं गुणिजीवनटीकायां निरूपितम्।

आग्रयज्ञे वसन्ताग्निप्रापकं वाक्यमुच्यताम्।
इति पृष्टाः सर्वेऽप्येवं तत्प्रवदन्त्यविपश्चितः॥

'एष वाव प्रथमो यज्ञो यज्ञानां यज्ज्योतिष्टोमः' इति तस्मिन् कालविधायकं किं वाक्यमिति पृष्टाः, 'वसन्ते वसन्ते ज्योतिषा यजेत' इति वाक्यमाहुः। ते भ्रान्ताः। अनेन वाक्येन वसन्तस्य निमित्तत्वं बोध्यत इत्याकरे व्यक्तम्। अन्यथा दर्शपूर्णमासनिमित्तस्य यावज्जीवनस्य सौर्यादिष्वतिदेशापत्तिः। अतो नेदं कालविधायकम्। किन्तु 'वसन्ते ज्योतिषा यजेत' इति वाक्यान्तरमेव कालविधायकमिति पञ्चमे भाष्यतन्त्ररत्नादौ स्पष्टम्, इत्यधीतमूलग्रन्था एव विजानन्ति। तथा च तस्यैव कालस्य ज्योतिष्टोमविकृतौ पौरोहित्यफलके बृहस्पतिसवेऽतिदेशो निराबाध इति संक्षेपः।

विकल्पो व्रीहियवयोर्मतो धर्मविदां सदा।
तत्र मानं बुधैर्लक्ष्यं यथाशास्त्रं स्वसर्गतः॥

तत्र विकल्पे किं प्रमाणम्? तत् स्वस्वनिश्चयानुसारेण पण्डितैर्लक्ष्यमिति। तत्र न्यायसुधाकारैर्हेत्वधिकरणे, "समर्थः पदविधिः" इति वैयाकरणपरिभाषया निरपेक्षसाधनत्वं प्रतीयते। तत एव निरपेक्षसाधनत्वं तृतीयार्थ इति मीमांसकानां घण्टाघोषः प्रवर्तितः। तत्रेदं विचार्यते —

निरपेक्षत्वांशे तृतीयाया नैवानुशासनम्, हेतुमात्रे तृतीयाविधानात्। न चोक्तपरिभाषाबलात्तल्लाभः, तृतीयाविधेः प्रातिपदिकविधित्वेन पदोद्देश्यकविधित्वाभावात्। समासतद्धितपराङ्गवद्भावैकशेष सनादि धातूनामेव पदोद्देश्यकविधित्वेन तत्रैव परिभाषा प्रवर्तत इति वैयाकरणसिद्धान्तात्। न च पदनिष्पादको विधिः पदविधिरित्येव परिभाषार्थोऽस्तु। तथा च स्वादिविधेरपि पदनिष्पादकत्वेन तत्र परिभाषाप्रवृत्तिरक्षतैवेति वाच्यम्; तथा सति "सुबामन्त्रिते पराङ्गवत्स्वरे" इत्यनेन स्वरनिष्पादनार्थं विहितस्य परतादात्म्यात्मकस्य पराङ्गवद्भावस्य पदनिष्पादकत्वाभावेन तत्र समर्थपरिभाषाप्रवृत्त्यनापत्त्या तदुत्तरमेतत्सूत्रप्रणयनवैयर्थ्यापत्तेः ॥

किञ्च पराङ्गवद्भावे समर्थपरिभाषाप्रवृत्त्यनङ्गीकारे [1]'यत्ते दिवो दुहितर्मर्तभोजनम्' इत्यादौ दिव् शब्दस्य पराङ्गवद्भाववत्, '[2]अयमग्ने जरिता' '[3]ऋतेन मित्रावरुणा वृतावृधावृतस्पृशा' इत्यादौ च अयं ऋतेनेत्यस्य चाग्निमित्रावरुणात्मकतारूपपराङ्गवद्भावः स्यात्। संबोधनप्रथमान्तस्यामन्त्रितस्य अग्निमित्रावरुणादिपदस्य सत्त्वात्। इष्टापत्तौ, 'आमन्त्रितस्य च–आमन्त्रितविभक्त्यन्तस्यादिरुदात्तः स्यात्' इति षाष्ठमाद्युदात्तत्वं स्यात्। इष्यते त्वाष्टमिको निघातोऽनुदात्तत्वम्। तथाहि; अष्टमाध्याये :— 'आमन्त्रितस्य च–पदात्परस्यापादादिस्थस्यामन्त्रितस्य सर्वस्यानुदात्तः स्यात्' इत्यनेन सूत्रेण ऋतेनेति पदात्परस्यापादादिस्थस्य मित्रावरुणावित्यामन्त्रितस्य सर्वस्यानुदात्तत्वं सिद्ध्यतीति सिद्धान्तः।

अथ तन्निमित्तग्रहणं कर्तव्यमिति वार्तिकात्, "तस्यामन्त्रितस्य यन्निमित्तं तदेव पराङ्गवत्स्या"दित्यर्थकादामन्त्रितदुहितुर्निमित्तस्य दिव् शब्दस्य पराङ्गवद्भावेऽपि अयं ऋत-शब्दार्थयोरग्निमित्रावरुणात्मकामन्त्रितानिमित्तत्वाभावादेव न पराङ्गवद्भावापत्तिरिति चेन्मैवम्, एवं सति मित्रावरुणावित्यस्यापि पराङ्गवद्भावानापत्तिः। ऋतस्य वर्धयितारावित्यन्तर्भावितण्यर्थाद्वृधेः क्विपि ऋतावृधाविति रूपम्। तथा च मित्रावरुणावेव वर्धयिताराविति जातम्। तौ च न निमित्तम्। स्वभिन्नत्वादभेदे च कार्यकारणभावायोगात्। न च माभूत्तत्र पराङ्गवद्भावः; तथा सति ऋतावृधावित्यस्य निघातानापत्तिः। द्वितीयपादादित्वेन, तस्यानुदात्तं सर्वमपादादावित्यनेन पर्युदस्तत्वाच्चानुदात्तत्वसम्भवः। अन्यथा, "[4]इमं मे गङ्गे" इत्यादित्रयस्येव शुतुद्रीत्यस्यापि स्यात्। तथा च पादादित्वेऽपि पराङ्गवद्भावादामन्त्रितस्येति सूत्रेण षाष्ठाद्युदात्तता ऋतेनेत्यादौ दुर्वारा। न च मित्रावरुणावित्यस्य पराङ्गवद्भावो न सम्भवत्येव। आमन्त्रितं पूर्वमविद्यमानवद्भवतीत्यविद्यमानवद्भावादिति वाच्यम्। परस्य कार्ये त्वसावतिदेशः। पूर्वग्रहणाज्ज्ञापकात्। पराङ्गवद्भावस्तु स्वस्य कार्यम्। ततश्च तन्निमित्तग्रहणे कृते ऋतेनेत्यत्रेव मित्रावरुणावित्यस्यापि स न स्यात्। तस्मात्समर्थपरिभाषयैव तन्निर्वाहमभ्युपेत्य तन्निमित्तग्रहणं त्याज्यमिति वेदभाष्य

---

1. ऋग्वेदे–7–81–5. c. 2. ऋग्वदे 10–142–1. a. 3. ऋग्वेदे 1–2–8. 4. ऋग्वेद–10–75–5. a.

शब्दकौस्तुभयोः स्पष्टम् । न चोक्तपराङ्गवद्भावेन मित्रावरुणावित्यस्य पदात्परत्वमेव नास्तीति कथमनुदात्तत्वप्रसक्तिरिति वाच्यम्; सिद्धान्ते पदमुद्दिश्य विहितस्य पराङ्गवद्भावस्य समर्थाश्रितत्वेन प्रकृते ऋतेनेत्यस्य कारकत्वादाशार्थे इत्यनेनान्वितस्य मित्रावरुणानन्विततया परस्परान्वययोग्यत्वरूपव्यपेक्षासामर्थ्यमेक इति सूत्रे भाष्यकारैर्व्यपेक्षालक्षणसामर्थ्यस्याप्युक्तत्वात् । एतादृशसामर्थ्यास्वीकारे, परशुना वृश्चन्नित्यत्र विशिष्टैकार्थत्वरूपैकार्थीभावरूपसामर्थ्यस्यासम्भवात्पराङ्गवद्भावानापत्तेः। अतस्तदुपपत्तये तदप्याश्रितम् ।

नन्वेवमपि मित्रावरुणयोरामन्त्रित ऋतावृधेत्यनेनान्वितयोः पराङ्गवद्भावेन पादादित्वानिघातो न संभवतीति चेन्न; न ह्ययं कार्यातिदेशो येन ऋतावृधेत्यस्य कार्यं पादादित्वमतिदिश्यते। किन्तु तादात्म्यस्य । तस्मिंश्चातिदिष्टे विशिष्टमामन्त्रितमिति बुद्ध्या यद्यत्कर्तुं शक्यते तत्तत्कार्यम् । किञ्च कार्यातिदेशोऽपि शास्त्रीयस्यैव कार्यस्यातिदेशो भवति, पादादित्वन्तु न शास्त्रविहितमिति न तदतिदिश्यते । किन्तु स्वरादिरेव शास्त्रीयं कार्यमित्याद्याकरे स्फुटम् । तस्मान्न तृतीयाविधिः पदोद्देश्यकविधिरिति न तत्र समर्थपरिभाषाप्रवृत्तिरिति न निरपेक्षसाधनत्वं व्रीहीणामिति विभावनीयम् ।

अस्तु वा कथञ्चित् परिभाषाप्रवृत्तिः तथापि व्रीहीणां यवापेक्षत्वेऽपि परस्परान्वयित्वरूपव्यपेक्षैकार्थीभावरूपसामर्थ्ययोर्वैयाकरणाभिमतयोरक्षततया न तया यवसमुच्चयव्यावृत्तिरिति । निरपेक्षत्वस्यापि सामर्थ्यपदार्थत्वे समर्थपदस्यावृत्तिलक्षणवाक्यभेदापत्तिः, प्रमाणाभावश्च इति चेदत्राहुः —

व्रीहिभिर्यजेतेत्यत्र यागकरणत्वे व्रीहीणां विशेषणत्वमिति निर्विवादम् । विशेषणत्वञ्च विशेष्यविशेषकत्वं व्यावर्तकत्वमिति यावत् । तच्च स्वेतरकरणव्यावृत्तिं विना न संभवतीति व्रीहीणां यवसापेक्षत्वे विशिष्टैकार्थत्वरूपैकार्थीभावलक्षणसामर्थ्यानुपपत्त्या तद्धितादिविधेः परिभाषया सामर्थ्यविधानानुपपत्तिः । अतो निरपेक्षसाधनत्वं व्रीहीणामाश्रीयते । उक्तञ्च रथन्तराधिकरणे वार्तिककारैः —

> समासः सति सामर्थ्ये तच्चापीष्टविशेषणे ।
> विशेषणं व्यवच्छेत्तृ [1] विशेष्यव्यापि चोच्यते ॥
> समास इति सर्ववृत्तीनामुपलक्षण'मिति ॥

यद्यपि चायोगव्यावृत्तिरूपनियमफलकत्वेनापि विशेषणत्वोपपत्तिः संभवति, तथापि, व्रीहीणां यागकरणत्वेन विधानात्तत्र चायोगव्यावृत्तिरूपनियमस्य साधनान्तरव्यावृत्तिमन्तरेणासिद्धेर्न समुच्चयोपपत्तिरिति संक्षेपः ।

---

1. 'ज्योतिष्टोमे च नास्ति तत्' इति मुद्रितपुस्तके पाठो दृश्यते ।

॥ श्रीः ॥

॥ मदनसञ्जीवनभाणः ॥

महाकविघनश्यामकृतः ।

भद्रायास्तु स गेहेषु यद्वाहो गूढतस्करः ।
यत्र नायकनामापि लालसीति विवर्णवत् ॥ १ ॥

अपि च ।

क्षेमायास्तु दिगम्बरस्य वपुषः सौन्दर्यलेशः पुरा
 यं दृष्ट्वा किल दारुकावनमुनिस्त्रैणं पुरोऽवर्तत ।
त्रुट्यत्कञ्चुकमस्तकाञ्चि विगलन्नीवि प्रहृष्यन्मुखं
 सर्वाङ्गीणनिरूढरोमवितति स्विन्नाङ्गमुत्कम्पनम् ॥ २ ॥

अन्यच्च ।

मोदायास्तु महानटः श्लथजटाजूटं पतत्पन्नगं
 भ्रश्यद्गाङ्गजलं गलत्तरु चलचन्द्रं रणन्नूपुरम् ।
यस्मिन् भ्राम्यति चक्रवद्भ्रमति स ब्रह्मा वमत्यच्युतो
 नाथालं भ्रमणैरितीव मुनयः क्रन्दन्ति मूर्छोत्थिताः ॥ ३ ॥

पुनस्समाधाय ।

यासां धूर्जटिमाथिनस्त्रिजगतीवीरस्य मारस्य दृक्-
 कोणा बाणगणा भ्रुवौ च धनुषी पाशा भुजा वल्लयः ।
चक्रे श्रोणितटे च शङ्खनिनदो जैत्रोऽतिकण्ठध्वनि-
 स्तासामेव सुधाधिको मृगदृशां बिम्बाधरः पातु वः ॥ ४ ॥

(नान्द्यन्ते सूत्रधारः)

Mss. J. L. 660/1679 T. M. S. S. M. Library Thanjavur.

(सविनयं कुसुमाञ्जलिं विकीर्य, पुरोऽवलोक्य सानन्दोल्लासम्)

अनुकूलायत इव विधिरस्मासु। यदिदानीं पुण्डरीकपुरवास्तव्यस्य पुण्डरीकनयनप्रमुखपुङ्खानुपुङ्खरिङ्खदसंख्यनिखिललेखलेखावन्द्यमानास्थानमण्टपस्य भगवतः शिवकामिनीसखस्य कनकसभापतेरार्द्रादर्शनमहोत्सवाय मिलिताः निरन्तरच्छन्दःकाव्यनाटकालङ्कारसङ्गीतसाहितीकलानिरवद्यवैशारद्याः सततमद्वैतविद्यापारदृश्वानः द्वैतवादिमेषपुण्डरीकाः पौण्डरीकप्रभृतिमहाक्रतुकृतः त्रिसन्ध्यमिन्दुशेखरचरणारविन्दपरिचरणनिर्धूतकलिवृजिना रसिकजनाः!! (ससंभ्रमम्, कर्णं दत्वा) किं ब्रूत?

प्रायः पाथसि रोधसीति गदिते ज्ञातक्रियस्तार्किको
वाङ्नाथो ननु शम्भुरित्यभिहिते ख्यातेशविच्छाब्दिकः।
भोजन्पेत्युदितेऽहमुच्यत इति प्रत्युक्तिदश्छान्दसो
जायेतात्र कविश्चमत्कृतिरसव्यंग्यार्थवक्रोक्तिवित् ॥ ५ ॥

अतस्तादृशस्य कवेरेव कृतिः किमपि रूपकमभिनीयतामिति। (विचिन्त्य, सहर्षं) कश्चिदस्ति भवादृशानसूयरसिकमानसानन्दनगुणगणगर्भितो मदनसञ्जीवनो नाम भाणः, तमहं प्रयुञ्जानोऽनुरञ्जयाम्यार्यमिश्रान् ॥

(नेपथ्ये) कस्तस्य कविः?

सूत्र०—(सहर्षं) श्रूयतां समासतो निवेदयामि।

यस्येशोऽग्रभवः पिता किल महादेवस्स काशी प्रसूः
साध्वः श्रेयसि सुन्दरी प्रियतमा शाकम्भरी च स्वसा।
सम्राडुक्तिलिपिप्रभुर्गुणनिधिश्चौण्डाजिबालाजिस-
त्पौत्रोऽयं विभुरब्दविंशतिमितश्चौण्डाजिपन्तः कविः ॥ ६ ॥

(पुनर्नेपथ्ये)

किं युद्धकाण्डनाम्नः चम्पुकाव्यस्य प्रणेता घनश्यामकविः?

सूत्र०—(आकर्ण्य, सस्मितम्) अथ किम्। (ससंभ्रमम् आकाशे लक्ष्यं बद्ध्वा) किं ब्रूथ? किमेष कविरिति। (सभ्रूभङ्गम्)

द्वित्रश्लोककृतां वराः कुकवयः प्रत्यालयं चुल्लिवत्
द्वित्रास्सन्तु भवन्ति हन्त कवयः किं तावता ते खलाः ।
सद्वालोऽपि विषाणवानपि चतुष्पादोऽप्यशुभ्रोऽप्यति-
स्थूलोऽपि प्रबलोत्कटोऽपि महिषः किं जायते कुञ्जरः ॥ ७ ॥

[पुनस्तत्रैव] किं ब्रूथ ? क्षम्यताम् ।

द्वयोरपि निबन्धनयोः किमेष एव कविरित्याशयेन पृष्टो भरतपुत्र इति । [सस्मितं, हस्ततिर्यक्प्रचारमभिनीय]

[आकाशे] हरदत्त ! किमात्थ ?

यदालिर्यद्ध्याते पदमचिरमन्वेति शतश-
स्स्वतः प्राचीं वीचीं मधुजलधिवीचीततिरिव ।
घनश्यामो यावत्पठति स सभायां निजकृतिं
घनश्यामं तावत्कुकविमुखकोशं जनयति ॥ ८ ॥

साधु युक्तमुक्तम् । गुणग्राहिभाव एव महानुभावतासूचकः । [आकर्ण्य] भो भोस्सामाजिकाः ! रसिकजनाः !! [सौत्सुक्यं] किं ब्रूथ ? किं पुनः पुनर्विलम्ब्यते भवता । सत्वरमेतदेव रूपकं निरूप्यतामिति । [सश्लाघम्]

दिष्ट्या दृष्ट इहैष तोषणगुणः सर्वे गुणग्राहिणः
यूयं, व्याघ्रपुरी पुरी विभुरपि श्रीचित्सभेशो नटः ।
फुल्लन्नीरजसौरभीमधुघटीनिद्रापितद्वीपिज-
द्राक्षातादृशमाधुरीसहचरी वाचां कवेर्वैखरी ॥ ९ ॥

किं बहुना —

एकेनाह्ना कृतं तेन मयैकेन प्रयुज्यते ।
तदेकेन हृदा यूयं तरङ्गयत रूपकम् ॥ १० ॥

[परिवृत्यावलोक्य]

क एष पिशाचाविष्ट इव सर्वतो दत्तदृष्टिरित एवाभिवर्तते ? आः ज्ञातम् । अस्मद्भागिनेयो भृङ्गिरिटिभट्टगोपालकन्यया चित्रलेखया सह नूतनोपजातसम्पर्कविरहस्य कुलभूषणस्य

भूमिकामादाय रङ्गमण्डपमभिपतति । तन्न साम्प्रतमिह स्थातुम् । वयमपि तत्तत्पात्रानुसन्धानाय सज्जीभवाम । [इति निष्क्रान्तः]

प्रस्तावना

[ततः प्रविशति कुलभूषणः]

कुलभूषणः -- (सविमर्शं चिन्तामभिनीय दार्घमुष्णं च निश्वस्य अधिफालं तर्जनीं तिलकयन्) अये ! भवितव्यतैव बलवती !! यतः किल ;

कृच्छ्राल्लब्धा प्रेयसी हन्त कान्तिं दर्शंदर्शं क्षिप्तवानस्मि कालम् ।
प्राप्तः पापः कश्चिदत्रान्तरे सा लीना गेहे क्वापि विद्युल्लतेव ॥ ११ ॥

(मन्दं परिक्रम्य)

श्रुतिसुखवचनामुदारवृत्तां ललितपदां सुखदां रसोर्मिलां च ।
रुचिररुचिमुदितशोभशय्यां कविरिव कवितां विचिन्तयामि ॥ १२ ॥

(विहस्य)

नाहूतो निकटे तयाहमथवा नालिङ्गितो नाधरम्
बिम्बस्निग्धमवापितो , ललितया साशं न पीतो दृशा ।
यान्त्या वेश्म भयेन केवलमहं दृष्टो निवृत्याञ्जसा
तस्यामेव तथाविधोऽपि ममतासारो यथा मे भवेत् ॥ १३ ॥

(पञ्चषपदानि गत्वा)

आरूढाधरतर्जनीस्मितसमेतास्यं कुचप्रौढता·
श्रीर्यत्कञ्चुकमालिमन्थरगतं मुग्धाक्षिकोणेक्षणम् ।
चक्षुर्गोचरपीवरोरुविचलत्कौसुम्भसूक्ष्माम्बरं
किं जीवस्य रसायनं मम पुनः पश्यामि तस्या वपुः ॥ १४ ॥

(साकूतम्)

नितम्बभरगौरवं प्रचलदूरुरम्भायुगं
विनिर्दयनिपीडनत्रुटितहारमुक्तासरम् ।

मुहुर्भुजमतल्लिकानिधुवनक्कणत्कङ्कणं
कदा नु खलु साधयाम्यहह! तत्परिष्वंजनम् ॥ १५ ॥

उन्निद्रस्तनमुदितस्मितं सकम्पं
सप्रेमोद्धृतचुबुकं निमीलिताक्षम् ।
सानन्दं घनपुलकं ससीत्कृतं किं
चुम्बेयं तदधरबिम्बमम्बुजाक्ष्याः ॥ १६ ॥

(सोल्लासम्)

नृत्यद्वेणि चलद्भुजं दरगलन्माल्यं विलोलालकं
प्रस्विन्नालिकमीषदुन्नतगलं मञ्जुध्वनन्मेखलम् ।
वल्गन्निःश्वसितं वलत्कटि चलापाङ्गं विगूढस्मितं
विश्लिष्यत्तिलकं तरङ्गितकुचं लप्स्ये नु वीरायितम् ॥ १७ ॥

(किञ्चिदुपसृत्य) हन्त! प्रभातप्रायेव विभावरी । यदिदानीम्—

पुत्राः के दयिता च का जनयिता कः कस्य माता च का
भ्राता कस्य च कस्तदेतदखिलं हन्तेन्द्रजालोपमम् ।
संसारो जलधिस्तमः किल निशा मायाविलं विष्टपं
साधो! जागृहि जागृहीति रणति श्रीकण्ठघण्टामणिः ॥ १८ ॥

चित्सभेशमहिम्नाऽत्र वासिनस्सर्वजन्तवः ।
चन्द्रचूडास्स्फुरित्येव ताम्रचूडा रटन्ति किम् ॥ १९ ॥

किञ्च

जातो नाम वियोगिनां वदनजच्छायाधरश्चन्द्रमाः
चेतश्चन्दनबुद्बुदाकृतिमती नक्षत्रमालाऽजनि ।
शुक्रोऽप्येष कपिव्रजेन लभते दीपस्य दीनां दशां
आकाशो जलदैर्दधाति विचलद्भृङ्गस्य सिन्धोः श्रियम् ॥ २० ॥

(पुरतोऽवलोक्य)

हृत्वा केलिभिरेव वित्तमखिलं कौपीनमात्रांशुकान्
कृत्वा तान्धनिकान्क्रमेण महतस्स्तुत्वा च नत्वा हसन् ।

आस्वाद्योर्वैरितं दधन्निशि करे ताम्बूलमुच्चावचं
वारं वारमयं प्रयाति वसति वाराङ्गनानां गणः ॥ २१ ॥

अपि च

वेदानेव पठन्कथंचन महत्संपाद्य भैक्षं, मुदा
दत्त्वा नक्तमिदं क्षणं कुगणिकां भुक्त्वा च तद्रोगभाक् ।
द्राग्विप्रच्छदमावहन् शिवशिवेत्याच्छादयन्वेदना-
मायात्येष दरिद्रविप्रनिकरो वेश्याभिषङ्मन्दिरात् ॥ २२ ॥

(घ्राणमाकृष्य) अमीषां गन्धोऽपि सांक्रामिकं रोगमुत्पादयति । महान्तस्तदेते दूरतः परिहरणीयाः । (तथा कुर्वन्नवलोक्य)

उदयाशङ्किनो भीतास्स्नाताः केप्याहिताग्नयः ।
आर्द्रवस्त्राः प्लुतैरेव पलायन्ते मृगा इव ॥ २३ ॥

(पदान्तरे स्थित्वा सकौतुकम्) सफलमद्य नयनद्वयम्!

भस्मोद्धूलितविग्रहा धृतमहारुद्राक्षमालास्सर-
स्तीरप्रान्ततले बृसीमधिगताश्शुद्धत्रयीपावनाः ।
होमार्थाहृतपुष्पदर्भसमिधस्तीर्थाष्टकस्नायिनो
विप्राः केचिदुशन्ति भास्करमुपस्थानाय कोका इव ॥ २४ ॥

(पुरोऽवलोक्य)

मन्देहान्दलयन्नभो विशदयन्प्राचीं दिशं शोणयन्
कोकान्संघटयन्सरो विमलयन्विप्रौघमुत्थापयन् ।
जीमूताननुरञ्जयन्तिलकयन्काकान्समुद्बोधयन्
आशां प्रोज्वलयन्विटान्कलुषयन्कश्चिज्जरीजृम्भते ॥ २५ ॥

(सविनयादरम्)

भक्तेभ्यो मम यश्शुचं विरचयेदल्पं तमेवं मुहुः
कुर्यां प्रागिति सूचयन्निव तमो यो हन्ति गाढं दृढम् ।
यस्साकं नमतां मनांसि नलिनैरानन्दयत्यञ्जसा
तस्मै वन्दनमस्तु पापदलने शूराय सूराय नः ॥ २६ ॥

(इति शिरस्यञ्जलिं बद्ध्वा त्रिचतुरपदानि गत्वा, स्पर्शमभिनीय)

दृप्यत्केरलभीरुगर्भकरणं क्रुध्यन्मनोमानिनी-
मानग्रन्थिविमोक्षसाधितमणिर्मारस्य मुख्यायुधम् ।
मञ्जयन्तर्मकरन्दबिन्दुललितः पद्माटवीसौरभ-
स्तेयामन्दतरस्समीरणशिशुर्मन्दं परिस्पन्दते ॥ २७ ॥

(पार्श्वतोऽवलोक्य, सखेदौत्सुक्यम्)

हन्त! तिरश्चामपि तटाके विलासातिशयः ।

(निपुणं निर्वर्ण्य, साश्चर्यं)

कोकीतुण्डे वितरति बिसं खण्डितार्धं स कोकः
चञ्चचञ्च्वा शिरसि रमणं हन्त! कण्डूयते सा ।
तत्काले च स्वपिति पतगः पारवश्यात्तदङ्के
शङ्के कामस्सुखयतितरामन्तरा मां त्रिलोकीम् ॥ २८ ॥

(पुनरन्यतोऽवलोक्य)

अये! लभ्यत एव नयननिर्वाणम । तथाहि --

किञ्चित्कुङ्कुमशालिगण्डफलका रिक्ता ललाटे करे
वल्गत्केशचया विलोलसिचया माकृतमालापिनी ।
कक्षे वक्षसि मुग्धपीनमसृणं कुम्भत्रयं बिभ्रती
कापि द्राविडकन्यकातटमियं कासारमासेवते ॥ २९ ॥

(सोल्लासम्) भवतु तावदासां पश्येयमत्र कृत्यम ।

(तथा कृत्वा, शिरस्यञ्जलिं बद्ध्वा)

त्यक्त्वाद्य नश्चलसुदूरमतीव कान्ताः
निघ्नन्ति किञ्चिदवलम्ब्य शिलासु चेलम् ।
बन्दीभवाम्यनिलवाहि सुतूर्णमुच्चैः
कन्दर्पमन्दिरविलोकमहामहाय ॥ ३० ॥

(निपुणं निर्वर्ण्य) इहैव पश्यन्नुपतिष्ठे । यतः —

"सहस्रभगदर्शनाम्मुक्ति" रित्यामनन्त्यस्मदीयानि मित्राणि। (सुचिरं विचार्य) कष्टमिदं "अनिर्वर्णनीयः परवरवर्णिनीजनः" इति वदन्ति साधवः। तदन्यतो गच्छामि। (तथा कुर्वन्)

(सानन्दम्)

किञ्चित्कञ्चुकदृश्यमानलिकुचच्छायस्तनः कोमल-
स्तप्तस्वर्णसवर्णमूर्तिरुदयत्ताम्बूलरागाधरः।
कस्तूरीतिलकाङ्कितस्समवयःकौशल्यशीलाकृति-
र्मन्दं मन्दमहो मुदा विजयते नीरन्ध्रमान्ध्रीजनः॥ ३१॥

(सोन्मादम्)

आलिङ्गामि निपीड्य निर्दयमिदं संसारसारं वपुः
किं चुम्बामि कपोलमूरुमथवा सुस्निग्धमेवाधरम्।
आरोहाम्यथ किं निपात्य जघनं स्वर्गं दुरापं सुरै-
रित्थं व्यर्थमनोरथैरनुकलं डोलायते मे मनः॥ ३२॥

(कथञ्चिदन्यतोऽवलोक्य, सलज्जम्)

अस्मत्फालगचूर्णचापतिलकव्याजं चतुर्थीविधुं
दृष्ट्वा साधुगुणा जना अपि परीवादं भजेरन्निति।
व्यक्तं वक्तुमिव त्रपामपि परित्यज्य प्रियाङ्गार्पितो
घण्टाघोष इवाभितोऽपि चरति श्रीवैष्णवस्त्रीजनः॥ ३३॥

(पदान्तरं गत्वा, सशिरःकम्पम्)

इङ्गालानुसृतोर्ध्वपुण्ड्रनिटिला मुद्रालसन्मूर्तयो
वर्त्युल्लासकठोरिताङ्गुलिशिखाः भुत्योस्तुलस्यङ्किताः।
अग्रस्थापितवेत्रपेटकघटा भाम्यन्नतिच्छद्मना
पृथ्वीमैथुनमाचरन्ति विधवाः पौराणिके साक्षिणि॥ ३४॥

(परिक्रामितकेन विलोक्य, सहासम्)

धम्मिल्लार्पितमल्लिका भ्रमणगा मञ्जुध्वनत्कङ्कणाः
मुद्रामुद्रितमूर्तयः स्मरगृहिण्यश्वत्थमुद्राधराः।

सुस्निग्धा घुसृणोद्वर्तपुण्ड्ररुचिराः श्यामा वयोमण्डनाः
दण्डच्छत्रकठोरकामलगुडक्रीडामिमाः कुर्वते ॥ ३५ ॥

अलमत्रावस्थितेन, तदन्यतो गच्छामि ।

(तथा कृत्वा, दन्तान्प्रकटयन्, सखेदनिश्वासविस्मयौत्सुक्यम्)

झलञ्झलितनूपुरं मृदुझणज्झणत्कङ्कणं
घणंघणितमेखलागुणितकिङ्किणीजालकम् ।
जगत्त्रयजयावहं महदिव स्मरस्यायुधं
महीवलयमण्डनं जयति गुर्जरीमण्डलम् ॥ ३६ ॥

अपि नामैताभिस्सह सम्भाषणमात्रमपि लभ्येत? (सचिन्तम्) हन्त! इयती गरीयस्ता चेत् चित्रलेखाविनियोगः सम्भाव्येत कथमस्य मन्दभाग्यमूर्धन्यस्य । अथवा स्वगमेव संल्लापयितुमासां भाषामपि नाध्यापितोऽस्म्युपाध्यायहतकेन! (पार्श्वतोऽवलोक्य) अये! नयनानन्दपरम्परा । यदेताः —

राजद्राजतशृङ्खलात्रयपदा बालाश्श्रवश्शष्कुली-
सारास्वादनपुष्टलोचनझषाः कौसुम्भसूक्ष्माम्बराः ।
रज्यत्कुङ्कुमरेखिकाः करमितश्रीमत्कुचा मामपि
स्तब्धं कामपताकिका इव महाराष्ट्राङ्गनास्तन्वते ॥ ३७ ॥

(विचिन्त्य, सश्लाघम्)

शिशुत्वे खेलन्ति श्वशुरसदने तातगृहव-
त्प्रियोत्सङ्गं प्रायो जहति न चिरं यौवनमहे ।
रमन्ते वृद्धत्वे विविधजरतीसंल्लपनतो
महाराष्ट्रस्त्रीणामनवरतमेकादशगुरुः ॥ ३८ ॥

(चिरं निर्वर्ण्य) भवति चेत्थं मनोरथमरुमरीचिकानिर्झरः! तथाहि —

आभिः क्रीडितुमद्य तत्प्रियवपुः कुर्यां यदि स्वां हरिः
यद्वा मोहनचूर्णमेव कलये विज्ञाततद्योगो यदि ।
वश्याश्चेद्भुवि लब्ध एव हि मया मोक्षोऽपि तासामुरी-
कुर्युश्चेद्गुरवोऽपि मां निवसने तिष्ठामि जामातृवत् ॥ ३९ ॥

भवतु तावत् आभिस्सह सँलपन् पवित्रयामि वदनमिदम् । (किञ्चिदिवोपसृत्य) भो भो बालिकाः! क नु खलु गच्छन्ति भवत्यः? किं ब्रूथ? सभापतिप्रातस्तनपूजादर्शनाङ्ग जलावगाहनं चरितुमिति? तन्मयाऽपि भवद्दुकूलधरेणागम्यते। (स्मित्वा) पुनः किं ब्रूथ? एकैकदुकूलाभिरेव अस्माभिर्गम्यत इति? (सोल्लासचमत्कारम्) तर्हि तदेव गृह्णन् नूनमनुव्रजामि। (विलोक्य) कथं? उत्तरमदत्वा सत्वरं साचीकृतमुखकमलं किञ्चिदाकुञ्चितभ्रूलतं प्रहितसमाकृष्टनयनकोणं मनागाचरितमन्दहासं लज्जिता इव गच्छन्ति। तदहमप्यन्यतो गच्छामि। (तथा कृत्वा, अवलोक्य)

अये! क एष रोषकलुषान्महिषानिव गोपालः द्वैतवादरोगिणः कानपि प्राणिनः प्रतापितेन लोहेन नाभिबाहू प्लोषयन्, एतदधो विद्यमानं वस्तु तदद्य निशि मह्यं देहीति सूचयितुमिव नाभिदेशे प्रतीपदर्शिनीजनं किञ्चिदिव प्रतापयन्; देवपूजाव्याजेनानायितलड्डूकमोदकादिप्रत्यहप्रत्यवसानपिचण्डिलः, सन्ततमाकाचमासहस्रमर्थानां सम्पादयिता, श्वः किल स्वल्पा द्वादशी, तस्मादुदयात्प्रागेव श्राद्धं समापयत यूयमपि भुङ्ध्यमिति कानपि ब्रह्मदेव इव निरर्गलमाज्ञापयन्, श्रीमन्मध्वाचार्यमतानुरोधेनाद्य न हुतवहे हुतमिति कैरपि विज्ञाप्यमानः, शतं पञ्चशतीं दशशतीं दीनाराणां ददामि, निजमतभ्रष्टा भवतेति दुर्विधान् ब्राह्मणप्रकरान् प्रलोभयन्, निजमतप्रविष्टानेव धननिकृष्टान् गच्छत गच्छतेति दूषयन्, देवपूजामपि निरुध्य धनिनो गन्धाक्षततुलसीमालिकाभिर्भूषयन्, पिष्टपशुं कुरुतेति कानपि पुरुषपशून् शिक्षयन्, स्वामिन् निष्काणां सप्तशतीं दास्यामः, तदस्मासु प्रसीदतेति वादिनो मद्यपायिनोऽपि निजमतं प्रवेशयन्, मुण्डितबहिरङ्गोऽप्यमुण्डितान्तरङ्गः, भगवति जनार्दने चित्तमर्पयेति षोडशवर्षदेशीयं निसर्गचतुरं बालिकाजनं दर्शं दर्शं आलपन् यतिब्रुवः तिष्ठति।

(निपुणं निरूप्य) हन्त! जनार्दनतीर्थनामा माध्वगुरुः! तद्दूरं गच्छामि। (तथा कृत्वा, विलोक्य)

एते च केचित् अश्वकुलुत्थभाण्डिकासमानोर्ध्वपुण्ड्राः मुहुर्मुहुः करतलपरामृश्यमानोदरतया अनुमीयमाननूतनाकण्ठपरिभुक्तमाषमयपदार्थाः, बलवदुष्णाधिक्यं बाधतेऽस्मान्, तद्यत्र कुत्रचिद्गत्वा प्रसृतिमात्रमेव चन्दनतैलमानीयतामिति, हन्त भोर्मम चातुर्मास्यप्रयुक्तभक्ष्यभक्षणेन गुरुत्वं किल पुरा जातं, तदद्यापि न शाम्यति, तत्कर्षमात्रमेव क्रव्यादरसायनं सम्पाद्य दीयतामिति, रे रे ममातिसारबाधया क्षणमपि स्थातुमवकाशो नास्ति, तद्द्वित्राणि दाडिमफलानि पुरातनाम्रबीजानि वा तूर्णमुपह्रियन्तामिति च, भो भोः प्रातः प्रतिदिनमप्यघमर्षण-

स्नानेन शीतातिरेको बाबाधीति मां, तदिदानीमेव मरीचिकाचूर्णं सन्निधाप्यतामिति च, दरिद्र-ब्राह्मणानपि बाधमानाः, हन्त! घटवाहमेनं शिष्यं भोजय, तैलाभिषिक्तं च कुरु साम्प्रतमिति, भो भोः! किन्न जानासि? मुख्यशिष्यमेतं वेदान्तकोविदं; तदापय प्रातस्स्नानशीलायास्मै पट्टन्नमिति च, ननु रे! पूर्वाश्रमेऽस्य शरीरस्य भागिनेयश्शुद्धमतिरयं द्विवेदी, तद्द्वितीयाश्रम-परिग्रहाय स्वहस्तेन परहस्तेन च किमपि देहि दापयेति च गृहमेधिनः परिपीडयन्तः, आः पाप! प्रणामाय नायासि त्रिसन्ध्यमपि, पश्य, तव गृहद्वारि घटमास्फोटय गमिष्यामीति, रे रे! धूर्त! कार्पण्यनिधे! पूर्वेद्युर्वार्ताकव्यञ्जने ब्रह्मन्मरीचिकाचूर्णं सम्मेलितं, तथा चेदद्य कौपीन-मुत्सृज्य दण्डं च निर्धूय मुण्डं च संस्पृश्य शापं ददामीति, कानपि केवलभक्तीन् मूर्खजनान् भीषयमाणाः, सन्ततं मनोनिहितविषयाः यतिवृषभाः।

(पुनरन्यतो विलोक्य, सकौतुकम्)

मञ्जुस्तुम्बुरुरेष शुद्रकलितो हृद्यारवो मद्दलः
तालानि श्रुतिजाड्यनोदनपटून्याकर्णनानन्तरम्।
भूयिष्ठा द्विजगायकाः परिवृता गोष्ठी यतीन्द्रैरपि
श्लिष्टं सर्वमिदं तथापि किमपि न्यूनं दरीदृश्यते॥ ४०॥

(पार्श्वतोऽवलोक्य, सव्रीडम्)

इमे केऽपि कर्तुमकर्तुमन्यथा कर्तुं च शक्ता वयमितीव अभर्तृकास्तरुणीः सभर्तृकाः, अपत्नीकानात्मनः सपत्नीकान् विदधानाः, विधवास्वेवास्माकं अनुराग इति सूचयितुमिव काषाय वसनं वसानाः, न केवलं ज्ञानमात्रं, हृदयमप्यस्माकमीदृशमिति ज्ञापयितुमिव कुटिलतरं दण्ड-मवलम्बमानाः, सन्ततमुञ्छवृत्तिदम्भेन गृहं गृहं रण्डावलोकनाय हिण्डमानाः, जय रघुवीर समर्थेति पदे पदे भाषमाणाः, काका इव कर्णारुन्तुदं गायन्तः, बधिरयन्तस्तालनिस्वनैः कर्ण पुटानि, प्राकृततया कानिचिदनलङ्कारं अचमत्कारमनुल्लेखमनुक्तिमाधुर्यमसन्दर्भमपूर्वोत्तरसम्बन्धं केवलं मेषकुलानीव गोपाला एकत्र प्राकृतपदानि सम्मेलयन्तः, कुर्वन्तः भूतवर्गा इव निशीथे सोत्ताल-तालमृदङ्गध्वनिनानाविधाः कथाः, सरभसमुपयान्ति गोष्ठं गोस्वामिन इव गोस्वामिहतकाः।

(पुनरन्यतोऽवलोक्य, सासूयम्)

एते च केचन सरित्तटाकशौच इव महिषीसेवने तत्पराः, प्रातरस्नात्वैव सन्ध्या-समाचरण इव पुरातनौदनचर्वणे बद्धैकमतयः, स्कन्धे खनित्रमिव मूर्धन्येरण्डतैलमावहन्तः, कटिसूत्रे क्रकचमिव करे क्रमुकमाबिभ्रतः, नागवल्लीपत्रमिव मद्यपत्रं सर्वतो मनुष्यदर्शं

याचमानाः, कस्मादपि मल्लाक्कदलीदलानीव तृणान्यानयन्तः, वायसा इव मध्याह्ने स्नात्वा बल्यादिषु निरताः, यत्रकुत्रचित् दृष्टमात्रे गोमये गृहिणीमाहूय तद्ग्राहयन्तः, विक्रयाय वर्ततामाज्यादीति तक्रान्नमेव भुञ्जानाः, जामातरमतिथीकृत्य "हन्त! मूकजातयो गावः क्लिश्यन्त" इति कृपयेव तण्डुलभारमुद्वहन्तः स्वयमेव "श्वः किल श्राद्धम्! तच्छुची-भवे"मेति अग्निमावाहयन्तः' "पूर्वेद्युरेव श्राद्धं वृत्त"मिति तृतीयदिवस एव विसर्जयन्तः, धनिकगृहसेवकवृत्तिवर्तिपुत्रजनसंप्रेष्यमाणसप्ताष्टपणवारिकणचातकायमानाः, प्रायस्सपत्नीकत्वे निव-सन्तश्चोलदेशेषु, अपत्नीकत्वे पलायमानाः केरलदेशेषु, शालूरा इवातपासहिष्णवः, मालूरानीव चूर्णकरण्डान्बिभ्राणाः, सततममङ्गलवादिनो द्राविडपुङ्गवाः। (परिक्रामितकेन, पुनरन्यतो-ऽवलोक्य, सात्यभिज्ञम्) अये! पेत्तवन्नाम्नो द्राविडमल्लस्येदं गृहम्। तत्किञ्चिदुपसृत्य पश्यामि। (तथा कृत्वा, सहसापसरन, साक्रोशं) हन्त! नङ्गियार नामास्य पुत्रिका प्रथमदृष्टार्तवेति समन्तान्मिलिताः पिशाचिका इव वल्गत्कुचमुत्पतन्त्यः किमपि दीर्घस्वरं गायन्त्यः पान्थानुद्दिश्य चाटु कथयन्त्यः करतालिकामारचयन्त्यः सीमन्तिन्यस्सत्रष्टुमागच्छन्ति मां, तदितो गच्छामि। (तथा कृत्वावलोक्य) धिगमङ्गलाचरणं द्राविडानाम्! यत्किल काचिदेषा योषा रोषादेव झल्लरीप्रमाणैर्गोमयशुष्कैः गृहद्वारसमीप एव चतुरश्रां चितां कल्पयति। (चिरं निर्वर्ण्य ध्याननाटितकेन, सकरुणम्)

अतिक्रान्तं बाल्यं जनकगृहसंमार्गविधया
 हृतं तारुण्यं च श्वशुरगृहसर्वार्थवहनैः।
इदानीं वृद्धासीदहह विधिना गोमयपरा
 बत स्वप्नेप्यल्पं भजति न सुखं द्राविडवधूः॥ ४१॥

(पुनरन्यतोऽवलोक्य साविमर्शम्)

यावच्चित्रलेखावृत्तान्ताय सन्दिष्टो मञ्जुगुणस्समायाति, तावदेनां वेशवाटिकां विनोद-नाय प्रविशामि। (प्रविश्यावलोक्य) अहो! कामनीयकं वीथ्याः। तथाहि --

शाणोद्घृष्टनवज्वलन्मरतकच्छायापरीतस्फुर-
 त्स्थानस्थूलसमाङ्गुलीदलमृजास्निग्धबहिर्वेदिकाः।
वेगोद्घाटदटत्कवाटपटलक्रेंकारमुग्धान्तरा-
 दुग्धाम्भोनिधिफेनपाण्डरसुधासुस्निग्धकुड्या गृहाः॥ ४२॥

अथ तृतीयोऽङ्कः ॥

प्रातः स्मरामि नतपालनवीतनिद्रं
पद्माप्तकोटिमदृशं करुणासमुद्रम् ।
धूतादिदुष्कृतमपाङ्गकृतोरुभद्रं
पीताम्बरादिमरुतां धुरि पट्टभद्रम् ॥

दयाकरि तूं मजवरि दयाळ गजमुख! ॥
माया ममता प्रकटकरि सदा
माझे दुरित हारि भक्तवत्सला ॥ दयाकरि ॥ १ ॥

भय चिन्ता आदि व्याधि पाप ।
बहु भूत संबन्ध निवारि आतां ॥
अभय देऊन निरन्तर देवदेव! ।
भवानी तनय लम्बोदर! ॥ दयाकरि ॥ २ ॥

सुतधर्म जयकीर्ति दृढगात्र! ।
सुख सन्तोष विद्याबुद्धि कविता ॥
भूत दयाकरून मज वर दे ।
भूरि विघ्नदूरीकरि एकदन्त! ॥ दयाकरि ॥ ३ ॥

नागयज्ञोपवीतधर विभो! ।
त्यागसुत! तिरुवळंजुळिवास! सदा ॥
भोगभाग्य निरन्तर दे मज ।
योग विशेष दे हेरम्ब देव ॥ दयाकरि ॥ ४ ॥

सू० — फणेरीति बहुभाव अनुक्रमलीला समर्पिल्यानन्तर एकशब्दप्रासभिन्नार्थलीला समर्पिलि ते कैसी ।

एकशब्दप्रासभिन्नार्थलीला

* अम्ब! रक्षि सतत मज अमृतकटाक्षि!
शम्बरारि जीवनदायिनि! सदये राजराजेश्वरि! ॥ पल्लवि ॥

---

* अम्बराक्षि! सतत मव ?

अब्जमुखभासुरे अब्जकुटिलभ्रुयुगळे ।
अब्जचञ्चलनेत्रि ! अब्जकण्ठशोभिते ॥
अब्जकोशघनस्तनि अब्जवल्लिरोमलतिके ।
अब्जारुणतनुकान्ते अब्जाशुमधुरवाणि ! दे ॥ अम्ब ॥ १ ॥

अब्जासनापूजिते अब्जलोचनसोदरि !
अब्जगतिगामिनि अब्जहारधारिणि ! ॥
अब्जतरुउदारे अब्जषड्रसधात्रि !
अब्जभूषाभूषिते अब्जवाससहिते ये ॥ अम्ब ॥ २ ॥

अब्जजवाहरिवाहने अब्जमणितरळे ।
अब्जतपनाप्रतापे अब्जपानप्रमत्ते ॥
अब्जकुशले नृत्यलोले अब्जा इव आरोग्यप्रदे
अब्जहार त्यागेश दयिते अब्जमित्रान्वय शाहनुते ॥ अम्ब ॥ ३ ॥

शिष्यः — विनवय्य गुरुस्वामि ! इपुडु जेप्पिनमाट येमय्य ।

गुरु — विनर शिष्य ! कवि एकशब्दप्रासमिन्नार्थम्बुगादेवीस्तोत्रम्बुगनु रचिंचेनु ॥

जनचर्यलीला

पूरिभिरागम्] [अटताळम्

वेडेजने पहा वेशमसाटि भाण्डतात ॥ वेडे ॥ पल्लवि ॥

सकळ कर्माधार अकळंक घर ।
स्थिरता नेणता शिवशिवा हे पहा ॥ वेडे ॥ १ ॥

जा घरि हे बोलतो चालतो त्या घगास ।
स्थिरता नेणता शिवशिवा हे पहा ॥ वेडे ॥ २ ॥

धन सुख संपत्ति विद्या स्थान घर ।
अस्थिरता नेणता शिवशिवा हे पहा ॥ वेडे ॥ ३ ॥

पुत्रमित्रकळत्रादि भोग घर ।
स्थिरता नेणता शिवशिवा हे पहा ॥ वेडे ॥ ४ ॥

कामक्रोधलोभादि कारण पर ।
स्थिरता नेणता शिवशिवा हे पहा ॥ वेडे ॥ ५ ॥

जयप्रतापकीर्तिगुण साधन घर ।
स्थिरता नेणता शिवशिवा हे पहा ॥ वेडे ॥ ६ ॥

आहार व्यवहार स्वम आधार घर
स्थिरता नेणता शिवशिवा हे पहा ॥ वेडे ॥ ७ ॥

विवेक विनयज्ञान विभूति घर ।
स्थिरता नेणता शिवशिवा हे पहा ॥ वेडे ॥ ८ ॥

त्यागेश भजन सेवा निधानदेवा घर ।
स्थिरता नेणता शिवशिवा हे पहा ॥ वेडे ॥ ९ ॥

शिष्यः — विनवय्य गुरुस्वामि! इप्पुडु जेप्पिनवाट येमय्य!

गुरुः — विनर शिष्य! कवि जनुलयोक्कलीला ओक पदम्बुग कल्पिंचेनु ।

सू० — एणेरीति जनचर्यलीला समर्पिल्यानन्तर नीरधरलीला समर्पिलि ते कैसी ॥

नीरधरलीलापदम् (निरोष्ट्यम्)

सरस दयाकर शशिशेखर ॥ सरस ॥

घर सहजचाल करधृत कनकाचल
शीतकर दिनकर झाला शीतळानिल अनल झाला
रतिनायक घेतला रात्रि दिननिद्र नये नेत्राला ॥ सरस ॥ १ ॥

कनककलश स्तनाधार घनश्लेषकर सादर
दिनदिन गण्डस्थलि क्षतकर दीनदयाळ चित्तजहर! ॥ सरस ॥ २ ॥

सतत आह्लादकर सदय अखिलार्तिहर!
हितरतिलीलाकार इनतेजु त्यागेशधीर ॥ सरस ॥ ३ ॥

ग ग गा रि ग द दा दा। द स दा दा द।
स द दा गा रि ग रि स। स सा स स सा॥

री स ग री स सा सा । स ग रि स ।
स स दा । दा दा गा रि ग रि सा ॥

शिष्यः — विनवय्य गुरुस्वामि । इप्पुडु जेप्पिनमाट येमय्य ॥

गुरुः — विनर शिष्य ! कवि नीरधरलीला ओक पदम्बुग कल्पिचेनु ॥

सू० — एणेरीति नीरधरलीला समर्पिल्यानन्तर कवीने लुप्तपदवर्णनलीला समर्पिलि ते कैसी ।

॥ लुप्तपदवर्णनलीला ॥

गौरीरागम्] [अटताळम्

तरुणिसौन्दर्य कायवर्णू मी तरुणेन्दुशेखर !
अरुणाचलेश ! तुज योग्य आहे सतत ॥ तरुणि पल्लवी ॥

असम तामरस समान-अंगनेचें वदन
असम तामरस समान अंगनेचें रदन ॥ तरुणि ॥ १ ॥

विशदशारद समान-विशालाक्षि नख भास
विशदशारद समान-विशालाक्षि दश नासा वास । तरुणि ॥ २ ॥

नून नूतन गौरीते-नूना नूतन गौरीते
सून सुकुमार शरीरवतीसे-सून सुकुमारवतिकरि त्यागेश ॥ तरुणि ॥ ३ ॥

शिष्यः — विनवय्य गुरुस्वामि ! इप्पुडु जेप्पिनमाट येमय्य !

गुरुः — विनर शिष्य ! कवि लुप्ताक्षरम्बुगा ओक पदम्बु कल्पिचेनु ॥

सू० — एणेरीति लुप्तपदवर्णनलीला समर्पिल्यानन्तर मणिप्रवाळलीला समर्पिलातो कैसा ॥

नायकिकानडा रागम] ॥ मणिप्रवाळलीला ॥ [आटताळम्

(आन्ध्रभाषा, द्राविडभाषा आणी मराटीभाषा)

वारुम् दयतो आजि-शेरुम् बागुग शिवशंकर ! ॥ पल्लवि ॥

पावि तेन्डल् वच्चि बाधितो-पकक्कारकुयिल् इपुडु कूजितो ॥
आवि हेचेनु तुजवरि-अन्दमदिच्चि चेय निवारि ॥ वारुम् ॥ १ ॥

कन्नेल् विन्लुयेश पहा–कण्णोरकं रादु पाहा ॥
एन्नेरम् नापै दया पहा-इनिपोरुक झाल वृषवाह! ॥ वारुम् ॥ २ ॥

इदळै नोक्कु आदारे–एन्नुडेय चन्नुलपै नखरेख करा ॥
मदिमुखत्तै मुद्दाडु सरसा–मकिलन्दु आपनि कर त्यागेश! ॥ वारुम् ॥ ३ ॥

शिष्यः — विनवय्य ! गुरुस्वामि इप्पुडु जेप्पिनमाट येमय्य!

गुरुः— विनर शिष्य! कवि मूडुभाषलतोनु मणिप्रवाळम्बुगा ओक पदम्बु कल्पिञ्चेनु ॥

सू० — एणेरीति मणिप्रवाळलीला समर्पिल्यानन्तर विपरीतप्रश्नलीला समर्पिलिते कैसी ॥

अटाणारागम्] ॥ विपरीतप्रश्नलीला ॥ [अटताळम्

विपरीत पहा आश्चर्य ऐसे ।
विना माता यति बाल झाले ॥

जनन होतांच त्यानें अग्रज संहारिले ।
अनुचर सहित बहिणि तिघेजनि ॥

आदि संहारिले त्यानें बाले अन्नपाणि नाहि ॥ २ ॥

भोग घर टाकून लग्न पुरुषाचि केलें त्याणसच्चिदानन्द! ॥ ३ ॥

शिष्यः — विनवय्य गुरुस्वामि इप्पुडु जेप्पिन येमय्य!

गुरुः — विनर शिष्य! कवि अध्यात्म अनुभवमुगा ओक पदम्बु कल्पिञ्चेनु ॥

सू० — एणेरीति विपरीतप्रश्नलीला समर्पिल्यानन्तर चित्रफळ प्रधानलीलादरु समर्पिलातो कैसा ॥

भैरविरागम्] ॥ चित्रफळप्रधानलीला ॥ [एकताळम्

चित्रफळ देताति विचित्र पहा
मित्रचन्द्राग्निलोचन ॥
सशाघ सन्तान सरसफळ येक देतो ।
विशाखयुक्त वर विविधजन इच्छितो ॥ चित्र ॥ १ ॥

सपर्णाकल्पक सारफळ येकदेतो ।
अपर्णा सहित हो अतिशयभक्ताभीष्ट! चित्र ॥ २ ॥

समूळ सुद्रुम सन्नतामित फळ देतो ।
विमल स्थाणु त्यागेश! विश्वातीत विशेषदात॥ चित्र ॥ ३॥

सू० — एणेरीति चित्रफळप्रधानदरुलीला समर्पिल्यानन्तर नवग्रहसमदरुलीला समर्पिलातो कैसा ॥

मुखारिरागम्] ॥ नवग्रहसमदरुलिला ॥ [आदिताळम्

नवग्रहमये कन्येवरि नाथा अनुग्रहकरि ।
रविकोटिसमतेज! रङ्गनायकस्वामि! ॥ नवग्रह ॥ १ ॥

भास्वच्छरीरकान्तीचि परिपूर्णचन्द्रवदन! ।
शाश्वद्भौम घनजघन सौम्यगुणयुक्ता हो! ॥ नवग्रह ॥ २ ॥

गुरुस्तन युगळाते सरसकाव्य निपुणाते
वर मन्दयानाते वामाक्षी राहु नेणते ॥ नवग्रह ॥ ३ ॥

त्यागेशाम श्रीरङ्ग देव सदायान्तरङ्ग ।
भागकरि केतु रोमावळीसि मुग्धाक्षी वरकन्येसि ॥ नवग्रह ॥ ४ ॥

सू० — एणेरीति नवग्रहमयलीलादरु समर्पिल्यानन्तर चतुरश्रजाति दिग्गजसंख्या ताळानुवर्तित प्रबन्धलीलादरु समर्पिलातो कैसा ॥

अष्टदिग्गजालु] [चतुरश्रजाति

हरवृषभतुरङ्गलीला-
आनन्दविनोद-आदित्यागेश! ॥

देवराजचूडामणि-
देवतासार्वभौम शिव! ।
देवर मज दयेनें आजि-
निवारि मदन जनित भय ॥ १ ॥

वीरविक्रम अन्तक दमन-
विष्णुसुरेन्द्र ब्रह्मार्चित ।

धीर विरहबाध निवारि-
दिव्य कलहंसनाद दयाकरि ॥ २ ॥

अनङ्ग केळी सुखकरि-
त्रिपुरारि अधरपानकरि स्तनधरि ।
घन जयश्री कळदे त्यागे-
दयाळ एकराज तनय शाहेन्द्रनुत ॥ ३ ॥

सू० — एणेरीति चतुरश्रजाति दिग्गजसंख्याताळानुवर्तित प्रबन्धलीलादरु समर्पिल्यानन्तर काळऋतु बालऋतु समर्पिलातो कैसा ॥

नादरामक्रियारागम्] ॥ काळऋतु बालऋतुवर्णनलीला ॥ [अटताळम्

सन्तोषवार्ता सांगु चला आतां—व
सन्तऋतुमति झालि बाळा ॥ सन्तोष ॥ पल्लवि ॥

कमळ विकासाले कमनीय रज आलें
अमळ अळि पंक्ति अतिशयिलें
सुमनगुच्छ आले सुन्दरारुणपल्लव झालें
विमळ पुंस्कोकिळ विनवूं चला ॥ सन्तोष ॥ १ ॥

वर कुमुद विकासलीं व्रतती विशाल झालीं
सरस चन्द्रचन्द्रिका सामोद झाला
वर सैकत ढीग शोभलें वर वापी मध्ये शोभली
परम कदली वर्धिल्या पति शुकाशि ॥ सन्तोष ॥ २ ॥

घनशाखानिबिड झाला घनतर शोभ आली ।
वन काम फलित झाले वाङ्मधू आले ।
मन सन्तोषले त्याग कनक वसन्त सारे ।
दिन सुमुहूर्तसुख अनुभवहूनें ॥ सन्तोष ॥ ३ ॥

सू० — ई वितम्बुन कालऋतु बालऋतु लीलसमर्पिंचिनया तदनन्तरम्बुन मुक्तपदग्रस्तलील समर्पिंचेनट येट्टुवलेनु ॥

प्रातः स्मरामि पुरदैत्यविनाशयन्तं
पञ्चाननं गुहगजाननलालयन्तम् ।
भूतेशमंघ्रिलवताडितदुष्कृतान्तं
भूभृन्निशान्तमतिशान्तविकाशयन्तम् ॥

इति श्रीमत्तराहुत्तमस्तकस्थगिनहाटककिरीटकोटिरत्नप्रभानीराजितचरणनीरजैकराजदीपाम्बिका-
गर्भ शुक्तिमुक्ताफल श्रीशाहमहाराज विरचित त्यागविनोदचित्रप्रबन्धे तृतीयाङ्कः समाप्तः ॥

॥ त्यागत्रिलोचनार्पणमस्तु ॥

अथ चतुर्थोऽङ्कः ॥

रागम्]   ॥ मुक्तापदग्रस्तलीला ॥   [ताळम्

चेतश्चिन्तय सिद्धिबुद्धि समेतं ।
दातारमखिलविद्यानां-दयाळुं विघ्नराजम् ॥   ॥ पल्लवि ॥

शरणागतार्तिहरं शशिकळाशेखरं ।
करिवरवदनं वरदं भयहरम् ॥ १ ॥

सकलविघ्नतिमिरशमनचण्डकरं ।
प्रकटितयशोभरं पर्वतकन्याकुमारम् ॥ २ ॥

विद्याबुद्धिसिद्धये विनुतनयप्राप्तये ।
हृद्यश्रेयःप्राप्तये हेरम्बं त्यागकुमारम् ॥ ३ ॥

सू० — एणेरीति मुक्तपदग्रस्तलीला समर्पिंच्यानन्तर कवीने अन्तर्लापिकलीला समर्पिलिते कैसी ॥

सुरटिरागम्]   ॥ अन्तर्लापिकलीला ॥   [अटताळम्

अध्याक्षर घटित वेद आनन्दकरून अह्मा ॥   आनन्द ॥ पल्लवि ॥

त्यास जर भय नाहि त्यास जनन मरणनाहि ॥
त्यास पाप-पुण्य नाहि त्यास रोग दुःख नाहि ॥

गेय सर्व देवतो गेय वेद वाक्यतो
गेय पुराण इतिहासतो गेय भक्त जनितो ॥

शरणागतत्राणतो शमितरिपुजाळतो
शरणु देवमुनितो शरणु शाहेन्द्र कुलदैवतो ॥

शिष्यः — विनवय्य गुरुस्वामि ! इप्पुडु जेप्पिनमाट येमय्य !

गुरुः — विनर शिष्य ! कवि अन्तर्लापिक अपुरूपम्बुक ओक पदम्बु कल्पिंचेनु ॥

सू० — एणेरीति अन्तर्लापिकलीला दरु समर्पिल्यानन्तर अवयव द्वादशराशि बालवर्णन लीलादरु समर्पिलिते कैसी ॥

रागम् १] ॥ अवयवद्वादशराशि बालवर्णनलीलादरु ॥ [तालम् १

बाराराशियुक्त बालेवरि
परिपूर्णदयाकर स्वामि ।
धीरब्रह्मादीश देवत्रयम्बकनाथ ॥ ॥ पल्लवि ॥

मेषोन्मेष विलम्बन साहें ।
मी सांगतों राशि तिचि वृषभ ॥

भूषालंकृत स्तनद्वय कुम्भ ।
भूरितिचें नयनयुग(ळ)मीन ॥ बारा ॥ १ ॥

वरभ्रूयुग(ळ)तिचें धनुष्य ।
सरस कपोळि कस्तूरि मकर ॥

तरुणि तनुमध्ये सिंह ।
दर्शनीय घोंटे कर्काटक ॥ बारा ॥ २ ॥

सरस सुन्दर कन्यास ।
जगत्रय तुला नाहि ईश ॥

विरह वेदनातीस वृश्चिक ।
वर त्याग त्रयम्बकेश मिथुन होय तीस ॥ बारा ॥ ३ ॥

सू० — एणेरीति अवयवद्वादशराशि बालवर्णनलीलादरु समर्पिल्यानन्तर बहिर्लापिकलीला समर्पिलि ते कैसी ॥

रेवगुप्तिरागम्] ॥ बहिर्लापिकलीला ॥ [अटताळम्

उमान माझे सांगाहो-उत्तरोत्तर बुद्धिवन्त हो

सरस नेत्र सर्वाङ्गि-सहसइन्द्र नव्हें ।
वर मर्ममेदितो-पराशर नव्हें ॥ १ ॥

त्रिनेत्रधारि परन्तु-त्रिपुरारि नव्हें ।
जनास सकळ गिळितां-चण्डराक्षस नव्हें ॥ २ ॥

चतुरश्रिष्टि करितो-चतुर्मुख नव्हे ।
हाति शंखचक्र वाहतो-अम्बुजाक्ष नव्हे ॥ ३ ॥

शरीरिं भूति धरितो शिवभक्त नव्हे ।
सरसिज वास करितो-जलधिकन्य नव्हे ॥ ४ ॥

ताप निश्शेषकरिते-चन्दन नव्हे ।
कांप फार करिते-घन हिमा नव्हे ॥ ५ ॥

भोग शरीर टाकितो-मुक्त नव्हे ।
राग विविध गातो परन्तु गायक नव्हे ॥ ६ ॥

विविध औषध देतो-विख्यात वैद्य नव्हे ।
दिवारात्र संचारकरितो दिनकर चन्द्र नव्हे ॥ ७ ॥

काजळ धरिति परन्तु-कामिनि नव्हे ।
सांजे परपुरुष भोगितो-जारिणि नव्हे ॥ ८ ॥

सकल जनास बहुमान देतो-सार्वभोम नव्हे ।
अकळङ्क फळ देतो-हर त्यागेश नव्हे ॥ ९ ॥

शिष्यः — विनवय्य गुरुस्वामि! इप्पुडु जेप्पिनमाट येमय्य!

गुरु — विनर शिष्य! कवि बहिर्लापिक अपुरूपम्बुगापदम्बु कल्पिचेनु ॥

सू० — एणेरीति बहिर्लापिकलीलादरु समर्पिल्यानन्तर कुसुमसुकुमाराङ्गिलीला समर्पिलिते कैसी ॥

कल्याणिरागम्] ॥ कुसुमसुकुमाराङ्गिलीला ॥ [आदिताळम्

कुसुमसुकुमाराङ्गीस कुमारवति करि त्यागेश! ॥ पल्लवि ॥ कुसुम ॥

कमलमुख भासुरर! कमनीय नीलोत्पल नेत्र! ।
अमलवर तिळनास! अति सुन्दर कुन्द दन्त! ॥ १ ॥ ॥ कुसुम ॥

जपारुण धरशोभित! जाई गुच्छ स्तनयुगळ! ।
सपदि चम्पकांगुळि जग मान्य केतक गौराङ्गि ॥ २ ॥ ॥ कुसुम ॥

शेवन्ति धवळ मन्दहास! शिरसा मृदुळ शरीर! ।
देव कनकवसन्त! त्याग दे बकुळग्रन्थिन् रति ॥ ३ ॥ ॥ कुसुम ॥

सू० — एणेरीति कुसुमसुकुमाराङ्गिलीलादरु समर्पिल्यानन्तर द्विप्रासरतिरणरङ्ग समदरुलीला समर्पिलातो कैसा ॥

पन्तुवराळिरागम्] ॥ द्विप्रासरतिरणरङ्ग समदरुलीला ॥ [पञ्चघातमटयम्

मदन घनोज्वल कदन निपुण दया
सदन नारीमणि हे ॥

रदन जितकुन्द सु-वदनारविन्द दिन
मदन जीवन दा-मदनारी प्रमदा ॥ ॥ ध्रु ॥

सुगळ रव मेरी भ्रू युगळ धनुर्धरु-नी ।
ळगळ तनुकटाक्ष शुगळाक्ष करून मग ॥

सगळें धैर्यजिरे डगळा भेदून भुज ।
निगळें बांदून जिंकून वेगळें चुम्बन दिल्हे ॥ मदन ॥ १ ॥

शरजन्नता शीत धरजा दैत्यान्तक ।
वरजा सकळ निर्जर जन सन्नुता ॥

करजायुधे काळ पुरजाई सक्षत करून ।
वरजय पाहून धरजा सुधा दिल्हे ॥ मदन ॥ २ ॥

अळि कान्ति सम चूळिका पृथुकुच ।
पाळि कन्दुक कुसुम मालिका हलतसतां ॥

बाळिका त्याग कपाळिकान्त वक्ष!
तूळिकावरि नाचून कामकेळिका सुख दिल्हे ॥ मदन ॥ ३ ॥

உ

நண்ணூர் சங்கமேசுவர சுவாமி வேதநாயகி அம்மன் பேரில்

விறலி விடு தூது.

—— x ——

காப்பு

மாமேவு நண்ணூர் வந்தசங்க மேஸ்பரன்மேல்
தேமேவும் சொல்விறலி செந்தமிழ்க்கு—நேமகரம்
ஐந்துளபத் தானைமுக னம்பிகைபெற் றானைநறும்
பைந்துளபத் தானைநினைப் பாம்.

நூல்

பொன்மா தருமைமிஞ்சு பூமாத ருட்குலவு
தென்மா தவன்மகிமை சீராமன்—நன்னயமாய் 1

அன்னாள் படியளந்த தல்லாம லெவ்வுயிர்க்கும்
இன்னாள் படியளக்கு மெய்ப்பிரான் — முன்னாளில் 2

மண்ணையுண்ட வாயன் வருவாயர் ஆயர்மனை
வெண்ணெயுண்ட வாயன் மிகுநேயன்—விண்ணுலகோர் 3

ஆயிரங் கண்ணன்முதல் வானவர்கள் போற்றமன
தாயிரங் கண்ணன்முத லாதியெனும்—தாயகியாம் 4

சங்கரிக்குச் சகோதரனும் தண்ணதிக் கராவினைநீ
சங்கரித்து மோட்சந் தரவந்தோன் — செங்கரத்தில் 5

சங்கத்தான் நல்லபிற சங்கத்தான் வாலிதனை
சங்கத்தான் பாதத் தனுராமன் — இங்கிதஞ்சேர் 6

ஓரதத்தைப் பார்க்குண் ணூர்க்கூர்ந்து பெருமைபோய்
பாரதத்தைச் செய்யும் பரந்தாமன் — தாரணியில் 7

ஐவரைச்சத் திரமதாய்ப் பிடித்தோன் பாண்டவர்செய்
ஐவரையுங் காக்கு மருள்வரையாண் — மைபடர்ந்த 8

கம்பத்தா னைத்தடிந்த கைம்மதத்தான் கன்னமும் பொற்
கம்பத்தான் றூன்றேணிப் பொற்கம்பத்தான் — செம்புனிதக் 9

கஞ்சத்தா னஞ்சனத்தான் கண்பசந்த செண்பகத்தான்
கஞ்சத்தா னேசெகுத்த காகுத்தன் — தஞ்சமென 10

வந்திருக்கும் வேளை வரந்தருவான் அன்புமக
வந்திருக்கும் வேளையிது வாயளித்தோன் — சுந்தரஞ்சேர் 11

சாரங்கத் தைக்கொணர்ந்து தன்னங்கத் தைத்தெளிந்து
சாரங்கத் தைத்தெளிந்த தம்பிரான் — ஓர்கதையில் 12

மங்கைக் கதித்தகிரி வரந்தருவர் நன்புமிக
மங்கைக் கதித்தகிரி வைத்திருப்போன் — இங்கிதமாய் 13

முன்பு வனங்கடந்த மூர்த்தியுந் திரண்டபயன்
தென்பு வனங்கடந்த சீருலகில் — இன்பமுடன் 14

வண்டிசைக்குங் கோகுலத்தின் வாயசைக்கும் நாரதனுர்
பண்டிசைக்கும் வீணை பயிலிசைக்கும் — மண்டலத்தில் 15

எண்டிசைக்கும் சங்கீதம் ஏழிசைக்கும் நுட்பமெலாம்
கண்டிசைக்கும் வேதொளிக்கும் காரிகையே — விண்டக்கேள் 16

தித்திக்கு மத்தளமும் சேர்ந்துவரத் தித்தியிசை
தித்திக்கச் சொல்லும் செழுங்குயிலே — கைத்தாளம் 17

காதிமிதி யைப்பளித்து தத்திமிதி தித்திமிதி
தாதிமிதி யென்றுரைக்கும் தையலரே — தோதிமிதி 18

தொந்தமெனத் தாழ்ந்து டங்கமயல் கொண்டவர்க்குத்
தொந்தமெனத் தென்புசொலுந் தோகையரே — வந்து 19

கலியாணி யென்றுசொல்லிக் காமுறுவர்க் காக
கலியாணி யைப்படிக்குங் காமி — கெலிவாய 20

சுருட்டிராகஞ் சொல்லித் தூயிளைஞோர் வீசச்
சுருட்டி மயக்குவிக்குங் தோகாய் — மருட்பொருந்தும் 21

மாஞ்சிராகப் புவியில் வாலிபர்கள் மோகிக்க
மாஞ்சிராகம் பயிலும் மாதரசே — காஞ்சனமுள் 22

ளாரவிமானம் பொருந்தி ஆவல்கொண்டு ஏவல்செய்ய
ஆரபிராகம் பயிலும் ஆயிழையே — பேரவா 23

குரிஞ்சி நேகத்தில் குருஞ்சிரிப்பில் நாட்டி
குரிஞ்சி ராகம்பயிலும் கோதாய் — பரிந்தும 24

தாகிரியாங் கொங்கைமத யானைபிடிக்க வேண்டி
ஆகிரிரா கம்புகலும் அன்னமே — லாகிரிவா 25

காம்பூதி தன்னிலுள்ள காமுறுவ ரோடிவரக்
காம்போதி பாடிவரும் கன்னியரே — ஆம்பொன் 26

மணிரங்குக் காசைகொண்டு மாப்பிள்ளை மார்கெஞ்ச
மணிரங்கு தானுரைத்த மாதே — கனிசம் 27

அடாணி யெனவைது மனதான் மிகக்கொள்ள
அடாணி ராகத்தை யணிக்கு — விடாமலுந்தான் 28

நாகவரா ளிப்பருவ நாயகமார் தான்மயங்க
நாகவரா ளிப்பதஞ்சொல் நாரியரே — யேகசுர 29

வ(ர்)ன்னத்தைச் சொல்லியந்த மாமுனியோ கீசரையொவ்
வ(ர்)ன்னத்தி னால்மயக்கும் மாமணியே — பின்னுமந்த 30

நாட்டைவிலை யாய்மதிக்கும் ராகத்தி லேச்சான
நாட்டைரா கம்பயிலும் நாரியரே — ரூட்டி 31

வயிரவிசே ஷங்களெல்லாம் மாற்றிவைக்கச் செய்யும்
வயிரவிரா கம்பகரு மாதே — செய்நீயும் 32

மோகனத்தை யேபலிக்கும் மோகமுற்று மேமயக்கி
மோகனத்தை யேபடிக்கும் மொய்குழலே — வாகாகத் 33

தோடிரா கத்தைத் துடங்கினால் யாருமகிழ்ந்
தோடிவரப் பாடிவரும் ஒண்டொடியீர் — நாடிவந்து 34

கண்டாரா கங்குளிரக் காதுக் கினிப்போகக்
கண்டாரா கம்பயிலுங் காரிகையே — கொண்டாடி 35

சுரமண் டலத்தோர் சுதிக்கிணை யாய்க்கூடிச்
சுரமண் டலப்பயிலுந் தோகாய் — யிரவலர்கள் 36

சாரங் கிருவித்துத் தம்பூரு வீணையொடு
சாரங்கி வாசிக்குந் தார்குழலாய் — பாருலகம் 37

விண்ணாணக் காமுறுவர் மேலான சிந்துகவி
விண்ணாகச் சொல்லும் விறலியைப் — பண்ணோர்ந்து 38

வித்தாரச் செந்தமிழின் மின்சாரங் கண்டதிலே
வித்தாரஞ் சொல்லும் விறலியை — முத்தாக 39

உன்பாட்டின் கேள்வி உகந்து களிகூர்ந்தேன்
என்பாட்டைச் சற்றே யியம்பக்கேள் — தென்பாக 40

ஒள்ளியராய்த் தெள்ளியராய் உண்டாகி லூழிவினை
மெள்ள நுழையுமென விதிமுன் — உள்ளவர்கள் 41

சொன்னமொழி தப்பாமல் தோகையரே என் மனைவி
தன்னைவி ரோதித்துத் தலந்தோறும் — என்ன செய்வேன் 42

சுற்றித் திரிந்ததுவும் துய்யபழ னாபுரியில்
நற்றியொரு வேசிதனை நாடியதும் — பெற்றதெந்தன் 43

கைட்பொருளெல் லாந்தோற்று காலைதனிற் ருய்க்கிழவி
மற்பிடித்துச் சண்டையென்மேல் வாங்கினதும் — அப்பிரமோ 44

மண்ணத்தி லேற்றினதும் வாய்வீறு பேசினதும்
புண்னோக்கும் ஊரைவிட்டுப் போவெனவே — அண்ணைக்கே 45

ஆட்டிவைத்த சித்திரக்கூத் தத்தனையும் ஏதுசொல்வேன்
கேட்டருளாய் பச்சைக் கிளிமொழியே — வாட்டமுடன் 46

அவ்வூரை விட்டகன்றேன் அங்க மயலிருக்க
யெவ்வூரி லீகையுண்டென் றேகினேன் — செவ்வைவந்து 47

செந்திரு மின்வாழுந் திருவானி யம்பதியில்
எந்தையென வந்தசங்க மேஸ்பரனார் — முந்துகொலுத் 48

தன்னிலவர் மேல்விறலி சாற்றியரங் கேற்றுதமிழ்
சொன்னவுடன் பாதந் தொழுதுநின்றேன் — பொன்னையள்ளித் 49

தந்தார் பவக்கடலைத் தள்ளினார் என்மனைக்கு
வந்தென் மனைவியுடன் வாழ்ந்ததுவும் — சுந்தரமே 50

இன்னவகை இன்னவிதம் என்றே யுரைத்திடுவேன்
பொன்னனையீர் சற்றே புகலக்கேள் — உன்னிதஞ்சேர் 51

மேருகிரி யார்குமருள் மீறுகயி லாசகிரி
நேரனைய வேதகிரி நீழ்மலையான் — பாருமினி 52

தங்கமுக மானகழுத் தம்மைபொன்னி வாணியென
சங்கமுக மாயுதித்த தண்ணதியான் — இங்கிதஞ்சேர் 53

ஆட்டினான் கூஷ்த்திரவிளை யாட்டினான் பேரின்பம்
காட்டி வடகரைநன் னாடுடையான் — தாட்டிகம் 54

ஓதனத்தான் நத்தனத்தான் உற்பனத்தான் அக்குடத்தான்
நாதனத்தான் போற்றியநண் ணூரூரான் — மீதினிலே 55

நாகா பரணமொடு நல்லவெண்ணீ றுந்துவள
வாகாய்ப் புனைந்தகொன்றை மாலிகையான் — லோகமதில் 56

தந்திரமாய்ப் பல்லுயிரைத் தற்காக்க வேணுமென்று
வந்த ரிஷபமெனும் வான்பரியான் — வந்தனைசெய் 57

தொண்டர் மனத்திருளைத் தூள்படுத்தி நால்வேதங்
கொண்டகற்று மெஞ்ஞானக் குஞ்சரத்தான் — அண்டிவந்து 58

அண்டமெங்குங் காக்க அழகுவிரு தாய்க்கட்டி
கொண்ட இடபக் கொடியுடையான் — அண்டமதை 59

பத்தமொடு மால்க்குப் பரிவு முடி சூடுதற்கு
முத்தமதி லேலொளிக்கு மும்முரசத்தான் — இத்தலத்தில் 60

தூண்மையில்லா சிருட்டித்திதி சங்கார முத்தொழிற்கு
ஆண்மைதன தாய்நடந்த ஆண்மையினான் — கேண்மையில்லா 61

முண்டகத்தா னுகவந்த மோதகத்தா னைச்சிரித்து
முண்டகத்தா னற்சிரத்தை நின்றடித்தோன் — பண்டிலுள 62

கங்கையான் போற்றடிக்கி கங்கையா னேறியணி
கங்கையாள் காட்சிதரும் கர்த்தாவாம் — இங்கிதஞ்சேர் 63

மண்டலத்தா னுனகடல் வந்தவிட மோதொண்டை
மண்டலத்தா னுகவந்த வள்ளலெனும் — கொண்ட 64

முதலியார் பக்கலிலு முன்வருவ ராதி
முதலிய ராய்வந்த மூர்த்தி — நிதநிதம்விந் 65

தையலுக்கு ராசனே சாற்றுமிரு பத்தேழு
தையலுள சோமன் றனைத்தரித்து — மெய்யதனில் 66

வெள்ளெலும்பும் பாம்பு மினுமனேக மூவேழு
வள்ளலும் பரும்பரவி வாழ்த்திநிற்க — துள்ளிச் 67

சிறுகால்ச் சிலம்புகொஞ்சத் தெய்த்தாதா தாவெனவே
சிறுகால்ச் சிலம்பு முனிதேர்ந்து — முறைபணியக் 68

குன்றில் நடம்புரிந்த கூற்றை யுதைத்ததல்லால்
மன்றில் நடம்புரிந்த மாதேவன் — என்றுமிகச் 69

செவ்விதழி லம்பிகையை சீர்வாமந் தனில் வைத்தே
அவ்விதழி மாலை அணிபரமன் — இவ்வுலகில் 70

அஞ்சுதலை யானவருக் காறுதலை சொல்லிடுவான்
அஞ்சுதலை யான்சிரத்தில் ஆறணையும் — உஞ்சுதலை 71

சங்கத்தார் தங்களொடு சங்கித் தெதிராளி
சங்கத்தா ராழத் தமிழுரைத்தோன் — இங்கிதமாய் 72

அப்ப ருரைக்கும் அருமைத் தமிழ்க்கிரங்கி
அப்ப வரமருளும் அன்புடையோன் — ஒப்பிதமாய் 73

விந்தை திருவாரூர் வேசி மனையதனில்
சுந்திரர்க்கா கத்தூது சொல்லினின்றோன் — பைந்தமிழ்சேர் 74

மாணிக்க வாசகர்க்கு வந்துகையே டாய்க்கோவை
பூணிக்கை யாயெழுதும் பொற்கரத்தான் — மாணிக்க 75

மாமலையான் வெள்ளிமலையதிப னாடோறும்
மாமலையாய்ச் சித்தமுள்ள மாதேவன் — நேம 76

சிறுத்தொண்டன் பிள்ளைதனை செய்பசியி னாலே
அறுத்துண்டு மோட்சம் அருள்வோனே — கறைக்கண்டன் 77

மார்க்கண்டர்க் கென்றும் வயதுபதி னாறெனவே
தீர்க்கமாய் உரைத்த சீராளன் — வேர்க்காம்பின் 78

சேயுமாய் வந்தமுத்தன் செட்டி மகள்தனக்குத்
தாயுமாய் வந்துதவி தான்புரிவோன் — தாயகமாய் 79

வரிவரியாய்த் தானிருக்கும் வண்ணமுள்ள கானின்
நரிபரியாய்ச் செய்தருளு நம்பன் — தூய 80

காணா தடிமுடியான் காமாரி யஞ்செழுத்தை
ஊணா தடியவர்பால் உற்றிருக்கான் — அரியயனும் 81

தாய்முலைப்பால் வேண்டித் தவித்தபுலிக் குட்டிக்குப்
போய்முலைப்பால் அன்றளிக்கும் புண்ணியனார் — தூய 82

சித்தர்களும் பக்தர்களும் தேவர்களும் மூவர்களும்
எத்திசையும் போற்றுசங்க மேச்சுரனார் — நித்தநித்தம் 83

நல்லவரும் அல்லவரும் நாரணனும் ஆரணனும்
எல்லவரும் போற்றுசங்க மேச்சுரனார் — வல்லதமிழ் 84

பன்னுளும் பாடுகின்ற பாவலரும் காவலரும்
என்னுளும் போற்றுசங்க மேச்சுரனர் — தென்மேவும் 85

ஆதி பராபரி ஆன பராபரி
சோதி பவானி சுபாகரி — பூதரி 86

நாரணி காரணி ஞயகி தாயகி
வாரணி பாவாணி வாரணி — பூரணி 87

சத்திவெகு சத்திசிவ சத்திகன புத்தியொடு
வித்தையு மனுக்கிரக மிகுத்தருளும் — உத்தமிதென் 88

மங்கள மிகுந்திடு சுமங்கிலி அலங்கிருத
மிலங்குசிவ சங்கரியி லஞ்சியமென் — மங்கையெனும் 89

ஆச்சிகளி வாச்சிவிசா லாட்சியுயர் நூட்சிநிதி
ஆய்ச்சொரி மாய்ச்சொரிமீ ஞட்சிநல்ல — காட்சிதருங் 90

கொங்கேழ் சிவாலயத்துள் கூறுதிரு வாணியிதென்
றிங்கே தவம்புரியும் ஈஸ்வரியாம் — சிங்காரி 91

நால்வேத முப்பகர்ந்து நாடோறும் ஈடேற
மால்வேத னும்பணிய வந்தமின்னுள் — மேலான 92

மாமகளும் பூமகளும் மாமலர்க ளேசொரிய
நாமகளும் போற்றுமருள் நாயகியை — வாமமதில் 93

வைத்தபிரா னன்பர்பக்கல் வந்தமரர் நாதாக்கள்
யெத்திசையும் போற்றுசங்க மேச்சுரனர் — மெத்த மெத்த 94

இன்பரவு மந்தர ரிரங்கிவரு மன்றதினிற்
பொன்புர நடம்புரியும் பொற்பதத்தான் — வன்புலியின் 95

தோலெடுத்து மேலுடுத்தித் தோலுரித்து மேல்விரித்து
வாலெடுத்து நீரமுத்து மார்பகத்தான் — ஞாலமதில் 96

மானு மழுவு வரத அபயமொடு
மானே தரித்த மணிக்கரத்தான் — வானேர் 97

கடலி லமிர்தங் கடைய வதில்வந்த
கடுவிடத்தை யுண்ட கறைக்கண்டன் — உடலதுழ் 98

பச்சை மலையில் பவளமலை ஒன்ருகி
மெச்சியபொற் செம்பவள மேனியான் — உச்சிதமாய் 99

மாமதுரைப் பட்டணத்து வைகையடைக் கக்கூலி
மாமதுப் புட்டுண்ட வாயினான் — தாமமென 100

வெம்புயங்கம் பூண்ட புயன் மெஞ்ஞானி யோர்நினைக்கும்
அம்புயம்போல் தோன்றிவரும் ஐம்முகத்தான் — அம்புவியில் 101

மங்கைக் கதித்தகிரி மன்னன்விசை யாசலனும்
பொங்க முபதேசப் பொற்குழையான் — இங்கிதஞ்சேர் 102

சந்திர னுஞ் சூரியனுந் தக்கவனல் மூவரையும்
விந்தைபெரு மூன்றுவிழி யாய்ப்படைத்தோன் — அந்தனுதல் 103

மீதுதிரி புண்டரமாய் வெண்ணீ றிலங்கவுயர்
சீதமதி கெங்கையணி செஞ்சடையோன் — ஓதரிய 104

கெச்சிதம் சேருமாதி கேசவரை மைத்துனராய்
மெச்சிப் படைத்த விமலனார் — உச்சிதஞ்சேர் 105

வேழமுக னைக்குகனை வீரபத்ர னைக்கிருபை
சூழமைந்த ராய்ப்படைத்த தொல்மறையோன் — ஆளழகன் 106

சுந்தரர்க்குத் தூதுசென்றேன் துய்யமது ராபுரியில்
வந்து விசாரமது வாசியென்றேன் — விந்தை 107

அறுபத்து நாலுவிளை யாடல் புரிந்தோன்
அறுபத்து மூவருக்கு மன்னாள் — திறமுற்ற 108

முத்தி கொடுத்துமற்ற மூவர் தமிழ்க்கிரங்கி
முத்தி கொடுத்தருளு முக்கணனார் — உற்றவிண்ணோர் 109

பூமாரி சந்திப் புனல்மாரி கங்கைபெய்ய
ஆமா முனிவ ரதிசயிக்க — நேமமொடு 110

பத்தரெலாங் கூத்தாடப் பாவலர்கள் கொண்டாடச்
சித்தர் கதிதேடச் சீர்வீணை — உற்றயிசை 111

நாரதருங் கின்னரரும் நன்றாக வேமீட்டக்
கூர்மையுள்ள வேதங்கள் கோஷ்டிக்க — சாரம் நிறை 112

சாத்திரபு ராணமொடு தத்துவங்க ளுற்றபொருள்
பார்த்தே உரிய பதம்பொழிய — நேர்த்திபெற 113

நாற்றிசை போற்றுமாதி நாராயண சோசியர்
சாற்றுக்கு வேதந் தனைப்புகல — ஏற்றபுகழ் 114

சுந்தரஞ் சேசருங்காசி சுப்பாவு தானியார்
விந்தையெதிர் வேத மிகப்பொழியச் — சந்ததமும் 115

சேஷாவு தானிசெயசாம வேதமதை
வாசாம கோசம தாய்ப்புகல — கூசாமல் 116

அண்ணையாசார் அதர்வணவே தப்பொருளைப்
பண்ணுடனே ஓதிப் பகர்ந்து — வருணசெபம் 117

சொல்லரிய ராமலிங்க சோசியர்பஞ் சாங்கமதி
லுள்ளபலன் நன்றாய் உரைத்திடவே — தெள்ளிமைசேர் 118

சின்னண்ணா சாத்திரி யெக்கிய தீட்சதரும் (ஆகமங்கள்)
சின்னையா சாத்திரி தெளிந்தோதப் — பொன்னண்ணா 119

சாத்திரிய ருர்ராம சாமிசடா வல்லசுப்ப
சாத்திரியு மாங்காவு தானியரும் — தோத்திரமாய் 120

பாரா யணங்கள் பரிவுபோ லேயோதப்
பூராய மான புராணகதை — சீரான 121

சத்தம் புரிராமர் சார்ந்த தலபுராணம்
முத்தம்பி சோதிடர் மொழிந்துவர — ருத்திரசெபம் 122

நாளும் புரிந்து நரசிம்மய்ய ரும்வருக
வாழ்சுப்ப ராயரும் வில்வஞ்சொரிய — நீளண்ணா 123

வையங்கா ருங்கேச வையங்கா ருந்திரமாய்
செய்யதிரு வாய்மொழியுஞ் செப்பிவர — மொய்துளபம் 124

அற்சனையும் எங்களண்ணை ஆச்சார்யர் தான்சொரிய
அற்புதங்கிருஷ் ணாச்சார்யர் அன்புசெய்ய—மெய்ப்பிதமாய் 125

சீராஞ்சா மய்யர் செயவீர ராகுவையர்
நேராய்ப் பிரசாதம் நீட்டிவர—பேராகச் 126

சாமிபராக் கெச்சரிக்கை என்னத்தம் பையனும்
நேமுகமாய்க் கட்டியமும் நின்றோத—வீமனைப்போல் 127

வெள்ளித் தடிபிடித்து விசயமாந் தோலுடனே
தள்ளிச் சனங்கடனைச் சரியாய்—தெள்ளிமையாய் 128

அத்தீக நாரணய்யன் யாவரையு மேயிரும்பால்
வித்தார மாக விலக்கிவர — மெத்த மெத்த 129

உண்மைசேர் சுப்பராய ஓதுவா ரானவரும்
பண்ணுடனே மூவர் திருப் பாடலது — ஒண்மொழியாய் 130

தேவார மிக்க திருவா சகங்களெல்லாம்
நாவாரச் சொல்லி நவின்றுவர — பாவாணன் 131

பைந்தமிழைச் சொல்வாழ் பாரதிமுத் தய்யனுயர்ச்
சிந்துகவி நன்றாய்த் தெளிந்தோத — விந்தையுடன் 132

அட்டாவு தானி அருமைத் தமிழ்பாட
மட்டார் குழலியர்கள் வந்திருபால் — முட்டாமல் 133

முத்துக் குடைபிடிக்க முன்கவரி தானிரட்டப்
பத்துக் குடைரிவியைப் பாய்ந்துதட்டக் — கொத்துமணி 134

ஆலவட்டஞ் சூரியபான் ஆயிரமஞ் ஞாறிருபால்
மேலவட்டச் சூரியனை வீசியெட்டச் — சாலப் 135

பதினெட்டு வாத்தியமும் பாங்காகத் தொனித்தே
அதிருங் கடல்போ லதிர்த்த — எதிரெதிராய்த் 136

தேசிகத்தி லேபிடித்து திராணியுற்ற மே [illegible]க்கை
வீசிவிட்டு மாதரொக்க மேநடிக்கத்— தே[illegible]ில் 137

மன்னவர் செங்கோலு மனுநீதி யாய்நடக்கந்
தன்ம மிகுநாளுந் தழைத்தோங்க — இன்னிலத்தில் 138

மிக்க மழைபொழிய வேளாண்மை தான்மீர
தக்கதேவத் தானந்தான் விளங்க — மெய்க்கருட 139

கேதனத்தா னுமாதி கேசவநா ராயணனும்
மேதமுற்ற சித்திரரத மேரிவரப் — பூதலத்தில் 140

மாடேரி யேநடத்தி வாழவோ லோகமெங்கும்
யீடேர வந்தசங்க மேச்சுரனுர் — நாடோறும் 141

தம்பிபெரு பஞ்சாட் சரப்பொருளின் முத்தியருள்
எம்பெருமா னைசங்க மேச்சுரனுர் — சம்பிரமொடு 142

காவிரி பவானி கலந்துவருஞ் சங்கமுகம்
மேவும் பெருமை விதரிவனம் — பூவில் 143

அடிக்காயி ரம்லிங்கம் அறுபத்து மூவர்
திடப்பான்மை காயத் திரியும் — படைத்தநிலைக் 144

கோபுரஞ் செச்சைமதிள் கொண்டருள் சிவாலயப்
பிரதாப மிகுந்த தலமாகும் — ரூபமதாய்க் 145

கூறுந் திருவாணி கூடல் பதியதனில்
வாரார் உலாவெனவே மானிடர்கள் — மீறுமணச் 146

சாந்தால் தரைமெழுகிச் சந்தனத்தால் கோலமிட்டு
காந்திபெறுந் தீபங் களையேற்றி — வாய்ந்தபட்டுத் 147

தோரணமு மாமகர தோரணமுங் கண்டவர்கள்
காரணமாய்ப் பார்க்கக் கதலிகளும் — சீரணியாய் 148

வீதிக்கு வீதி விதமாய்க் குறிஞ்சிநட்டுப்
போதஅலங் காரமது பொற்றேர்போல் — மாதயவாய் 149

பட்டணங்கள் சிங்காரம் பார்க்கச் சலிதீரும்
இட்டமுடன் மிக்கசங்க மேச்சுரனூர் — சட்டளையாய் 150

1 சாற்று மரகத மேரிமிசைச் சாரிவந்துதனை
யாற்றக் கொலுவிருக்கு மன்னுளில் — யேற்றுந் 151

திருப்பதியூர்ச் சேஷபட்டர் செய்தவத்தினாலே
திருப்புதல்வன் போலே செனித்தேன் — உரைத்திடக்கேள் 152

அஞ்சு வயதுமுதல் ஆரியமுங் கன்னடமுஞ்
செஞ்சி நகரில் தெலுங்குடனே — பஞ்சலிய 153

இந்துவியும் வாளபந்தும் இங்கிலீசு மற்றதிந்தச்
செந்தமி ழிலக்கணமுஞ் சீர்தனையும் — சந்ததமும் 154

வாணி கடாட்சமெந்தன் வாக்கில் புதனிருக்க
பூணிக்கை யாலுவித்தை பூர்த்தியாய் — பாணி 155

அவுதான வித்தைசொல்ல ஆர்க்கும் அரிதாம்
நவரூப சித்திரமென நன்றாய் — கவியொருவர் 156

---

1 சீர் சரியில்லை

ஆரோ கணமு மவரோ கணமொருபால்
பாரோர் புகழ்கண்ட பத்திரியுடன் — பேருன 157

பஞ்சாங்க மிக்க பதினாறு காய்ச்சூது
மிஞ்சு சதுரங்க விளையாடல் — அஞ்சாமல் 158

சீமைக் கணக்குரைத்தல் செய்ய புலியாடல்
நேமிதுபின் நெறிந்தநெல் கல்லுடனே — காமியரே ! 159

துங்கமத யானையொடு சொன்னவினாக் கண்டுசொல்லச்
சிங்கத் திருந்துபிர சங்கத்தில் — வெங்கலத்தில் 160

ஓசைகண்டு பேருரைத்தல் ஒளிந்த பூவுரைத்தல்
வீசுகெங்கை நீர்குடித்து மேயுரைத்தல் — யோசினையில் 161

சாரி வருங்குதிரை தன்னை யறிந்துரைத்தல்
சீரி புராணத்தைச் செப்புவதும் — நாரி 162

பதினா ரெழுத்தாணி பாவினங்க ளாலே
சதிராக வேயெழுதுந் தமிழ்சாற்ற — யெதிராளி 163

ஊடு திரைமரவில் ஓயாமல் சொல்வதினால்
சோடசவ தானியென்பேர் சொல்வார்கள் — பாடலது 164

ஆசுகவி சித்திரவித் தாரமுத லாய்ப்பகர்ந்து
தேசமதி லாண்மை செலுத்தியநாள் — பேசிச் 165

செகநாத மாம்பதியில் திம்மபட்ட னின்ற
மகராசி யான குணமாது — மிகுபசுபொன் 166

மேனியுற்ற மாதரசை மிக்க மணமுடித்து
யானு மவளும் ரதிமதன்போல் — மாநிலத்தில் 167

கூடிவிளை யாடிமனங் கூர்ந்திருக்கு மன்னாளில்
பாடியெனும் மாணிக்க பட்டணத்தில் — நாடரிய 168

தேர்பார்க்கப் போயிருந்தேன் தேவடியாளைச்சேர்ந்தேன்
ஊர்புகுந்து வந்தேன்எம் மூர்புகுந்தேன் — சீர்பார்த்து 169

வீட்டுக்கு வந்தேன் மின்னாள் முகம்பார்த்தேன்
கூட்டுமஞ்சள் வாடைக் குறியுடனே — கீட்டணைய 170

மார்மேல் நகக்குறியும் மாதுநல்லாள் கண்டுகொண்டு
நீரேது சூது நினைந்தீர்காண் — ஏராது 171

ஆருக் கடுக்கும் அசலாத்துப் பட்டர்கண்டால்
பேருக் கடுக்காத பேச்சுவைத்தீர் — நீரிப்பச் 172

சின்னஞ் சிரிசோ தெரியாதோ யிவ்வளவு
என்ன பெருமை இனிவருங்காண் — முன்னோர்கள் 173

சாற்றரிய நால்வேதஞ் சாத்திரங்க ளோராறும்
போற்றும் பதினெண் புராணகதை — யேற்றரிய 174

தெட்டா கம்புவியில் எண்ணான் கறஞ்சொலுமெட்
டெட்டாஞ் சகலகலைக் கியானவித்தை — இட்டமுள்ள 175

தத்துவந்தொண் ணூற்றாறு தக்கபதி னெண்பாஷை
மற்றவெந் திரதந்திர மந்திரமும் — இத்தனையும் 176

கற்றதினா லாய பயனென்கொல் வாலறியன்
நற்றாள் தொழாஅ ரெனினின் — மற்றொருவர் 177

கற்றதினால் தொல்லைவினை சட்டறுமே நல்லகுலம்
பெற்றதினால் போமோ பிறவிநோய் — உற்றதுகேள் 178

நஞ்சுகந்து கொண்டருளும் நாதனடித் தாமரையை
நெஞ்சுகந்து கொண்டால் நெறியென்று — செஞ்சொல்முன்னே 179

சொன்ன பழமொழிகள் தோராய மாய்த்தெரிந்த
இன்னகதை செய்தால்நான் என்செய்வே — னன்னவள்பால் 180

போவென்று சொல்லிப் பொற்கொடியா ளும்வெறுத்தாள்
நாமென்ன செய்வமென்று நான்மயங்கி — தாமிசமாய் 181

நின்றேன் தலைகவிழ்ந்து நேரிழையே குற்றமென்மேல்
ஒன்றுமில்லை என்றே உபசரித்தேன் — குன்றனைய 182

மாமுலையாள் பின்னும் மனம்வெருண்டு கொண்டுமுங்கள்
நேமமறி வேன்யிவடம் நில்லாமல் — போமெனவே 183

சிற்றினிச் சாதியென்று தேர்ந்து தெளிந்துமனந்
துற்பனத்தி லெண்ணி யுகந்திருந்தேன் — பிற்பாடும் 184

கண்டித் துரைத்தாள் கலியின் கொடுமையென்றே
தெண்டிக்க மாட்டாமல் திண்ணையிலே — ஒண்டி ஒண்டித் 185

தானிருந்தேன் ஓர்சாமந் தாட்டின ஆய்புகுந்தாள்
தானிருந்து பொற்சதலைத் தாள்போட்டாள் — யானிருந்து 186

பார்த்தேன் யோசித்தேன் பரதவித்தேன் தேகமெங்கும்
வேர்த்தேன் விருவிருத்து மேல்மெலிந்தேன் — நேத்தியிது 187

கைபிடித்த மின்னாள் கணவனைமீ றிச்சினந்து
மற்பிடிக்க வந்தவளுக் கவ்வை — சொற்படித்தான் 188

கற்பகத்தைச் சேர்ந்தவர்க்குக் காஞ்சிரங்கா யீந்ததென்ன
முற்பகத்தைச் செய்தவினை முடிந்துதென உற்பனத்தில் 189

எண்ணினேன் முன்வைத் திருந்தபொருள் கைசேர்த்தேன்
புண்ணியத் தலங்களெல்லாம் பூசிக்க — அண்ணைக்கே 190

போவமென வேயெழுந்து போதமிக வேநடந்து
பாவமது தீருமென்று பாணித்தேன் — பூவையரை 191

விட்டுப் பிரிந்து மிகுந்திடுசிம் மாசலமாம்
பட்டண அகோபளமாம் பட்டணமும் — விட்டுநர 192

நாரா யணபுரமும் ராச மயேந்திரபுரம்
தீரா கியதுகிருஷ்ணை தீரபுரம் — பேராம் 193

திருப்புகலூர் வேங்கடம் திருவொற்றி யூரும்
திருத்தணியுங் காளத்தி யுஞ்சேர் — திருப்புலியூர் 194

சென்னப்பட் டணங்காஞ்சி சேருமரு ணாசலமும்
தன்மைவிருத் தாசலமும் சிதம்பரமும் — பன்னரிய 195

சீரங்க மிக்க திருவானைக் காவல்நிரை
யாரஞ் சொரிதிருவை யாருடனே — சீர்சைகும்ப 196

கோணநக ரசமன்னார் கோவிலொடு சேதுவுமுக்
கோணமெனும் ஆவுடையார் கோவிலதும் — வாணர்மொழி 197

சித்திரரா மேசுரமும் தெற்பசய னநகர
உத்திர கோசமங்கை யூருதிருக் — குற்றாலம் 198

பாவ விநாசம் பரங்குன்றஞ் செந்தூரம்
பூவார் மதுரா புரிநகரும் — தாடொழுது 199

தேடிமிகச் சுற்றிவந்து தீர்த்தங்க ளாடியருள்
பாடியரி யானென்பார் பதியான — தாடொழுது 200

போற்றினேன் செய்பவத்தைப் போக்கினேன் வெண்ணீறு
சாற்றினேன் தியானமது சாதித்தேன் — நேத்திபெறு 201

மீனாட்சி யைத்தொழுது வேண்டியபின் னவ்வூரிற்
பூணாச்சி யையர்மனை போய்ப்புகுந்தேன் — தானாக 202

வாருமென்று ரப்போது வாரமென்றே கண்ணாடி
பாருமென்று கைகொடுத்தார் பார்த்திருந்தேன் — சீராகச் 203

சேம சமாசாரந் தெரிந்தா ரவருடைய
சேம சமாசாரந் தெரிந்துகொண்டேன் — நேமமொடு 204

அஞ்சுநா ளங்கிருந்தேன் அப்பாலி லேயோருநாள்
செஞ்சொல்மிகுந் தென்பழனித் தேர்பார்க்க — நெஞ்சதனில் 205

நாடினே னன்பொடுபூ ணாச்சியைய ரைப்பார்த்துக்
கூடநீர் வாருமெனக் கூப்பிட்டேன் — பாடுதமிழ் 206

வல்லீரே கேளுமந்த வாழ்பழனி யூர்தேர்க்குச்
செல்வீரே யவ்வூர்த் திறமையெல்லாம் — பல்விதமுஞ் 207

சொன்னால் சிரிப்பார்கள் துய்யபழ னாபுரியில்
மின்னா மினிக்கியர்கள் மெத்தமெத்த — என்னாணை 208

தென்னாலவுஞ் சத்தி சிவகிரிவே லய்யனிட
சன்னதியில் தட்டந் தலையெடுக்கும் — கன்னியர்கள் 209

மூவா யிரம்பேரில் முத்தணிய மாயொருபெண்
பூவைமண மாலையென்னும் பொற்கொடியாள் — ஆவல்பெற 210

ஊர்சொல்ல வேணுமென்று உற்றோர்கள் சொல்லவுந்தன்
பேர்சொல்ல வேண்டும் பிரியமதாய் — சீராக 211

சந்தான பாக்கியமது தான்பெருக வேணுமென்று
சிந்தைபெறு சஷ்டி விரதாதி — வந்தவந்த 212

சோமவா ரத்தினொடு சுக்கிரவா ரந்தோறும்
நேமமொடு சந்தி நிலைபிடித்து — காமி 213

இரவுபக லீச்சுரனை யேற்றித் தொழுது
வரிசைத் திருவிளக்கு வைத்துப் — பரிவாய் 214

பலகரைகள் வைத்துப் பலகுறிகள் கேட்டுக்
கலகலெனக் காணிக்கை கட்டித் — தலையாரி 215

எந்திர குளிசம் எழுதிக் கழுத்தணிந்து
மந்திரவெண் ணீறுதனை வாங்கியிட்டும் — சந்ததமுங் 216

கோவில்கள் கண்டதெல்லாம் கும்பிட் டடிபணிந்து
ஓவியம்போ லீயாத உலுத்தர்தனை — ஆவல்விட்டுக் 217

கண்டியுண்ட மின்னணங்கு கெற்பந் தரித்திடவே
கிண்டி மருந்து கிளரியுண்டு — வண்டமிழின் 218

பாமாலை கேட்டுப் பலதான மும்புரிந்து
பூமாலை நந்தவனம் போட்டுவைத்தும் — ஆமாங்கேள் 219

மன்னர்நிரை நண்ணுஹூர் வாழ்வேத நாயகியாள்
சன்னதியின் முன்பு தவங்கிடந்தும் — இன்னபடி 220

வேண தவம்புரிந்து வேண்டி யிருக்கையிலே
நீணிலத்தி லோர்மாது நித்திரையில் — ஆணழகர் 221

அற்புதம்போல் செம்பவளம் ஆரோ கையில்கொடுக்க
சொற்பனத்தைக் கண்டு துணிந்தெழுந்தாள் — உற்பனமாய் 222

விண்ணுலகில் மேகமது மிக்ககெற்சி தங்கூற
மண்ணுலகில் மஞ்ஞைகெற்ப மானதுபோல் — பெண்ணரசி 223

கெற்பந் தரித்துமனங் கெற்சிதங்க ளுண்டாகி
பற்பலநா ளாகவும்வாய் பாறலுற்று — அற்புதமாய் 224

மூன்றுதிங்க ளாக முகத்தில் குருவேர்வை
தோன்ற வயரதைப்புத் தோன்றியே — தான்றான் 225

மசக்கையுள்ள பேரை மசக்கிய மின்னுளாம்
மசக்கைகொண்டு நாலைந்து மாதம் — நிசப்படவே 226

சிவமயம்

ஞானவம்மானை

குறிப்புரை

ம. சீராளன், துணைநூலகர், சரஸ்வதி மகால், தஞ்சாவூர்.

ஞானம் என்பது அறிவு. அது மெய்யறிவு, பொய்யறிவு என இருவகைப் படும். புலன்களாலும் புத்தியாலும் உண்டாகும் அறிவு மெய்யறிவாகாது. இவற்றின் மூலம் அறியும் உருவங்கள் மாறிக் கொண்டே இருப்பன. மாறும் பொருள்கட்கெல்லாம் அடிப்படையாக மாறுப் பொருள் ஒன்றிருக்க வேண்டும். அதுதான் உண்மைப்பொருள். மாறுபாடுகள் எல்லாம் தங்கம் பொற்கொல்லரால் பல்வேறு அணிகலன்களாக மாற்றப்படுதல் போல், தோற்றமாத்திரமே தான். தங்கம் போன்று நிலையான உட்பொருள் ஆன்மா.

மனிதன் இந்த உண்மையை அறியாமல் உடல், உயிர் முதலியவைகளையே தான் என்று எண்ணியும், உலகப்பொருள்களை உண்மைப்பொருள்கள் என்று கருதியும், அவற்றில் விருப்பு, வெறுப்புக் கொள்வதால்தான் உலகத்துன்பங்கள் ஏற்படுகின்றன. இவ்வறியாமையை ஞானத்தால் போக்கினுல் ஆனந்தமயமான அழியா சக்தி ஒன்றேதான் எஞ்சி நிற்கும் என்பதை உணர்த்தப் பாடப்பட்டது இந்த ஞானப்பாடல்.

இவற்றை, புலவர் 30 அம்மானைப் பாடல்களால் நமக்கு அளிக்கின்முர். தமிழ் நாட்டில் பெண்கள் ஆடும் விளையாட்டுக்களுள் அம்மானை என்பதும் ஒன்று. அம்மானை ஆடும் காய்கள் மூன்றைவைத்து இரண்டு கைகளிலும் ஒவ்வொரு காயை வைத்துக்கொண்டு மேலே ஒரு காயைவீசி, வருகின்ற காயைக் கையிலுள்ள காய்விழாமல் பிடித்து விளையாடுதல் அம்மானை ஆட்டம். அம்மானை ஆடும் போது பாட்டுப்பாடிக்கொண்டே ஆடுவர். அந்தப்பாட்டுக்கும் அம்மானை என்று பெயர். பெண்பாற் பிள்ளைத்தமிழ் பாடும்போது அம்மானைப்பருவத்தில் தலைவியைத் தாய்மாரும், செவிலியரும் அம்மானையாடும்படிச் சொல்வதாகப் பாடப்பெறும்.

தமிழ்ப் பிரபந்த வகைகளுள் ஒன்முகிய கலம்பகத்தில் அம்மானை என்ற உறுப்பு ஒன்று உண்டு. அது மூன்று பெண்கள் பாடுவதாக அமைந்திருக்கும். முதற்பெண் ஒரு செய்தியைச் சொல்ல, இரண்டாமவள் ஒரு வினவை எழுப்புவாள். மூன்றுமவள் அதற்கு தக்க பதிலிறுப்பாள். அது சிலேடை நயம் பொருந்தியிருக்கும்.

அடுத்து அம்மனை என்பது தாய் என்ற பொருளையுடையது. பெண்களைப் பொதுவாக அம்மா என்று அழைப்பதுபோல் அம்மனை என்றும் அழைப்பது இலக்கிய மரபு. பாட்டின் வாக்கியத்தின் முடிவில் பெண்ணை விளிக்கும் விளியாக அம்மானை என்பது அமைந்தது. இவ்விதம் பாட்டின் ஓரிடத்திலோ அல்லது ஒன்றுக்கு மேற்பட்ட இடங்களிலோ அம்மானை என்ற சொல்லைச்சொல்லி தாம் விரும்பும் கருத்தைப் பாடுவதாகும்.

இவ்விதபாக்களை எளிய நடையில் யாவருக்கும் விளங்கும் உவமைகளையும், உலக வழக்குச் சொற்களையும், அமைத்துப்பாடுவர். இவ்வகையால் ஞானத்தை விளக்க அம்மானை பாக்களால் பாடப்பட்டதே இந்த ஞான அம்மானை.

இதனைச் செய்த நூலாசிரியர் இன்னாரென அறிய இயலவில்லை. சரஸ்வதி மகால் நூலகத்திலுள்ள ஒரே சுவடி என்ற வரிசையில் வைக்கத்தக்க நூல்களில் இதுவும் ஒன்று என்பது பெருமைக்குரியதாகும். M. No. 543 ஆம் எண்ணுள்ள சுவடிக்கட்டில் பல சிறு நூல்கள் தொகுத்து வைக்கப்பட்டுள்ளன. அவற்றில் உட்பிரிவாக அமைந்துள்ளது இந்நூல். சுவடியினை ஆராயும் போது காணப்பட்ட மாற்றங்களின் சிறுகுறிப்பு பாக்களின் கீழே தரப்பட்டுள்ளது. இந்நூலின் வேறு பிரதிகள் கிடைத்தால் இலக்கிய ஆராய்ச்சிக்கு மிக்க துணையாக அமையும்.

ஞான வம்மானை

(சரசுவதி மகால் சுவடி எண் M. 543-s D. 732)

குஞ்சரக் கன்றினைக் கும்பிட்டே னம்மானை
கொள்ளைப் பிறப்பைக் குலைத்தேன்கா ணம்மானை
யஞ்சினேன் வஞ்சப் பிறப்பினுக் கம்மானை
யாகம்போய்க் கூற்றுவ னானதே யம்மானை. 1

காயா [1] திக்குச்சே ருனேன்கா ணம்மானை
கல்வியுங் கேள்வியுங் கைவிட்டே னம்மானை
பேயானே னிந்தச் சகத்தினுக் கம்மானை
பித்தானேன் முத்திக்குப் பேதைமீ ரம்மானை. 2

வைய மடங்கப்பொய் வையங்கா ணம்மானை
மக்களு மொக்கலு மடி[2]பொய்கா ணம்மானை
மெய்யான தொன்றுமே மெய்யான தம்மானை
மெய்யின்றி றமெல்லா மித்தைகா ணம்மானை. 3

ஊற்றிய தேகாதி தத்துவக் கட்டிலே
யொன்றென் (று)வந்துநா னேய்ந்தேன்கா ணம்மானை
சுற்றிய பம்பரம்போல் வட்டம் வந்துநான்
தோற்றுபார்க் குள்ளே சுழன்றேன்கா ணம்மானை. 4

நல்ல பருவத்தே வந்தான்கா ணம்மானை
நன்மையும் புதுமையும் பாடேன்கா ணம்மானை
வல்லவ தேசிகன் வாழ்முத லம்மானை
வாராதே யென்போல் வளர்ந்தான்கா ணம்மானை. 5

தீவகம் போலென்னைச் சேர்ந்தான்கா ணம்மானை
சின்மய நோக்கா லேதுமலப் பொய்ப்போதப்
பாதகந் தீரவே பார்த்தான்கா ணம்மானை
பாவத்தே யென்னைப் பரிசித்தா னம்மானை. 6

தன்பாதஞ் சென்னிமேற் றந்தான்கா ணம்மானை
தான்மேலிட் டெல்லாமுந் தானானா னம்மானை
என்போதங் கீழிட் டிறப்பித்தா னம்மானை
யான்போன வென்னிலே ஏகாந்தி யம்மானை. 7

---

1. திக்கின என்றுள்ளது. 2. பொய்கனம்மானை என்றுள்ளது.

மண்ணாதி கண்ணாதி வாக்காதி சத்தாதி
மானத மேமுதல் நானல்லே னம்மானை
பெண்ணாதி காலாதி வித்தாதி நானல்லே
னென்ற னறிவுநீ யென்றேன்கா ணம்மானை. 8

தத்துவ மானது மித்தைகா ணம்மானை
தற்போத மற்றதன் றம்பிகா ணம்மானை
சித்திர தீபத்தைப் போற்றேன்கா ணம்மானை
சித்தஞ் சலித்திடுஞ் சென்மங்கா ணம்மானை. 9

ஆணல்ல பெண்ணல்ல வென்றான்கா ணம்மானை
யச்சு சுழன்றா லறிவென்றா னம்மானை
காணும் மறிவுநீ யென்றான்கா ணம்மானை
காணுங்காற் போதங் கரைகாணே னம்மானை. 10

பாரா வறிவுதா னென்றான்கா ணம்மானை
பாச மறியாமை யென்றான்கா ணம்மானை
(நேரா யா)ண்டு மறிவாய்நீ யென்றெனை
நில்லா நிலையாகி நில்லென்றா னம்மானை. 11

ஐயவத்தைக்கு ளகப்பட்டே னம்மானை
யாதி யவத்தைக்கு மீதானே னம்மானை
மெய்யவத் தைக்கட்டு விட்டேன்கா ணம்மானை
மேலால வத்தைக்கு மேலானே னம்மானை. 12

உற்ற நினைப்பு மறப்பற்றேன்கா ணம்மானை
யோவாத சுத்தத்தை யொத்தேன்கா ணம்மானை
தற்பரை யோகந் தலைப்பட்டே னம்மானை
தானற்ற பேரின்பந் தானானே னம்மானை. 13

சத்திய மானது சத்தேகா ணம்மானை
தற்போதம் போனவிடந் தற்பரை யம்மானை
பத்து விதப்பே ரெழுத்திகா ணம்மானை
யத்து விதம்வரி லமித்தைகா ணம்மானை. 14

பேரண்ட மெல்லாம் பேரரு ளம்மானை
பெய்ப்போதம் பேரண்டம் பேரொளி யம்மானை
நீருண்ட தீயிரும் பென்னவென் சிந்தையை
நேராக வுண்டு நிறைந்தான்கா ணம்மானை. 15

* உண்மைக்கோ ருத்தர மில்லைகா ணம்மானை 16

துன்ப மலங்கள் துடைத்தான்கா ணம்மானை
தூக்கற்ற சோதிக்கே தாக்கர வைத்தெனக்
கின்பந் தருவானைப் போலென்னை விழுங்கினான்
ஈதென்ன தோகம் பேதைமீ ரம்மானை. 17

முன்னிட்டங் கென்னைத்தன் பின்னிட்டா னம்மானை
முத்திக்கு வித்தாகி வைத்தான்கா ணம்மானை
தன்னிட்ட மென்னிட்டந் தானான னம்மானை
தானும்பொய் நானும்பொய்த் தாக்கற்ற தம்மானை. 18

ஒன்றாகி லொன்றும்பே றில்லைகா ணம்மானை
யோரிரண் டாமாகில் வேறுகா ணம்மானை
நின்றாலும் போனாலும் பேரில்லை யம்மானை
நில்லாம னின்றாட நிட்டைகா ணம்மானை. 19

பார்த்த பக்கமெல்லாம் பரமேகா ணம்மானை
பாராம லின்னாளும் பாழ்பட்டே னம்மானை
கூர்த்த வறிவினாற் கொள்ளொணா தம்மானை
கொண்ட நிலையையுட் கொள்ளேனே யம்மானை. 20

காண்பானுங் காட்சியுங் கைவிட்டே னம்மானை
கைவிட்ட வின்பங் கரைகாணே னம்மானை
வீண்போன காலத்துக் காற்றேன்கா ணம்மானை
வெந்து வெடித்திடுஞ் சிந்தைகா ணம்மானை. 21

கண்ணி லருவி கரைகாணே னம்மானை
காயம் புளகிக் கம்பலை யாகித்தீ
வெண்ணெ யுறுபாவை யானேன்கா ணம்மானை
மெய்மறந் தொன்றாகி விட்டேன்கா ணம்மானை 22

தன்னைநா னெய்தாமற் றானான னம்மானை
தானென்னைச் சாராதே தானான னம்மானை
பின்னைநான் பெற்றது பேரின்ப மம்மானை
பேறு பிறந்திடம் பெத்தங்கா ணம்மானை. 23

முன்பு வுனைக்காணப் பெற்றிலே னம்மானை
முற்றாத பேரின்ப முத்திக்கே யொன்றாகிப்

* இப்பாட்டில் ஓரேவரிதான் உள்ளது.

பின்பு வெனைக்காணப் பெற்றிலே னம்மானை
பெற்றதே தென்றாலென் பேசுகே னம்மானை. 24

ஆனந்த மான வஞ்செழுத் தம்மானை
யஞ்செழுத்தாய் நின்றே யாடினா னம்மானை
தானந்தத் தற்போத முற்றான்கா ணம்மானை
தன்னெழுத் தாலெங்குந் தானானா னம்மானை. 25

அஞ்சி லிருள்கெட வாடினா னம்மானை
யந்த விரண்டின்மேற் றேய்ந்தான்கா ணம்மானை
யஞ்சி லிரண்டின்மே லானதே யம்மானை
யான விரண்டுப் (போ) யற்றதே யம்மானை. 26

(பிள்ளை)யாய்ப் பித்தனாய்(ப் பே)யானே னம்மானை
பேரின்ப வெள்ளத்தே யோரின்ப மாகச்சென்
றுள்ளவா றாய் நினைந் தொன்றானே னம்மானை
யொன்றாகி நின்றாலு மொன்றாகே னம்மானை. 27

பேராத பேரின்பந் தானானே னம்மானை
பேரின்பந் தா னும்போய்ப் பேரின்பத் தீர்த்ததே
நேரா வழிதந் துண்மைச் சிவமாகி
நில்லா நிலையும்போய் நின்றேன்கா ணம்மானை. 28

பூசனை வாசனை பொத்தகஞ் சாத்திரம்
போகாமற் போக்கறப் போனதே யம்மானை
நேசமுங் கண்ணீரு நில்லா தாற்றலு
நிட்டையு மொட்டற விட்டதே யம்மானை. 29

செத்தாரை யொத்துத் திரிகின்றே னம்மானை
சேர்சிவ மாகி வேறற்றே னம்மானை
சித்தாகி வெற்றுட லானேன்கா ணம்மானை
தேசிகன் சித்தம் பேசொணா தம்மானை. 30

ஞானந்தா னானுந் தேசிக னம்மானை
நான்கண்ட தெய்வமுந் தேசிக னம்மானை
யானந்தா தீதனு தேசிக னம்மானை
யம்மானை யம்மானை யம்மானை யம்மானை. 31

ஞான வம்மானை முற்றும்.

அன்பது வருஷமாய் கடைகட்டி யாபாரம் பண்ணிக்கொண்டு கோவிலுக்கு கஸ்த்தூரி கடை ௧-க்கு மீ ௬-க்கு பணம் 2 வீதம் குடுத்துக்கொண்டு நாளது வரைக்கும்

....

ஞாயமான ஒத்தாசை செய்விக்க வேண்டியது.

இவ்வாவணம் கடுக்காய் மையினுல் எழுதப்பட்டுளது, தேதி, கையொப்பம் ஏதுமில்லை. தஞ்சை விண்ணாற்றங்கரையில் கோயில் கொண்டெழுந்தருளியுள்ள மேல சிங்கப்பெருமாள் கோயிலுக்குச் சொந்தமான இடங்களில் கடை வைத்திருந்தால், அக்கடை 1க்கு மாதம் 1க்கு 2 பணம் வரியாகத் தந்தனர். அவ்வரிக்குக் 'கஸ்தூரி வரி' எனப் பெயர்போலும். இதில் வேறு சிறப்புச் செய்தி யேதுமில்லை.

ஆவணம் எண் ௨௪

ஆசிராசகெ ௵ சப்டம்பற் மீ ௰ ௨ யிதினடியில் கையெழுத்து வைத்தனுங்களனவரும் யெழுதிக்கொடுத்த மாதற்குமா யென்னவென்றால்

மாதொஸ்ரீ அகலியம்பா சத்திறம் கோவில் வகயரு தோட்டம் காவல் செங்கதியான — நாளது ௵ அகஷ்ட்டு மீ ௬௨ பகல் ௭ நாழிகை வெளயில் ஷெ தோட்டம் கச்சேரி வாசலில் லிருக்கும்போது பள்ளி அக்கிறகாறம் பட்டாமணியம் முத்துவைய்யனும், ஷெ யானேடை கூட்டாயிருந்த திருவாதி தாலுக்கா..........

....

பெரியதம்பி கையெழுத்து ....

.... வரதன்செட்டி கையெழுத்து.

இவ்வாவணம் கையால் செய்யப்பட்ட நீண்டதொரு காகிதத்தில் எழுதப் பட்டுளதேனும் சிறப்புச் செய்திகள் ஏதுமில்லை. மாதுஸ்ரீ அகலியம்பா பாயி சாகேப் அவர்கள் பல சத்திரங்களைக் கட்டியுள்ளார்கள். காசியிலும், இராமேச்சுரத்திலும் இவர்கள் கட்டிய சத்திரங்கள் இருப்பதாகக் கூறுவர்.

ஆவணம் எண் ௨௫

ராஜ ஸ்ரீ மகாறுஜா சாயேபவற்கள் தீவாணத்துக்கு கும்பகோணம் பெரிய மடம் விசாறணை சுப்பண்ணு யென்ங்கற சுப்பய்யன் யெழுதிகுடுத்தமனு யென்னவென்றால்.

ஷெ ஆதிண கற்தருகிய ஸ்ரீ சாரங்கதேவருக்கு நெரியாண சமீபத்தில் வேரே ஒருவரை அவற் னேமித்தபோதிலும் யிந்த சற்க்காரில் யாதி குடுத்து உத்தறவும், வத்ஸ்திறமும் பெத்துக் கொண்டுபோயி அவருக்கு பட்டம் னேமிக்கிறது ஆதீன பறம்பறை வஷக்கம். அந்தப்படிக்கி பில வறஷம் அற்ப்பிசி மீ ௰௨ யில் பட்டாபிஷேகமாயிருக்குற ஷெ ஆதீனகற்த்தர் யெனக்கு யிந்த ஜில்லா

ரிஜிஸ்த்தற் ஜட்ஜி துறையவற்கள் சயனுடன் சர்வாதிகார மொக்கத்தியாறனுமா கொடுத்து அது வயணங்களை சப் கலேகட்டற் துறையவர்களுக்கும் யிவடத்தில் சிஷியாளுக்கும் தெரியப்படுத்தி ஷெ மடாதிபதி யாத்திரை போயிருக்கிறூர்.

அப்படியிருக்க சம்பந்த மில்லாத முத்தண்ணு யென்பவன் ஒருவனுக்கு யிள வரிசைபோல பிறட்டு செயித சங்கதிக்கி சற்க்காரில் யாதி குடுத்ததின்பேரில் மாஜி சரிகீல் அவன் யிளவரிசை அல்லவெண்டு அது வயணங்களைக்கண்டு ஷெ யென் மொகத்தியார் நாமாவை ஸ்தாபித்து ௲அாசஎ ஹூ பிப்பறவரி மீ த்தில் மாஜி ஆக்டிங்க் கலேகட்டருகிய பிஷப்துரை யவற்களுக்கு மிம்மோறுண்டம் யெழிதி யிருக்குறூர்கள். அதற்குச் சரியான நகல் யெனக்கு தேவையாயிருக்குது.

ஆகையால் தயவு செயிது ஷெ மிம்மோறுண்டத்துக்கு சரியான நகல் முத்திரை கடுதாசியில் குடுக்கும்படி உத்தரவாகவேணுமென்று கேட்டுக் கொள்ளுகுரேன்.

௲அாருஎ ஹூ சௌவரி மீ ௬உ — கு. சுப்பய்யன் கையெழுத்து.

இவ்வாவணத்தில் ஆங்கிலம் மிகுதியாகக் கலந்து எழுதப்பட்டுளது. தஞ்சாவூர் மாவட்டம், கும்பகோணத்தில் உள்ள பெரிய மடம் என்று குறிப்பிடப் பட்டுள்ளதால், இது எந்த ஆதீனத்தைச் சேர்ந்த மடம் என்பது புலனுகவில்லை. ஆனல் 1844ல் திரு. சாரங்கத்தேவர் என்ற ஒருவர் இருந்திருப்பது தெரிகின்றது. அவ்வாதீன வழக்கம் சர்க்கார் மூலம் பட்டம் பெறுவது போலும். பிழைகள் அதிகமாக உள்ள இவ்வாவணம் இரண்டுமடிப்பைக் கொண்டது.

ஆவணம் எண் உ௬

இஹீங்தே ஸம்மா னைனமயா அல்லப்

சவ்வால் மீ 5 2

1. ஹைதர் நாயக்கர் காலாபத்துனலே ஸ்ரீ முஷ்டம் விருத்தாசலம் இந்த ரெண்டு ஸ்தலங்களிலிருத்த சுவாமிகள் யாவும் ஸ்ரீ மாயூரநாத சுவாமிகோயிலில் வந்து இருப்பதால் பூசை நைவேத்தியம் நடத்திவர.

விருத்தாசலேசுவற சுவாமிக்கி	வராகன்	1.
நித்தியேசுவற சுவாமிக்கி	பணம்	5.
		15

நாள் 1க்கு பதினஞ்சு பணம் விதம் சுவாமி அவடம் யிருக்குற வரைக்கும் கொடுக்கும்படி உத்திரவு யாதீ 1.

2 காட்டுமன்னுர் கோவில் ஸ்ரீ ராஜகோபாலசுவாமி பந்தநல்லூரில் வந்திருப்பதால் பூசைக்காக நாள் 1-க்கு பணம் அஞ்சு வீதம் சுவாமி அவடத்திலிருக்கிற வரையிலும் குடுக்கும்படி உத்திரவு யாதீ. 1.

(ஆக) உ.

இவ்வாவணம் ஒரு சிறு துண்டுக்காகிதமெனினும் கையினுல் செய்யப்பட்ட காகிதர். அதில் அரக்கு மையினுல் எழுதப்பட்டுளது. வெகுதூரத்திலுள்ள கோயில்களுக்கு எல்லா மக்களும் செல்ல இயலாது என்பதற்காக ஊரிலுள்ள பெருந்தனக்காரர்களோ, அரசர்களோ சிறப்புவாய்ந்த பிற ஊர் தெய்வங்களை அழைத்து விழாச்செய்வது வழக்கம். அந்தந்த ஊர் கோயில் பாதுகாப்பாளர்கள் தாமே கோயில் செலவிலேயே பிற ஊர்களுக்குத் தங்கள் கோயில் தெய்வங்களை (எழுந்தருளுருவங்களை) அனுப்பிவைப்பதுண்டு. இன்றும் மாசிமக விழாவன்று, பாண்டிச்சேரி எனப்படும் புதுச்சேரிக்கு, வெகுதொலைவிலுள்ள செஞ்சி, மயிலம் முதலான ஊர்களிலிருந்து எழுந்தருளுந் தெய்வங்களைக் கொண்டுவந்து கடலாடல் செய்வித்துத் தாமும் கடலாடி விழாக்கொண்டாடுவர். மாசி மகத்தன்று ஒரு நூற்றுக்கு மேற்பட்ட தெய்வங்களை ஒரேசமயத்தில் கடலாடி வழிபடலாம். மறுநாள் அவ்வத் தெய்வங்கள் அவ்வவ்வூருக்கு எழுந்தருளிச் சென்றபோதிலும், (தென்னுற்காடு மாவட்டம், திண்டிவனம் வட்டம்) 'மயிலம்' என்னும் ஊரிலிருந்து வந்து கடலாடிய முருகன் மட்டும் தனக்கெனப் புதுச்சேரியில் ஏற்படுத்தப்பட்ட சிவஞான பாலைய சுவாமிகள் மடத்தில் நான்கைந்து நாட்கள் தங்கிப் பல்வேறு கோலம் புனைந்து அடியார்களுக் கருள்புரிந்து, பின்னர் மயிலம் செல்வார். மயிலத்தில் ஒரு குன்றின் மீது முருகவேள் கோயில்கொண்டெழுந்தருளியுள்ளார். மயில் இம் முருகவேளை வழிபட்டுப் பேறுபெற்றதால் இதற்கு 'மயிலம்' எனப் பெயர் வந்ததாகக் கூறுவர். அருணகிரியார் பாடல் பெற்ற தலம் இது.

அதுமட்டுமன்றி போர்க்காலங்களில் அன்னியருடைய படையெடுப்பால் கடவுளுருவங்கட்குச் சேதம் ஏற்படாதிருத்தல் பொருட்டும் ஓரூரிலிருந்து மற்றோரூருக்குத் தெய்வ உருக்கள் செல்வதுண்டு. அப்படிச்செல்ல நேரிட்டதேயாம் இந்த நிகழ்ச்சி.

'இஹீந்தே ஸம்மா னைனமயா அல்லப்' எள்ருல் ஆண்டு 1181. அக்காலத்தே 'சூஹர்சன்' ஆண்டு வழக்கிலிருந்தது. அந்த சூஹர்சன் ஆண்டே இந்த 1181. அதனைக் கி. பி. ஆக்குதற்கு 599-ஐக் கூட்டவேண்டும். அப்படிச் சேர்க்கக் கி. பி. ஆண்டு 1780 ஆகும். அதுகாலை தஞ்சையில் சத்ரபதி துளஜா மகாராஜா செங்கோல் செலுத்தினர். ஆகவே இது மன்னர் துளஜா அவர்களின் உத்தரவாகும்.

இந்தத் துளஜா மகாராஜாவின் காலத்தில் ஸ்ரீமுஷ்ணம், விருத்தாசலம் முதலான பகுதிகளில் 'ஹைதர் நாயக்கர்' என்பார் படையெடுத்திருந்தார்

போலும். அதனுல் விருத்தாசலம் என்னும் திருமுதுகுன்றத்தினின்று விருத்தாம்பிகை, பாலாம்பிகையுடன் பழமலைநாதரும், ஸ்ரீ முஷ்ணத்திலிருந்து நித்தியேசுவர சுவாமியும் மாயூரத்திலுள்ள அபயாம்பிகை சமேத மயூரநாத சுவாமி கோயிலில் வந்து தங்கியுள்ளனர் போலும். அதுகாலை அத்தெய்வங்கட்குப் பூசை நிவேதனங்களுக்காகத் தஞ்சை அரண்மனையார் நாள் ஒன்றுக்கு பதினைந்து பணம் கொடுத்து வழிபட்டுவந்தனர்.

அவ்வாறே, காட்டுமன்னார்குடியிலுள்ள ஸ்ரீ ராஜகோபாலசுவாமி கும்ப கோணத்தை அடுத்துள்ள பந்தணைநல்லூரில் உள்ள காம்பணை தோளியம்மை சமேத பசுபதீச்சுரர் கோயிலில் வந்து தங்கியிருந்தார். அதுபோதும், தஞ்சை அரண்மனையார் நாள் 1-க்கு 5 பணம் வீதம் கொடுத்து வழிபட்டு வந்தனர் என்பது புலனுகின்றது. இப்படியான துளஜாமகாராஜாவின் இரண்டு உத்தரவு களும் ஒரே துண்டுக்காகிதத்தில் எழுதப்பட்டுள்ளது.

ஆவணம் எண். உ௭

|௭| மகாராசா சாயபு அவர்கள் அறமனை சர்க்கீல் மகாருச ஸ்ரீ பந்து சுவாமி அவர்கள் சமூகத்துக்கு அசரபுஷா சாயபு அவர்கள் மக்கான்தார் காதற லிஷா காதரி மிகவும் துவா செய்து யெழுதிக்கொண்டது. யென்ன மென்றால்

முதலாவது யென்குரு முறை 3-ம் பாட்டனுகிய ஷெ அசரபுஷா சாயபு யிந்த சமஸ்த்தானத்துக்கு வந்து மக்கான் முதலானது சம்பாரித்து, சில பக்கிரியள் தரிக் குட்டி செயிது யெறந்துபோன பிறகு, அந்த பக்கிரிகள் தர்மம் நடப்பிவித்து வந்து, யெனக்கு உ-வது குருமுறை பாட்டனுயிருந்த குலாமே உகன்ஷா யென் சனக தகப்பன் உள்பட ௬-பேர்களை பக்கிரியள் செயிது யெறந்து போனபிறகு யென்குரு அசனுஷாபிதாய உசன்ஷாக் நான் உள்பட ௪ பக்கிரியள் செயிது தங்கள் பேரில் வைத்த தயவை எங்கள் ௪ பேரில் ... ...

ரு-வது ஷெ சாதிருவானது, அசர்புஷாசாயபு அவர்கள் கந்தூரி தினம், அவர்கள் கோரியின்பேரில் போத்த வேண்டியதுக்கு குடுக்கிறதே தவிர ஒருவனுக்கு யென்று குடுக்கிறதல்லவே. அது யார் மக்கானிலிருந்து கந்தூரி முதலானது நடப்பிபிக்கிராரோ அவர்கள் வாங்கி சந்தனத்துடன் மயித்த மக்கான்தார்கள், மயித்த துனியாதார்களும் கூடி ஷெ கோரியின்பேரில் பாத்தியா செய்து, அந்தச் சாதிராவை போத்தி மகாராஜா சாயபு அவர்கள் க்ஷேமத்துக்கு துவா செய்கிறது வழக்கம். ... ...

ஆகையால் வேணும் அனேகம் துவா

௲ ஆாசகெ௬ ஞ௰-மேன் மீ௳-கெஉ இவை தஞ்ச நகரம் கோட்டைக்குள் சரிக்கீல் மகாராச ஸ்ரீ பந்துசாமி சரிக்கீல் அவர்கள் சமூகத்துக்கு வருவது.

இது நான்கு பக்கங்களைக்கொண்ட நீண்டதொரு ஆவணம். இதில் முக்கிய செய்தியை மட்டும் (5-வது) கொடுக்கப்பட்டிருக்கிறது ஏனைய பகுதிகள் வழக்கு கொண்டது.

இவ்வாவணத்திலிருந்து, மன்னர் சிவாஜியின் காலத்தில் மதவேறுபாடு இல்லை என்பது புலனாகின்றது. மன்னர் சிவாஜி மதவேறுபாடின்றி முகம்மதிய மதக்கந்தூரி விழாவுக்குச் சந்தனமும், சால்வையும் அனுப்பிய செய்தி தெரிகின்றது. வெகுகாலமாக தஞ்சை மராத்திய மன்னர்கள் மத வேறுபாடின்றி இது போன்ற செயலைச் செய்து வந்துள்ளனர். இன்றும் நாகூர் கந்தூரி விழாவில் ஒரு முக்கிய அங்கம் வகிக்கின்றது தஞ்சை அரண்மனை.

ஆண்டுதோறும், நாகூரில் அடக்கியுள்ள மீரா சாகேப் ஆண்டவர் அவர்களின் சமாதியில் நிகழும் (சந்தனக்கூடு), கந்தூரி விழாவுக்குத் தஞ்சை அரண்மனை மூத்த இளவரசர், இளைய இளவரசர் ஆகியோரால் சாதரா (கலேபு) அனுப்பப்பெறுகின்றது. தஞ்சையிலிருந்து, அரண்மனையாரால் நியமிக்கப்பட்டவர் (உசூர்) தலைமையில், சிலரோடு சாதரா (சால்வை) நாகூரை அடையும். அவர்கள் அவ்வூர் வண்டிக்காரத்தெருவில் வழக்கமாகத் தங்கும் வீட்டில் தங்கியிருப்பர்.

நாகூர் ஆண்டவர் தர்காவிலிருந்து யானை, குதிரை (சன்னு சவாரி) முதலான மரியாதைகளுடன் வந்து இவர்களை அழைத்துச் செல்வர். பின்னர், சமாதி மீது சால்வை போர்த்தி சந்தனம் பூசி, ஜமாக்கள், பீர்ஜமா, ஷோக்கிஜமா, கோஜாஜமா மண்டல்ஜமா, இவர்களுக்கும், ஓதுவார், சற்குரு ஆகியோருக்கும் மரியாதை செய்வர். பின்னர், இளவரசர்களின் நலனுக்காக அங்கு பாத்தியா (வழிபாடு) வேண்டுதல் நிகழும். பின் அவர்கள் தஞ்சை அரண்மனையாருக்கு மரியாதை செய்வர்.

பீர்ஜமா, ஷோக்கிஜமா, கோஜாஜமா, மண்டல்ஜமா, ஓதுவார் ஆகியோருக்கு நன்னான்கு தட்டு பூந்தி (மிட்டாய்) கொடுப்பர். நாட்டாண்மைக்காரருக்கு ஒன்பது தட்டு பூந்தி கொடுப்பர். வீட்டுக்காரருக்கு இரண்டு தட்டும், போய்வருகிறவருக்கு ஒரு தட்டும் பூந்தி கொடுப்பர். தர்காவுக்கு இடும் சாதரா எனும் சால்வை பனாரஸ் பட்டினால் தயாரிக்கப்படுவதாகும்.

ஆவணம் எண். உஅ.

மிமோருண்டம்

கமிஷனர் துறையவர்களுடைய நாளது மீ-20உ யுள்ள 1215 நிர் லெட்டரையும், ஷேக்குஇபருமுடைய பிட்டிஷனையும் பெத்துக்கொண்டோம்.

அது காரியத்துக்கு யேகோஜி மகாராஜா கள் முதல் படே உசேனி அல்லா கோவிலுக்கு பூஜை முதலான ஆருதணை தஞ்சாவூர் மகாராஜாக்கள் செய்து கொண்டு வருகிருர்கள். ஷெ கோவிலுக்கு நீண்டகாலமாய் தவுலத்து பாவலோகு ... ... விலிருந்து நடந்துவந்த மொயினி மீ 1க்கு ரூ. 9. 1857-ம்-ஞூ பிப்பிரவரி-மீ 28வ யில் ஷெ 1 அவாலா ரத்தான உடனே நிறுத்தப்பட்டது. ஷெ அல்லா கோயிலுக்கு தஞ்சவூர் மகாராஜாக்கள் தங்கள் குலதெய்வத்தைப்போலெண்ணி மிகவும் பக்தியுடனே மொயினிப்பணம் குடுத்து, பூஜைகளை நடத்திக்கொண்டிருந்ததினுல், அதின் மோயினி நிறுத்தக்கூடாதென்கிற அபிப்பிராயத்துனுல் மாஜி சர்க்கீல் ஸ்ரீ நீலகண்ட ருவு ஆனந்தருவு ஜாதவ் அவர்கள் அவாலா ரத்தான காலத்தில் மால்வாரிகளில் சிலர்களை நேமித்துக்கொண்டு சேவுகர்களுடைய ஜாப்தாக்கள் குடுத்தபோது ஷெ அல்லாகோயிலின் மொயினி ரூ. 9. ஸரஸ்வதி மாலில் தாகல் செயிது 57-ஞூ ஜூன் மீ 22-வ ரிசிடெண்ட் துறையவர்களிடத்தில் ஒரு ஜாப்தா குடுத்திருக்கிருர். அந்தத்துகை இண்டெண்டில் தாக்கலாகி மீ மீ பணம் வந்து ஷெ கோவிலுக்கு குடுக்கப்பட்டிருக்கிறது. அரண்மனை சேவுககாரர்களுடைய ஜாப்தா 58 ஞூ மார்ச்சி மீ 9வ யுள்ள நம்முடைய 70 நி. லெட்டருடன் துரையவர்களிடத்தில் நர்மாலனுப்பப்பட்டபோது ஷெ அல்லா கோவில் மொயினி ரூ. 9. முன் நடந்த அனுஷ்டானப்படி ஸரஸ்வதி மகாலில் தாக்கல் செய்யப்பட்டிருக்கிறதும் தவிர இப்பால் 59 ஞூ டிசம்பர் மீ 31வ ல் கமிஷனர் துரையவர்களிடத்தில் குடுபட்ட ஆள் மாகாணங்களுடைய ஜாப்தாக்களிலும் ஷெ ரூ. 9 ஸரஸ்வதி மகாலில் தாக்கலாகியிருக்கிறது. ஷெ அல்லாக்கோயில் மொயினி ரூ. 9 மீ மீ இண்டெண்டில் தாக்கலாகி பணம் வந்து நாளது ஞூ பிப்ரவரி மீ வரையில் பட்டுவாடா செய்யப்பட்டிருக்கிறது. ஷெ மொயினி 57ஞூ சூன் மீ 22வயில் மாஜி சரக்கீல் ஸ்ரீ நீலகண்டராவ் ஆனந்தராவு ஜாதவ் அவர்களால் குடுபட்ட சேவுகக்காரர்களான பேர்களுடைய ஜாப்தாவில் தாக்கலாயிருப்பதை அப்போது ரிசிடெண்டுதுரையவர்கள் ஒப்புக்கொண்டு மீ மீ அந்த மொயினி அயிவேஜியையும் அனுப்பிவித்திருப்பதால் அதுவே ஷெ மொயினியை நடத்த ஒரு உத்தரவாக நினைக்கவேண்டியிருக்கிறதுனுல் பெட்டிஷன் திருப்பியனுப்பப்பட்டிருக்கிறதென்று சர்க்கீல் தெரிவிக்கிருர்.

விக்கிரம ஞூ ஜூன் மீ 22வ.

இவ்வாவணம் மிக மிக மடிந்த காகிதம் கொண்டதாயுள்ளது. இதில் கூறப்பட்ட செய்தி அல்லாபண்டிகை தொடர்புடையது. ‘அசேன், உசேன்’ என்ற இரு முகம்மதியர் நினைவாக எழுந்ததே இவ்வல்லா பண்டிகை. இதற்கொரு பெருங்கதையுண்டு. பல ஆண்டுகளாக அல்லா பண்டிகை தமிழகத்தில் நிகழ்ந்து வருகின்றது. சத்ரபதி ஏகோஜி மகாராஜா சாகேப் அவர்கள் தங்களுடன்,

1. மேடோவர்.

அல்லாவையும், முகம்மதியக் குருமார்களையும் தஞ்சைக்குக் கொண்டுவந்ததாகச் செய்தியுண்டு. அதுமுதல் தஞ்சை மராத்தியமன்னர்கள் அல்லாபண்டிகை யினையும் கொண்டாடிவந்தனர். கீழவீதியில், அரண்மனைக்கு எதிரில் 'இராஜா அல்லா' என்று சில [1]பஞ்சாக்களை வைத்து மொகரம் நாளில் வழிபட்டனர். அவைகட்கு அரண்மனை மதிப்பு இருந்தது. காலவசத்தால் அவைகள் தற்போது இல்லையாயினும், வடக்கு அலங்கம் படே உசேனி அல்லா, கீழலங்கம் சின்னி அல்லா முதலாகப் பல பஞ்சாக்கள் தஞ்சையில் இன்றும் உள்ளன. அவைகள் மொகரம் நாட்களில் வழிபாடு பெறும். இவைகளில் வடக்கு அலங்கத்தில் உள்ளதும், புராதனமானதுமான படே உசேனி அல்லா கோயிலுக்கு [2]மொயின் செய்த விபரம் தெரிகின்றது. தஞ்சை மராத்திய மன்னர்கள் மத வேறுபாடின்றி ஆண்டனர் என்பதற்கு இதுவும் ஒரு சான்றாகும். இப்படே உசேனி அல்லா கோயில் பூசை முதலான சிலவுகளுக்காக அரண்மனையார் 'மெயின்' என்ற பெயரால் பொருளளித்து வந்தனர் என்பதும், அது தொடர்ந்து நிகழ்ந்த தென்பதும் புலனாகின்றது. இவ்வல்லாகோயில் செய்தி கூறும்போது சரசுவதி மகாலுக்கு இது செய்தியை அனுப்பியதாகக் கூறப்பட்டிருக்கிறது.

தஞ்சை மராத்திய மன்னர்கள் ஆண்டகாலத்தில் நீதிமன்றங்கள் சிறப்பாக நான்கு இருந்ததாகத் தெரிகின்றது. அவையாவன (1) முத்திரித சபை. (2) தர்ம சபை. (3) நியாயதீச சபை. (4) நியாயநீசி சபை என்பன. முதல் சபை வழக்குகளைப்பெற்று முத்திரையிட்டு முடிவுசெய்வது. அதில் தீராதவைகளை தாம சபையில் விசாரித்து நீதி வழங்குவர். அதிலும் தீராது இருந்தவைகளை நியாயதீச சபையில் தீர விசாரித்து நீதி வழங்குவர். அதிலும் தீராத பெரு வழக்குகளை மிகத் தீவிரமாக ஆய்ந்து விசாரித்துத் தீர்ப்புக் கூறுவர். இந்தச் சபையில் நீதி வழங்க, இன்றியமையாததாகவிருந்தது சரசுவதி மகால். எந்தப் பெருவழக்குக்கும் சரசுவதி மகாலிலுள்ள மொழிவாரிப் பண்டிதர்கள் ஆராய்ந்து கூறும் சொற்களே நீதியாகமிளிர்ந்தன. ஆகவே நீதி வழங்க சரசுவதி மகால் நிலைக்களனாக இருந்தது. இதனையும் இவ்வாவணம் நிருபித்துக் காட்டுகின்றது.

ஆவணம் எண். உக

தஞ்சாவூர கவர்ண்மெண்டு யேஜண்டு துரை அவர்கள் ஆபீஸ் சற்கீல் கோவிந்தருவு அவர்களுக்கு கண்டி, கீர்த்தி சிம்மராஜா யெழுதிக்கொண்டது யென்னுடைய பெரிய தாயார் கண்டி 2-வது ராணி அவர்கள் குமாரத்தி ருஜரத்தின சிம்மளகமுசலாதேவி கூஅாஈலேக ஷூத்தில் சீவதெசை செய்தார்கள், யென்

1. கை உருவில் பொன், வெள்ளி முதலான உலோகங்களால் செய்யப்பட்டது. அல்லா என்ற பெயரால் வழிபடப்பெறுவது.

2. அரண்மனையார் கோயில் சிலவுக்குக் கொடுக்கும் பொருள்.

தொகப்பனூர் சுப்பானுறனேந்திர சுவாமி ருஜா கூஅாடுகெ ஷூத்தில் சீவதெசை செய்தார். இவர்களுக்கு கோறிகட்டவேண்டியது

கூஅாளஜெ ஷூ மேன் மீ ஈடிகவ (தெலுங்கில் கையொப்பம்) கீர்த்தி சிம்மராஜா

இவ்வாவணம் சிறு துண்டுக்காகிதத்தில் உள்ளதால் விளக்கமாக இல்லை. செய்திகள் வெளிப்படையாக உள்ளன.

இவைகளேயன்றி தஞ்சையை ஆண்டமாரத்திய மன்னர்கள் செய்த கோயிற் பணிகள் எண்ணிலடங்கா மேலும் சில செய்திகளே நோக்குமிடத்து, அவர்கள் கையாண்ட சில ஆவணங்களினின்றும் கூறப்படும் செய்திகள்.

மூட்டை.	அயிட்டம்.	எண்	செய்தி
31	4	7 ல்	தஞ்சை நாணயக்காரசெட்டித்தெரு தொப்பாரங்கட்டிப்பிள்ளையாருக்கு பூஜை சிலவு செய்தது.
31	4	8	திருவண்ணுமலை அருணுசலேசுவர சுவாமி 1. மன்னுர்குடி இராசகோபாலசுவாமி 1. திருவையாறு ஐயாறப்பன் 1 வல்லம் சுப்பிரமணியர் 1. கீழவாசல் வெள்ளைப் பிள்ளையார் 1. இவர்கள் பூசை சிலவு.
31	4	9	திருவிடைமருதூர் மகாலிங்கம் தஞ்சைப் பெரியகோயில் [1] 108 சிவாலிங்கம் [2] ஜ்வர ஹரேசுவரர் அர்ச்சனைகள் திருவானைக் காவல் ஜம்புகேசுவரர் அகிலாண்டேசுவரி அபிஷேகம்.
31	4	14	திருப்பதிக்கு விமானம் அனுப்பியிருக்கிறது சிலவு 21 சக். பழனி ராஜம்மாள் காவடி அனுப்பிய சிலவு 13 சக்கரம்.
31	4	45	தஞ்சைமேலவீதி கொங்கணேசுவரருக்கு ஏகாதசி ருத்திர பாராயண அபிஷேகம் வகையறு.
		46	மேலவீதி, பங்காருகாமாட்சிக்கு அபிஷேகம் குங்கும அர்ச்சனை சிலவு.

1. மராத்திய மன்னர்கள் நிறுவியது.
2. கருவறையின் உள் சுற்றுப்பிரகாரத்தில் வடபால் உள்ளவர்.

மூட்டை.	அயிட்டம்.	எண்.	செய்தி.
31	4	57	சங்கர நாராயண சுவாமி வைகாசி மாத ரதோத்ஸவத்திற்கு 133 சக்.
		86	திருவண்ணமலை அருணசலேசுவர சுவாமிக்கு சொக்கப்பானைக்கு 10 சக்கரம்.
34		105	மணிகர்ணிகேச்வர சுவாமிக்கு ரதோத்சவத்திற்கு சிலவு.
		108	பெரியகோயில் சித்திரைமாத ரதோத்சவத் திருநாளுக்குச் சிலவு 5706 சக். 2½ பணம்.
		110	கொங்கணேசுவர சுவாமி வைகாசி மாத ரதோத்ஸவத்திற்குச் சிலவு 1408½ சக். 4 $\frac{13}{16}$ பணம்.
		111	சங்கரநாராயண சுவாமிக்கு ஷை சிலவு 266 சக். 2 $\frac{1}{16}$ பணம்.
		112	ஆனந்தவல்லி தஞ்சேஸ்வர சுவாமிக்கு சித்திரை மாத ரதோத்சவத்திற்கு 478 சக்.
		113	பிரசன்ன வெங்கடேசுவர சுவாமிக்கு சித்திரைமாத ரதோத்சவத்திற்கு 443½ சக். 1 $\frac{9}{16}$ பணம்.
		139	மகாலிங்க சுவாமிக்கு உஷக்காலக் கட்டளை பூஜை நைவேத்தியம் வகையருவுக்கு மாதம் 1க்கு 3. சக்.
		141	108 சிவாலிங்கத்திற்கு மாதம் 1க்கு 5 சக்.
		143	ஜ்வரஹரேசுவரருக்கு மாதம் 1க்கு 2 சக். 9 பணம்.
14		107	திருநள்ளாறு சனீச்சுர சுவாமிக்குத் தினமும் நெய் விளக்கு வைக்க, அகல்யாபாய் நெய் விளக்கு தருமம்.
32	3	1	கும்பகோணத்திலுள்ள சிவஸ்தல 16 லிங்கங்கட்கு பூஜை சிலவு.
35			திருவாரூர் தியாகராசாவுக்கு சிலவு.

மூட்டை.	அயிட்டம்.	எண்.	செய்தி.
59	1	2	பெரியகோயில் நந்திக்கு அபிஷேகம் பூஜை வகையருவுக்கு நாள் 1க்கு 3½ சக்.
	16	1	நாகப்பட்டணம் நீலாயதாட்சியம்மன் கோயில் கும்பாபிஷேகத்திற்கு 1826-ல் ரூ. 100/= கொடுக்கப்பட்டது.
		2	பூரி ஜெகந்நாத சுவாமிக்கு நிரந்தரமாக நித்ய பூஜைக்கு ரூ. 800/= கொடுக்கப் பட்டது.
65	49	1	லக்ஷ்மி நரசிம்மப் பெருமாளுக்குக் கோயில் கட்டுவதற்காக 3050½ சக். கொடுக்கப் பட்டிருக்கிறது.
		3	மாரியம்மனுக்கு நித்தியப்படி 20 சக். 8 பணம்.
76	6	23	வடக்குவீதி ரத்னபுரீஸ்வர சுவாமி கோயில் தேர்முட்டி கட்டுவதற்காக சிலவு ரூ 300/-
112	128		1796ல் திருவிடமருதூர் தேர் இழுக்க 6000 பேர் அனுப்பப்பட்டிருக்கிறது.
116	21	1	ஸ்ரீ பிரகதீசுவர சுவாமிக்கு அன்னபிஷேகத் துக்கு சம்பா அரிசி 15 கலம்.
120	42	6	தஞ்சாவூர் கோட்டை விஜய ராமசுவாமி கோயில் கோபுரம் கட்டுவதற்காக சக். 100.
149	9	3	பெரியகோயில் 108 சிவலிங்கங்கட்கு பூஜை நிவேதனம் எப்பொழுதும் நடக்க வேண்டிய தற்காக சென்னப்பட்டணம் மிஸ்த்தர் பாரிங்டன் அவர்களிடம் Deposit கொடுத்தது புலிவராகன் 5000
160	1	32	இதில் ஷெ செய்தி குறிப்பிடப்பட்டிருக் கின்றது.
169	1	4	சிவராத்திரியன்று பெரிய கோயில் சுவாமி தரிசனத்திற்கு ஜனங்கள் வருவதால் சிவகங்கை கோட்டையின் வாசலை இரவு 12 மணி நேரமும் திரந்து வைக்கிறது.

மூட்டை.	அயிட்டம்.	எண்.	செய்தி.
169	16	3	காமாட்சியம்மனுக்கு அற்பிசி பூரமன்று மஹாபிஷேகத்திற்கு விண்ணுற்றிலிருந்து திருமஞ்சனம் வருவதற்கு ஒரு யானையைக் கொடுக்கிறது.
123	12	5	மழை பெய்வதற்காக பெரியகோயில் நந்திக்கு அபிஷேக பூஜை நிவேதனத்திற்கு (ஜபத்திற்குக்கூட) ½ மண்டலம் தினம் 1.க்கு 3½ சக்.
138	65	3	பெரியகோயில் நந்திக்கு மிளகு அபிஷேகம் 3 நாட்களுக்கு சிலவு சக். 21.
105	46		1803-ம் வருஷம் ஸ்ரீ பிரகதீசுவர சுவாமி கோயிலில் அஷ்டபந்தன கும்பாபிஷேகத்திற்கு, பிள்ளையார் 133 சிவலிங்கம், சுப்பிரமணியர், சண்டிகேசுவரர் சிலவு 550 சக்.
	167		1800 மன்னார்குடி ராஜகோபால சுவாமிக்கு தெப்பத்திற்காக ஹரித்ராநதி மராமத்து சிலவு 10½ சக்கரம்.
104	6		1795 ஹைதர் கலாபுக்குப் பிறகு சாக்கோட்டையிலிருக்கும் அமிருதகலசநாத சுவாமிக்கு கும்பாபிஷேகம் செய்ய உத்தரவு.
127	15	3	குடமுருட்டி நதியின் பாலம் கட்டுவதற்கு சிலவு சக். 3000.
121	13	8	தியாகராஜ சுவாமி திருவிடைமருதூருக்குப் பிரயாணம் வந்தபோது கூடவந்த யானை, குதிரைகளுக்கு தீனி சிலவு சக்கரம் 38 பணம் 8⅛.
	39	2	வடவாறு வெட்ட சிலவு சக். 4000.
120	14	1	மாயூரநாத சுவாமி கோயிலின் பெரிய கோபுரத்திற்கு சக். 1000.
144	7	1	1807-ல் ஆங்கிலேய சங்கீத புத்தகங்கள் வாங்கிய செய்தி.

மூட்டை.	அயிட்டம்.	எண்.	செய்தி
137	13	2	1805-ல் காசியிலிருந்து கிரந்தங்களை எழுதி சர்க்காருக்கு அனுப்புவதற்கு திருப்பனந்-தாளில் காசி தம்பிரானிடம் ரூ. 1000 அனுப்பினது சேர்ந்ததென்று தம்பிரான் எழுதிய பதில் கடிதம்
137	15	1	1815ல் யாழ்ப்பாணத்தில் நைவேத்யேஸ்வர சுவாமிக்கு பூஜை நிவேதனத்திற்கு உபயம் சக். 31⅞.
104	89		1847-ம் வருடம் ஜூன் மாதம் 11௳ திருவையாற்றிலுள்ள காவேரிப்பாலம் கட்டி முடிந்தது. மகாராஜா வந்து பாலம் திறக்க வேணுமென்று எழுதிய மனு.
111	116	1	1849ல் மதுரை மீனாட்சி அம்மனுக்குக் கும்பாபிஷேகம் வகையருவுக்கு ரூ. 2030.
76	6	8	கோட்டூரிலிருந்து வலம்புரி சங்கொன்று ரூ. 169-க்கு வாங்கினார்கள்.
116	4	1	1827ல் பழைய சிவகங்கைக் குளத்தின் வேலைக்கு தளவாடம், கூலி வகையருவுக்கு சக். 1000.
140	12	13	சௌ. முக்தாபாயி தஞ்சை பெரிய கோயிலில் 100000 (லட்சம்) விளக்கேற்றின செலவு சக். 21. சௌ. அகல்யாபாய் ஷை கோயில் சுவாமிக்கு 100000 (லட்சம்) தாமரைப்பூ அருச்சனை செய்த விபரம்.

இவைபோன்ற இன்னும் அநேக செய்திகள் ஷை மோடி ஆவணங்களில் உள்ளன. யாவையும் தர விரியும் என சிலவற்றையே தரப்பட்டுள்ளன. தஞ்சை அரண்மனை சரசுவதி மகாலிலுள்ள 'அரச ஆவணங்கள்' (Raj Records) 'இ' (c) பிரிவைச் சார்ந்ததாகும் இவைகள், அழிப்பதற்காகவே இருந்தவை. இவைகளின் 'அ, ஆ' (A, B) பிரிவுகள் சென்னையில் உள்ளன. அழிப்பதெற்கென உள்ள ஆவணங்களிலேயே இத்துணை சுவையான செய்திகள் உளவாயின், முதலிரண்டு பிரிவுகளில் மிகவும் இன்றியமையாத செய்திகள் இருக்கக்கூடுமென்பதில் ஐயமில்லை. ஷை முதலிரண்டு பிரிவுகளைக்கொண்ட ஆவணங்கள் தஞ்சை சரசுவதி மகாலை அடையுமாயின் மக்கள் பயனடைவர்.

வாழ்க தஞ்சை மராத்திய மன்னர்கள். வளர்க அவர்தம் வழித்தோன்றல்கள்.

கோயில்கள் முற்றும்.

வளர்க்கிறது. உடம்புக்கு வன்மையைகொடுக்கிறது, மூலைப்பாலை உண்டாக்கு கிறது, மலச்சிக்கலை நீக்குகிறது. ஓய்ச்சல், தலைச்சுற்றல், வெறி, அலக்ஷிமி, ச்வாஸம் (Asthma) இருமல், அதிகநாவறட்சி, அதிகமானபசி, நாட்பட்டஜ்வரம், நீர்ச்சுருக்கு, ரத்தபித்தம் (கண், காது, மூக்கு, வாய், மலதுவாரங்கள், மயிர்க்காம்புகள், இவைகளின் வழியாக ரக்தம் கசியுதல்) இவைகளைப்போக்குகிறது.

(பசுவின்பால் கிடைக்கவசதி இல்லாதவர்கள் கால்பங்கு ஜலத்தைசேர்த்து காய்ச்சிய எருமைப்பாலை ஜீர்ணசக்திக்கேற்றபடி சாப்பிடலாம்)

அப்பொழுதே கறந்த பாலின்குணம்:—

... ... धारोष्णममृतोपमम् । (अष्टाङ्गसंग्रहः)

அப்பொழுதே கறந்தபாலை (எந்தப்பாலானாலும் சரி) கறந்தசூடு ஆறுவதற்கு முன்பே சாப்பிடுவது அமிருதத்திற்கொப்பானது.

(இதற்கு தாரோஷ்ணம் என்றுப்பெயர். தாரோஷ்ணமாகச்சாப்பிடு வதற்கு பசுவின் பால் மிகவும் சிறந்தது)

எருமைப்பாலின் குணம் :—

हितमत्यग्न्यनिद्रेभ्यो गरीयो माहिषं हिमम् । (अष्टाङ्गसंग्रहः)

எருமைப்பால் அதிக பசி உள்ளவர்களுக்கும், ஆழ்ந்த தூக்கமில்லாதவர் களுக்கும் இதமானது. இது சுகமாக ஜீர்ணமாகக்கூடியதல்ல, குளுமையானது.

வெள்ளாட்டுப்பாலின் குணம் :—

छागं कषायमधुरं शीतं ग्राहि पयो लघु ।
रक्तपित्तातिसारघ्नं क्षयकासज्वरापहम् ॥ (चरकसंहिता)

வெள்ளாட்டுப்பால் துவர்ப்பு, இனிப்பு இந்த சுவைகளுடையது, குளுமை யானது, இளகிப்போகும் மலத்தைக்கட்டக்கூடியது சுகமாக ஜீர்ணமாகக்கூடியது ரக்தபித்தம் (கண், காது, மூக்கு, வாய், மலதுவாரங்கள் மயிர்க்காம்புகள், இவை வழியாக ரக்தம் கசியுதல்) பேதி, க்ஷயரோகம், இருமல், ஜ்வரம் இவைகளைப் போக்குகிறது.

இதுச்வாஸரோகத்திற்கும் (Asthma) ஏற்றது இதை துணியில் வடிகட்டி, காய்ச்சி, சிறிது சூடாக இருக்கும் போதே பருகவேண்டும்)

தேனின் குணம் :—

चक्षुष्यं छेदि तृड्श्लेष्मविषहिध्मास्रपित्तनुत् ।
कुष्ठमेहकृमिच्छर्दिश्वासकासातिसारजित् ॥

व्रणशोधनसन्धानरोपणं वातलं मधु ।
रूक्षं कषायमधुरं ... ... ॥

नानाद्रव्यात्मकत्वाच्च योगवाहि परं मधु ॥ (अष्टाङ्गसंग्रहः)

தேன் கண்களுக்கு இதமானது, கட்டி இருக்கும் கபம் முதலியவற்றை அறுத்து வெளியேற்றுகிறது, தண்ணீர் தாஹம், கபரோகம், விஷம், விக்கல், ரக்தபித்தம் (கண், காது, மூக்கு, வாய், மலத்துவாரங்கள், மயிர்க்காம்புகள், இவைகளின் வழியாக ரக்தம் கசியுதல்) குஷ்டம், பிரமியம் (Diabetes) கிருமிரோகம், வாந்தி, ச்வாஸம் (Asthma) இருமல், பேதி, இவைகளைப்போக்குகிறது, விரணத்தில் சீழ் முதலியது உண்டாகாதபடி அதை சுத்தம் செய்கிறது, பிளவுகண்ட மாம்ச பாகங்களையும், ஒடிந்துபோன எலும்புகளையும் ஒட்டும்படி செய்கிறது. வாயுவை அதிகப்படுத்துகிறது. வரட்சியானது, துவர்ப்பு, இனிப்புச்சுவைகளை உடையது; தேன் பலவிதமான ரஸ வீர்யங்களையுடைய தான மலர்களிலிருந்து சேமிக்கப்படுவதால் "யோகவாஹி" (தான் எந்தப்பொருளுடன் சேருகிறதோ அந்தப்பொருளுடைய குணத்தை அதிகப்படுத்தும் தன்மையை அதிகமாக கொண்டுள்ளது) பொருளாக இருக்கிறது.

(தேனில் சுண்ணாம்பு சத்தும் (Calcium) இரும்புச்சத்தும் (Iron) உள்ளதாக மேல் நாட்டு விஞ்ஞானிகள் கூறியுள்ளனர்)

தேனை உபயோகிக்கக் கூடாத நிலை :—

उष्णमुष्णार्तमुष्णे च युक्तं चोष्णैर्निहन्ति तत् । (अष्टाङ्गसंग्रहः)

தேன் சுடவைக்கப்பட்டு உட்கொள்ளப்பட்டாலும், சூடு அதிகமாகவுள்ள மனிதனால் உட்கொள்ளப்பட்டாலும், வெப்பநிலையில் உட்கொள்ளப்பட்டாலும், சூடானப்பொருளுடன் கூட்டி உட்கொள்ளப்பட்டாலும் உயிரை வாங்கும். (வாந்தி முதலியவற்றை உண்டாக்கும் முறைகளில் தேன் சூடான பொருட்களுடன் சேர்க்கப்பட்டு உட்கொள்ளப்பட்டாலும் உடனே வெளிவருவதால் கெடுதியை உண்டாக்காது).

மாதுளை கனியின் குணம் :—

उद्रिक्तपित्तान् जयति त्रिदोषान् स्वादु दाडिमम् ।
पित्ताविरोधि नात्युष्णमम्लं वातकफापहम् ॥
सर्वं हृद्यं लघु स्निग्धं ग्राहि रोचनदीपनम् । (अष्टाङ्गसंग्रहः)

तत्तु स्वादु त्रिदोषघ्नं तृड्दाहज्वरनाशनम् ।
हृत्कण्ठमुखगन्धघ्नं तर्पणं शुक्रलं लघु ॥

कषायानुरसं ग्राहि स्निग्धं मेधाबलावहम् । (भावप्रकाशः)

இனிப்புச்சுவையுள்ள மாதுளை பித்தத்தை அதிகமாகக் கொண்ட ஸன்னி பாததோஷத்தைப் போக்குகிறது. புளிப்புச்சுவையுள்ள மாதுளை பித்தத்தை அதிகப்படுத்துவதல்ல, அதிகவெப்பத்தையும் உண்டாக்குவதல்ல, வாயு, கபம் இவைகளைப்போக்குகிறது. இரண்டுவிதமான மாதுளைக் கனிகளும் இதயத்திற்கு நன்மை செய்பவை. சுகமாக ஜீர்ணமாகக்கூடியவை. எண்ணெய்ப்பசை யுள்ளவை. இளகிப்போகும் மலத்தைக்கட்டும் இயல்புடையவை. ஆகாரத்தில் ருசியை உண்டுபண்ணுகின்றன. பசித்தீயைத் தூண்டுகின்றன. இனிப்பு சுவையுள்ள மாதுளை தண்ணீர்தாகம், ஜ்வரம், இதயநோய், தொண்டைநோய், வாய் துற்நாற்றம் இவைகளைப்போக்குகிறது. உடம்பைத்தேற்றுகிறது, விந்துவை அதிகப்படுத்துகிறது.

இந்துப்பின் குணம் :—

चक्षुष्यं सैन्धवं हृद्यं रुच्यं लघ्वग्निदीपनम् ।
स्निग्धं समधुरं वृष्यं शीतं दोषघ्नमुत्तमम् ॥ (सुश्रुतसंहिता)

இந்துப்பு கண்களுக்கும் இதயத்திற்கும் ஹிதமானது. ஆகாரத்தில் ருசியை உண்டுபண்ணுகிறது. சுகமாக ஜீர்ணமாகக்கூடியது, பசித்தீயைத்தூண்டுகிறது, எண்ணெய்ப்பசையுள்ளது, சிறிது இனிப்பானது, ஆண்மையைவளர்க்கிறது. தணுமையானது, மூன்று தோஷங்களையும் போக்குகிறது, உப்புவகையில் சிறந்தது.

பொன்னுங்கண்ணியின் குணம் :—

पत्तूरो दीपनास्तिक्तः प्लीहार्शःकफवातजित् । (अष्टाङ्गहृदयम्)

பொன்னுங்கண்ணி பசித்தீயைத் தூண்டுகிறது, கைப்புச்சுவையுள்ளது. மண்ணீரலைப்பற்றியநோய், மூலம், கபம், வாயு இவைகளைப்போக்குகிறது (இது கண்ணுக்கும், கூந்தலுக்கும் நலம் செயயும்)

கரிசலாங்கண்ணியின் குணம் :—

भृङ्गारः कटुकस्तीक्ष्णो रूक्षोष्णः कफवातनुत् ।
केश्यस्त्वच्यः कृमिश्वास कासशोथामपाण्डुनुत् ॥
दन्त्यो रसायनो बल्यः कुष्ठनेत्रशिरोऽर्तिनुत् । (भावप्रकाशः)

கரிசலாங்கண்ணி கார்புச்சுவையுள்ளது. தீக்ஷ்ணமானது வரட்சியானது வெப்பத்தை உண்டாக்கக்கூடியது. கபத்தையும், வாயுவையும் போக்குகிறது. கூந்தலுக்கும் சர்மத்திற்கும் நலம் செய்யும். கிருமி, ச்வாஸம் (Asthma) இருமல்,

விக்கம், அஜீர்ணம், பாண்டு (Anaemia) குஷ்டம், கண்நோய், மண்டைநோய் இவைகளைப்போக்கும், பற்களுக்கு இதமானது, திரை, நரை, இவைகளைப்போக்கி நோயற்ற நடுவயதை நிலை நிறுத்துகிறது, உடம்பைதேற்றுகிறது.

கருவேப்பிலையின் குணம் :—

ग्राहि शस्तं विशेषेण ग्रहण्यर्शोविकारिणाम् ।
कालशाकं तु कटुकं दीपनं गरशोफजित् ॥ (चरकसंहिता)

கருவேப்பிலை இளகிப்போகும் மலத்தைக்கட்டும், நாட்பட்டபேதி, மூலம் இந்த நோய்கள் உள்ளவர்களுக்கு மிகவும் இதமானது, கார்புச்சுவையுள்ளது, பசித்தீயைத்தூண்டுகிறது. இடுவிஷம், விக்கம் இவைகளைப்போக்குகிறது.

காராக் கருணையின் குணம் :—

दीपनः सूरणो रुच्यः कफघ्नो विशदो लघुः ।
विशेषादर्शसां पथ्यः ... ... ॥ (अष्टाङ्गहृदयम्)

... ... प्लीहगुल्मविनाशनः ।
सर्वेषां कन्दशाकानां सूरणः श्रेष्ठ उच्यते ।
दद्रूणां कुष्ठिनां रक्तपित्तिनां न हितो हि सः ॥ (भावप्रकाशः)

காராக்கருணை பசித்தீயைத் தூண்டுகிறது. ஆகாரத்தில் ருசியை உண்டு பண்ணுகிறது, கபத்தை கண்டிக்கும், பசையில்லாதது, சுகமாக ஜீர்ணமாகக் கூடியது. மூலரோகம் உள்ளவர்களுக்கு மிகவும் இதமானது. மண்ணீரலை பற்றியநோய், குல்மம் இவைகளைப்போக்குகிறது, கிழங்கு வகைகளுள் காராக் கருணை மிகவும் சிறந்தது, இது படை, குஷ்டம், ரக்தபித்தம் (கண், காது, மூக்கு, வாய், மலதுவாரங்கள், மயிர்க்காம்புகள் இவைகளின் வழியாக ரக்தம் கசியுதல்) இந்த நோய்கள் உள்ளவர்களுக்கு நல்லதல்ல.

மணத்தக்காளியின் குணம் :—

काकमाची त्रिदोषघ्नी स्निग्धोष्णा स्वरशुक्रदा ।
तिक्ता रसायनी शोथकुष्ठार्शोज्वरमेहजित् ।
कटुर्नेत्रहिता हिक्काच्छर्दिहृद्रोगनाशिनी ॥ (भावप्रकाशः)

மணத்தக்காளி மூன்று தோஷங்களையும் போக்குகிறது. எண்ணெய்ப் பசையுள்ளது, வெப்பத்தை உண்டுபண்ணும். நல்ல குரலை தருகிறது, விந்துவை அதிகப்படுத்துகிறது. கசப்பு, கார்புச்சுவைகளுள்ளது, திரை, நரை, இவைகளைப்

போக்கி நோயற்ற நடுவயதை நிலை நிறுத்துகிறது, வீக்கம், குஷ்டம், மூலம், ஜ்வரம், பிரமியம் (Diabetes) வீக்கல், வாந்தி, இதயநோய் இவைகளைப்போக்கு கிறது. கண்களுக்கு இதமானது.

புளியாரையின் குணம் :—

दीपनी चोष्णवीर्या च ग्राहिणी कफमारुते ।
प्रशस्यतेऽम्लचाङ्गेरी ग्रहण्यर्शोहिता च सा ॥ (चरकसंहिता)

புளியாரை பசித்தீயைத்தூண்டுகிறது, வெப்பமுண்டாக்குகிறது, இளகிப் போகும் மலத்தை கட்டும் இயல்புடையது, கபம், வாயு, இவைகளுக்குச் சம்பந்த மான நோய்களில் இதமானது, கிராணி (நாட்பட்ட பேதி) மூலம், இவைகளுக்கும் இதமானது.

உள்ளிப்பூண்டின் குணம் :—

स्निग्धोष्णतीक्ष्णः कटुपिच्छिलश्च
गुरुः सरः स्वादुरसश्च बल्यः ।
वृष्यश्च मेधास्वरवर्णचक्षु-
भग्नास्थिसन्धानकरो रसोनः ॥

हृद्रोगजीर्णज्वरकुक्षिशूल-
विबन्धगुल्मारुचिकासशोफान् ।
दुर्नामकुष्ठानलसादजन्तु-
समीरणश्वासकफांश्च हन्ति ॥ (सुश्रुतसंहिता)

न पतन्ति स्तनाः स्त्रीणां नित्यं लशुनसेवनात् ।
न रूपं भ्रश्यते चासां न प्रजा न बलायुषी ॥

दृढमेधाविदीर्घायुर्दर्शनीयप्रजा भवेत् । (काश्यपसंहिता)

உள்ளிப்பூண்டு எண்ணெய்ப்பசையுள்ளது, தீக்ஷ்ணமானது இனிப்பு, கார்ப்புச்சுவைகளுள்ளது. பிசுபிசுப்புள்ளது, எளிதில் ஜீர்ணமாகாதது, உடம்பில் பரவும் தன்மையுள்ளது உடம்பைத் தேற்றுகிறது, ஆண்மையை வளர்க் கிறது, புத்தியை வளர்க்கிறது, நல்ல குரலைத்தருகிறது. சர்மத்திற்கு ஒளியை உண்டாக்குகிறது, கண்களுக்கு இதமானது, ஒடிந்துபோன எலும்புகளை ஒட்டும்படி செய்கிறது. இதயநோய், நாட்பட்ட ஜ்வரம், வயிற்றுவலி, மலச்சிக்கல், குல்மம் (வயிற்றில் உண்டாகும் ஒருவிதக்கட்டி Abdominal Tumour) ருசியின்மை,

இருமல், வீக்கம், மூல (Piles) குஷ்டம், பசித்தீக்குறைவு, கிருமி, வாயு, ச்வாஸம் (Asthma) கபம் இவைகளைப்போக்குகிறது உள்ளிப்பூண்டை உட்கொள்ளுவதால் பெண்களின் முலைகள் சரிவதில்லை, அழகு, பிரஜை, வலுவு, ஆயுள் இவைகளும் சிதறுவதில்லை. வலுவு, அறிவு, நீண்ட ஆயுள், அழகு, இவற்றுடன் கூடிய குழந்தையையுடையவளாகவும் ஆகின்றாள்.

வெங்காயத்தின் குணம் :—

श्लेष्मलो मारुतघ्नश्च पलाण्डुर्न च पित्तहृत् ।
आहारयोगी बल्यश्च गुरुर्वृष्योऽथ रोचनः ॥ (चरकसंहिता)

कफवातार्शसां पथ्यः स्वेदेऽभ्यवहृतौ तथा । (अष्टाङ्गहृदयम्)

வெங்காயமானது கபத்தை அதிகப்படுத்தும், வாயுவை கண்டிக்கும். பித்தத்தைப் போக்குவதில்லை, சாப்பாட்டில் உபயோகிக்கக்கூடியது, உடம்புக்கு வலுவைக்கொடுக்கிறது. எளிதில் ஜீர்ணமாகக்கூடியதல்ல, ஆகாரத்தில் ருசியை உண்டாக்குகிறது, கபத்தினுலும், வாதத்தினுலும் உண்டான மூலரோகத்தில் ஒற்றடம் கொடுப்பதற்கும், உட்கொள்ளுவதற்கும், இதமானது.

சாம்பற்பூசனியின் குணம் :—

कूष्माण्डं बृंहणं वृष्यं गुरु पित्तास्रवातनुत् ।
वस्तिशुद्धिकरं चेतोरोगहृत् सर्वदोषजित् ॥ (भावप्रकाशः)

சாம்பற்பூசனி உடம்பை தேற்றுகிறது, ஆண்மையை வளர்க்கிறது. எளிதில் ஜீர்ணமாகக்கூடியதல்ல, பித்தம், ரக்தம், வாயு, இவைகளுக்கு சம்மந்தமான வியாதிகளைப்போக்கும், மூத்திரப்பையை சுத்தி செய்யும். மனத்திற்கு சம்பந்தமான நோய்களையும், எல்லா தோஷங்களையும் போக்குகிறது.

தேங்காயின் குணம் :—

नारिकेलफलं शीतं दुर्जरं वस्तिशोधनम् ।
विष्टम्भि बृंहणं बल्यं वातपित्तास्रदाहनुत् (भावप्रकाशः)

தேங்காய் குளுமையானது, எளிதில் ஜீர்ணமாகக்கூடியதல்ல, மூத்திரப்பையை சுத்தம் செய்கிறது, வயிற்றுப்பொருமலை உண்டாக்குகிறது, உடம்பை தேற்றுகிறது. வன்மையைத்தருகிறது. வாயு, பித்தம், ரக்தம் இவற்றிற்கு சம்பந்தமான நோய்கள் எரிச்சல் இவற்றைப் போக்குகிறது.

முட்டையின் குணம் :—

धार्तराष्ट्रचकोराणां दक्षाणां शिखिनामपि ।
चटकानां च यानि स्युरण्डानि च हितानि च ॥

क्षीणरेतःसु कासेषु हृद्रोगेषु क्षतेषु च
मधुराण्यविदाहीनि सद्यो बलकराणि च ॥ (चरकसंहिता)

அன்னப்பறவை, சகோரபக்ஷி, கோழி, மயில், குருவி இவற்றின் முட்டைகள் விந்து குறைவு, இருமல், இதயநோய், க்ஷயரோகம் இவைகள் உள்ளவர்களுக்கு இதமானவை. இனிப்புச்சுவையுள்ளவை, நெஞ்செரிவை உண்டு பண்ணுதவை, உடம்புக்கு உடனே வலுவையும் உண்டாக்கக்கூடியவை.

காய்கறிகளைச் சமைப்பதில் சிறந்தமுறை—

स्विन्नं निष्पीडितं शाकं हितं स्यात्स्नेहसंस्कृतम् । (सुश्रुतसंहिता)

நன்ருக வேகவைக்கப்பட்டதும், நன்ருகப் பிழியப்பட்டதும், நெய், நல்லெண்ணெய் முதலியவற்ருல் பக்குவம் செய்யப்பட்டதுமான காய்கறிகளின் சமையல் இதமானது.

(மேல் கூறியபடி செய்யப்பட்ட காய்கறி சமையல் சுகமாக ஜீர்ணமாகிறது, உடம்புக்கு நலத்தைக் கொடுக்கிறது, வேகவைககப்படாமல் வதக்கப்பட்டதும், பொரிக்கப்பட்டதுமான காய்கறிசமையல் சுகமாக ஜீர்ணமாகாமல் பல்வேறு நோய்களை உண்டாக்கக்கூடுமென்று நம்நாட்டு மருத்துவ ஆசிரியர்களின் கருத்து.

இன்று நவீன மருத்துவ விஞ்ஞானிகள் காய்கறிகளை அதிக நேரம் வேகவைப்பதாலும், கொதித்த நீரை அகற்றுவதாலும், அவற்றிலுள்ள சத்துப் பொருட்கள் (வைட்டமின்) குறைந்துவிடுகின்றன. ஆகவே இவைகளை பசுமையாகவே சாப்பிடுவதால் தான் முழுபலனை அடைய முடியும் என்று கூறுகிருர்கள், இதற்கு உதாரணமாக மாடுபோன்ற பிராணிகளை காட்டுகிருர்கள், ஆனல் மனிதர்களுக்குள்ள ஜீர்ணசக்தியும் மாடுபோன்ற பிராணிகளுக்குள்ள ஜீர்ண சக்தியும் ஒரேவிதமானதா? என்பதுதான் ஆராயவேண்டியிருக்கிறது.)

உபயோகிக்கத்தகாத இலைக்கீரை :—

कर्कशं परिजीर्णं च कृमिजुष्टमदेशजम् ।
वर्जयेत्पत्रशाकं तद्यदकालविरोहि च ॥ (सुश्रुतसंहिता)

முற்றிப்போனதும், பழையதாகி விட்டதும், பூச்சிப்பிடித்ததும், அசுத்தமான இடத்தில் பயிராகியதும், அததற்கேற்ற காலத்தைத் தவிர்த்து மற்ற காலத்தில் உண்டானதுமான இலைக்கீரையை உபயோகிக்கக்கூடாது. (புடலங்காய் முதலிய கொடிகளின் காய்களும் கீரைவகையைச்சேர்ந்தவை.)

உபயோகிக்கத்தகாத கிழங்கு :—

बालं ह्यनार्तवं जीर्णं व्याधितं क्रिमिभक्षितम् ।
कन्दं विवर्जयेत्सर्वं यो वा सम्यङ्न रोहति ॥ (सुश्रुतसंहिता)

மிகவும் இளசானதும். அதற்கேற்ற காலத்தை தவிர்த்து மற்றகாலத்தில் உண்டானதும், பழையதாகி விட்டதும், நோயுள்ளதும், பூச்சிபிடித்ததுமான கிழங்கை உபயோகிக்கக்கூடாது. அவ்வாறே முளைக்கச்சக்தியற்ற கிழங்கையும் உபயோகிக்கக்கூடாது. (முள்ளங்கியை மட்டும் இளசானதாகவே உபயோகிக்க வேண்டுமென்றும், காய்ந்துபோனதையும் உபயோகிக்கலாமென்றும், இளம் முள்ளங்கியின் குணம், முள்ளங்கிவற்றலின் குணம், என்னும் தலைப்புகளில் கூறப் பட்டுள்ளது 41-வது பக்கம் காண்க).

உபயோகிக்கத் தகாத கனி :—

व्याधितं कृमिजुष्टं च पाकातीतमकालजम् ।
वर्जनीयं फलं सर्वमपर्यागतमेव च ॥ (सुश्रुतसंहिता)

நோயுள்ளதும், பூச்சி பிடித்ததும், மிகவும் பழுத்துப்போனதும், அததற்கேற்ற காலத்தைத்தவிர்த்து மற்றகாலத்தில் உண்டானதும், நன்றாகப் பழுக்காததுமான கனியை விட்டுவிடவேண்டும்.

உபயோகிக்கத்தக்க கனி :—

फलेषु परिपक्वं यत् गुणवत्तदुदाहृतम् ।
बिल्वादन्यत्र विज्ञेयमामं तद्धि गुणोत्तरम् ॥ (सुश्रुतसंहिता)

கனிகளில் வில்வபழத்தைத் தவிர்த்து மற்றது நன்றாகப் பழுத்ததுதான் குணமுள்ளது. வில்வத்தின் பிஞ்சுதான் குணத்தில் சிறந்தது.

திராக்ஷை முதலியவை காய்ந்துபோனவைதான் சிறந்ததென்பது—

द्राक्षाबिल्वशिवादीनां फलं शुष्कं गुणाधिकम् । (भावप्रकाशः

திராக்ஷை, வில்வம், கடுக்காய் மரம் முதலியவற்றின் கனி நன்றாகப் பழுத்து உலர்ந்தது குணத்தில் சிறந்தது.

தினந்தோறும் உபயோகிக்கத்தகாத உணவுப்பொருட்கள் :—

किलाटदधिकूचीकाक्षारशुक्तामभूलकम् ।
कृशशुष्कवराहाविगोमत्स्यमाहिषामिषम् ॥

माषनिष्पावशालूकबिसपिष्टविरूढकम् ।
शुष्कशाकानि यवकान् फाणितं च न शीलयेत् ॥ (अष्टाङ्गहृदयम्)

திரிந்துபோனபால், தயிர், தயிரையோ மோரையோ பாலில் சேர்த்து பக்குவம் செய்யப்பட்டது, யவக்ஷாரம் முதலிய காரச்சரக்குகள், புளிப்பான ஒருவித

மது, பச்சை முள்ளங்கி, இளைத்த உடம்புள்ள மிருகங்களின் மாமிசம், உலர்ந்து போன மாமிசம், பன்றி, செம்மறியாடு, பசு, மீன், எருமை, இவற்றின் மாமிசம், உளுந்து, மொச்சை, அல்லிக்கிழங்கு, தாமரைக்கிழங்கு, மாப்பண்டம், முளைத்த தான்யம், உலர்ந்துபோன காய்கறிகள், (வற்றல்) யவகம் (ஒருவிதமான சிறிய கோதுமை) தேன்பாகு, இவற்றை தினப்படி உபயோகிக்கக்கூடாது.

(எப்போதாவது ஒரு சமயத்தில் மேல் கூறியவற்றை உபயோகிப்பதால் கெடுதல் உண்டாகாது. தயிர், உளுந்து இவைகளை வாரத்தில் ஒருமுறை அல்லது இரண்டுமுறை உபயோகித்து வரலாம்.

பசுவின் தயிரின் குணம் :—

रोचनं दीपनं वृष्यं स्नेहनं बलवर्धनम् ।
पाकेऽम्लमुष्णं वातघ्नं मङ्गल्यं बृंहणं दधि ॥

पीनसे चातिसारे च शीतके विषमज्वरे ।
अरुचौ मूत्रकृच्छ्रे च कार्श्ये च दधि शस्यते ॥ (चरकसंहिता)

பசுவின் தயிர் ருசியை உண்டுபண்ணுகிறது, பசித்தீயைத் தூண்டுகிறது. ஆண்மையை வளர்க்கிறது, உடம்பில் நெய்ப்பசையை உண்டுபண்ணுகிறது, வன்மையை கொடுக்கிறது, ஜீர்ணமாகிய பின்பு புளிப்புச்சுவை உள்ளது. வெப்பத்தை உண்டாக்குகிறது, மங்களகரமானது, உடம்பைத் தேற்றுகிறது, ஜலதோஷம், பேதி, குளிருடன் உண்டாகும் முறை ஜ்வரம், ருசியின்மை, நீர்ச் சுருக்கு உடம்பு இளைப்பு இவற்றில் சிறந்தது.

எருமைத் தயிரின் குணம் :—

विपाके मधुरं वृष्यं वातपित्तप्रसादनम् ।
बलासवर्धनं स्निग्धं विशेषाद्दधि माहिषम् ॥ (सुश्रुतसंहिता)

எருமைத்தயிர் ஜீர்ணமாகிய பின்பும் இளிப்புச்சுவையுள்ளது. ஆண்மையை வளர்க்கிறது. வாயு, பித்தம், இவற்றை குறைக்கிறது. கபத்தை அதிகப்படுத்து கிறது. அதிகமாக நெய்ப்பு உள்ளது.

தயிரை உபயோகிப்பதில் நியமம் :—

न नक्तं दधि भुञ्जीत न चाप्यघृतशर्करम् ।
नामुद्गयूषं नाक्षौद्रं नोष्णं नामलकैर्विना ॥ (चरकसंहिता)

न रात्रौ दधि भुञ्जीत न च निर्लवणं तथा । (भावप्रकाशः)

தயிரை இரவில் உபயோகிக்கக்கூடாது. இதை நெய், சர்க்கரை, பயத்தம் கஞ்சி, தேன், நெல்லிக்காய் இவற்றில் ஏதேனும் ஒன்றோடு சேர்க்காமலும், சுடவைத்தும், உபயோகிக்கக்கூடாது. அவ்வாறே தயிரை உப்புடன் சேர்க்காமலும் உபயோகிக்கக்கூடாது.

தயிரை உபயோகிக்கத்தகாத நிலைமை :—

शरद्ग्रीष्मवसन्तेषु प्रायशो दधि गर्हितम् ।
रक्तपित्तकफोत्थेषु विकारेष्वहितं च तत् ॥ (चरकसंहिता)

தயிரை சித்திரை, வைகாசி, ஆனி, ஆடி, ஐப்பசி, கார்த்திகை இந்தமாதங்களிலும், ரக்தம், பித்தம், கபம், இவற்றின் சம்பந்தமான நோய்களிலும் உபயோகிக்கக்கூடாது,

உளுந்தின் குணம் :—

वृष्यः परं वातहरः स्निग्धोष्णमधुरो गुरुः ।
बल्यो बहुमलः पुंस्त्वं माषः शीघ्रं ददाति च ॥ (चरकसंहिता)

भिन्नमूत्रमलः स्तन्यो मेदःपित्तकफप्रदः ।
गुदकीलार्दितश्वासपक्तिशूलानि नाशयेत् ॥ (भावप्रकाशः)

உளுந்து ஆண்மையை வளர்க்கிறது [illegible] எண்ணெய்ப் பசையுள்ளது. வெப்பத்தை உண்டாக்குகிறது, இனிப்புச் சுவையுள்ளது. சுலபமாக ஜீரணமாகக் கூடியதல்ல, வலிமையை அளிக்கிறது மலத்தை அதிகப்படுத்துகிறது, விந்துவை உடனே வளர்க்கிறது, மலம், மூத்திரம் இவைகளை வெளியேற்றுகிறது முலைப்பாலை வளர்க்கிறது. கொழுப்பு பித்தம், கபம் இவைகளை விருத்திசெய்கிறது, மூலம் (Piles) அர்திதம் (முகத்தில் உணர்ச்சியின்றி வாய் கோணலாகிவிடும் நோய் (Facial Paralysis), ச்வாஸம் (Asthma), உணவு ஜீர்ணமாகும்போது உண்டாகும் வயிற்றுவலி, இவைகளைப்போக்குகிறது.

மாப்பண்டம் முதலியவற்றை உண்பதில் நியமம் :—

तण्डुलान् पृथुकांश्चापि सर्वान् पिष्टमयांस्तिलान् ।
न जातु भुक्तवान् खादेन्मात्रां खादेद्बुभुक्षितः ॥ (भेलसंहिता)

द्विगुणं च पिबेत्तोयं सुखं सम्यक् प्रजीर्यति । (चरकसंहिता)

அரிசி, (பொறிமாவு) அவல், எல்லாவிதமான மாப்பண்டங்கள், எள்ளு, இவற்றை போஜனத்திற்கு பின்பு சாப்பிடக்கூடாது. பசியுள்ளவன் இவைகளை

ஜீரணசக்திக்குத் தகுந்த அளவில் சாப்பிட வேண்டும், இவ்வாறு மாப்பண்டம் முதலியவற்றை சாப்பிடும்போது இரண்டு மடங்கு ஜலத்தைப் பருகவேண்டும். இதனால் இந்த உணவு எளிதில் நன்றாக ஜீர்ணமாகின்றது.

(பொறி மாவு முதலியவற்றை நெய், சர்க்கரை இவற்றுடன் கூட்டியே சாப்பிட வேண்டும். இவற்றை இரவில் சாப்பிடுவதும் நல்லதல்ல.)

பொரிமாவின் குணம் :—

मधुरा लघवः शीताः सक्तवः शालिसंभवाः ।
ग्राहिणो रक्तपित्तघ्नास्तृष्णाच्छर्दिज्वरापहाः ॥ (चरकसंहिता)

कण्ठनेत्रामयक्षुत्तृट्श्रमच्छर्दिव्रणापहाः ।
सक्तवो लघवः पानात्सद्य एव बलप्रदाः ॥ (अष्टाङ्गसंग्रहः)

பொறிமாவு இனிப்பானது, சுகமாக ஜீர்ணமாகக்கூடியது, குளுமையானது, மலத்தைக்கட்டக்கூடியது, ரக்தபித்தம் (கண், காது, மூக்கு, வாய், மல துவாரங்கள், மயிர்க்கால்புகள் இவற்றின் வழியாக ரகதம் கசியுதல்) தண்ணீர் தாஹம், வாந்தி, ஜ்வரம், தொண்டை நோய், கண் நோய், பசி, ஓய்ச்சல், புண் இவைகளைப் போக்குகிறது. தண்ணீரில் கலக்கிக் குடிப்பதால் உடம்புக்கு உடனே பலமுண்டாக்குகிறது.

அவலின் குணம் :—

पृथुका गुरवः स्निग्धाः बृंहणाः कफवर्धनाः ।
बल्याः सक्षीरभावात्तु वातघ्ना भिन्नवर्चसः ॥ (सुश्रुतसंहिता)

அவல் சுகமாக ஜீர்ணமாகக்கூடியதல்ல. எண்ணெய்ப் பசையுள்ளது. உடம்பை தேற்றுகிறது. கபத்தை அதிகப்படுத்துகிறது. உடம்புக்கு வலுவை உண்டுபண்ணுகிறது. அவல் பாலுள்ளதானபடியால் வாயுவை போக்குகிறது. மலச்சிக்கலை நீக்குகிறது.

நெற்பொறியின் குணம்:—

लाजास्तृट्छर्द्यतीसारमेहमेदःकफच्छिदः ।
कासपित्तोपशमना दीपना लघवो हिमाः ॥ (अष्टाङ्गसंग्रहः)

நெல் பொறி தண்ணீர் தாகம், பேதி, நீரிழிவு, ஊழைச்சதை, கபம், இருமல், பித்தம் இவைகளைப்போக்குகிறது. பசித்தீயைத் தூண்டுகிறது, சுகமாக ஜீர்ணமாகும். குளிர்ச்சியை உண்டுபண்ணுகிறது.

நெல் பொறிமாவின் குணம் :—

तृट्छर्दिदाहघर्मार्तिनुदस्तत्सक्तवो मताः ।
रक्तपित्तहराश्चैव दाहज्वरविनाशनाः ॥ (सुश्रुतसंहिता)

நெல் பொறி மாவு தண்ணீர்தாகம், வாந்தி, எரிச்சல், வெப்பம், ரக்த பித்தம் (கண், காது, மூக்கு, வாய், மலதுவாரங்கள், மயிர்க்காம்புகள், இவற்றின் வழியாக ரக்தம் கசியுதல்) உடம்பு எரிச்சலுடன் கூடிய ஜ்வரம் இவைகளைப் போக்குகிறது.

புளிப்புச் சுவையுள்ளவைகளையும் கனிகளையும் பாலுடன் சாப்பிடக்கூடா தென்பது:—

विरुद्धमम्लं पयसा सह सर्वं फलं तथा । (अष्टाङ्गहृदयम्)

புளிப்புச்சுவையுள்ள கெட்டியான பொருட்களும், திரவமான பொருட்களும் பாலுடன் உபயோகிப்பதற்குத் தகாதவை. அவ்வாறே எல்லாக்கனிகளும் பாலுடன் உட்கொள்ளத்தகாதவையாகும்.

(பாலை சாப்பிட்ட பிறகும் மேல் கூறியவற்றை உட்கொள்ளக்கூடாது. இப்பொழுது பால், பழம் இவற்றை ஒரே சமயத்தில் ஆகாரமாக உட்கொள்ளும் பழக்கம் இருந்து வருகிறது. இது உடனடியாக எவ்வித கெடுதியையும் உண்டாக்குவதில்லை என்றாலும் பிற்காலத்தில் தீமையை உண்டாக்கக்கூடும்.

கொள் முதலியவற்றை பாலுடன் உட்கொள்ளக்கூடாதென்பது :—

तद्वत्कुलत्थवरककङ्गुवल्लमकुष्ठकाः । (अष्टाङ्गहृदयम्)

அவ்வாறே கொள், வரகம் என்கின்ற நெல், கம்பு, வல்லமென்கிற ஒருவித பருப்பு, காட்டுப்பயறு இவைகளும் பாலுடன் உட்கொள்ளத்தகாதவை.

முள்ளங்கி, பசுங்கீரை வகைகள் இவற்றை உட்கொண்டு பாலை குடிக்கக் கூடாதென்பது :—

भक्षयित्वा हरितकं मूलकादि पयस्त्यजेत् । (अष्टाङ्गहृदयम्)

முள்ளங்கி, பசுமையான கீரை வகைகள் இவற்றை உட்கொண்ட உடனே பாலை குடிக்கக்கூடாது.

பாலுடன் உப்பை உட்கொள்ளக்கூடாதென்பது;—

क्षीरेण लवणं नाभ्यवहरेत् (अष्टाङ्गसंग्रहः)

பாலுடன் உப்பை கூட்டி உட்கொள்ளக்கூடாது.

தேரர் அருளிச்செய்த

சிறுநீர்க்குறி சோதனை

ஆசிரியர் :

டாக்டர் ஆ. சண்முகவேலன், M. A., B. O. L.,

சித்த மருத்துவ ஆராய்ச்சி ஆபீசர்,

மத்திய அரசாங்க

இந்திய வைத்திய நூல் ஆராய்ச்சித் துறை,

சரசுவதி மகால், தஞ்சை.

தஞ்சை சரசுவதி மகால் நூல்நிலைய நிர்வாகக் குழுவுக்காக

கௌரவக் காரியதரிசி

திரு. ஓ. ஏ. நாராயணசுவாமி, B. A., B. L., அவர்களால்

வெளியிடப்பட்டது.

ஸ்ரீ வாணீ விலாச அச்சகம், ஸ்ரீரங்கம்.

சகம் 1889 கி. பி. 1967

விலை ரூ. 0-75

PREFACE

The Siddha medical system is indigenous to Tamilnad and there is a considerable volume of very valuable material, yet in the hands of private individuals and institutions which would have to be gathered to provide ample material for study and research. Besides the large number of manuscripts available in the Sarasvati Mahal Library, many others have also been secured from outside and are being scrutinized and studied in our Literary (Medical) Research Unit. It has been keenly felt that considering the vast bulk of Siddha medical lore which has not received that amount of study which is needed, and the imperative need for bringing out the very valuable and unique methods available in this system, greater attention has to be focussed on the study and research of Siddha medical Literature.

Since almost all the Siddha medical works are written in classical Tamil, the object of the Literary Research Unit of the Sarasvati Mahal Library is to translate the Siddha medical works into Sanskrit, English and Hindi, so that the medical men all over India may be able to avail themselves of other systems of medicine and an integrated approach to the treatment of diseases by a synthesis of all these indigenous methods may be possible.

One such work is the *Therar Nīrkuri* and *Neikkuri*, which is a small treatise in Tamil verses, on the examination of urine. This is a very unique method, found exclusively in Siddha System, because it deals with the diagnosis of all kinds of diseases by the symptoms noticed in the urine. As it was already resolved by the Sub-committee of the Central Council of Indigenous Medical Research, Sarasvati Mahal, Thanjavur, that some of the small works might be published in the T. M. S. S. M. Library Journal, this work is being now published through the Journal.

The verses in *Therar Nirkuri* and *Neikkuri* are in lucid and easy Tamil, and the prose rendering by our Siddha Research Officer, Thiru A. Shanmugavelan, M. A., B O. L., is simple and clear. We record here our profound appreciation for the Siddha Research Officer of the Literary

Research Unit, who has edited, with Tamil notes, the valuable work in a scholarly manner through our Library Journal. The prose rendering brings the precious and useful knowledge contained in the work within the easy reach of all the doctors.

It is our fervent hope that not only the practitioners of Ayurvedic, Siddha and other Systems of medicine but also the general public of the Tamilnad will derive the fullest benefit of this publication.

O. A. Narayanaswami,
Honorary Secretary,
T. M. S. S. M. Library.

Thanjavur
1—10—1967

ஆசிரியரின் முன்னுரை

"சிறுநீர்க்குறி சோதனை' பற்றிய ஆராய்ச்சி வெளியீடு இது. இதை இயற்றியவர் தேரர் என்னும் சித்த மருத்துவப்புலவர். தமிழ்முனிவர் அகத்தியர் கூறியதை அடிப்படையாகக் கொண்டு தேரர் இந்நூலை இயற்றியதாகக் கூறுகின்றார். இதனை தேரர் கூறிய கீழ்வரும் பாடலி லிருந்து தெரிந்து கொள்ளலாம்

"இவ்வித மூத்திரத்தி னிலக்கண முற்று மந்தச்
செவ்விய மருத்து முன்னூல் செப்பிய வகைகளெல்லாம்
நவ்விபோல் விழியினளே : நாட்டின் மானிடருக்காக
அவ்விய மில்லாநெஞ்சத் தகத்திய னுரைத்ததாமே."

எனவே, பண்டைக்காலத்திலேயே சிறுநீரின் நிறம், குணம், குறி, முதலியவைகளை அறிந்து நோய் இன்னதென்று கண்டுபிடிக்குமுறை இருந்துவந்தது என்பது இதனால் தெரிகிறது. உலகில் வேறு எங்குமுள்ள வைத்திய முறையில் காணப்படாத முறைகளை இதில் காண்கின்றோம். இது மிகவும் பெருமிதப்படக்கூடிய செய்தியாகும். தமிழ்ச்செய்யுட்களில் இயற்றப்பட்டுள்ள இந்நூலை உரைநடையில் சுருக்கமாகவும், விளக்கமாகவும் எழுதினால் எல்லோருக்கும் பயன்படும் என்னும் நோக்கத்தோடு இது வெளியிடப்படுகின்றது. மேலும் இதனை ஆங்கிலம் முதலிய மொழி களிலும் மொழிபெயர்த்தால், விஞ்ஞான முறையில் ஆராய்ச்சிக்கும் பயன்படும் என்பது கருத்து.

அகத்தியர் மாணாக்கர்களில் தேரையர் என்னும் ஒருவர் இருந்தார் என்பதை நூல்களின் வாயிலாகத் தெரிந்து கொள்கின்றோம். முற்காலத்தில் இருந்த அரசர் ஒருவருக்கு மருத்துவம் செய்தபோது, அவரின் கபாலத்தினுள் தேரை ஒன்று இருப்பதை அறிந்த அகத்தியமாமுனிவர் அறுவை வைத்தியம் செய்து தேரையை வெளிப்படுத்த முயன்றார். அறுவைக்குப்பின்னர், தேரையை எப்படி வெளிப்படுத்துவது என்று அவர் திகைத்துக் கொண்டிருந்தபோது, அருகில் நின்ற மாணவர் நீர்நிறைந்த தட்டினை ஏந்த அதில் தேரை பாய்ந்ததென்றும், மாணாக்கரின் அறிவுக் கூர்மையை அறிந்த குருபகவான் அகத்தியர் அம்மாணாக்கருக்குத் தேரையர் என்று பெயர் சூட்டியதாகவும் வரலாற்றுச்செய்தி கூறுகின்றது. எனினும் அக்காலத்தில் தேரையர் இயற்றிய நூல் எதுவும் நமக்குக் கிடைக்கவில்லை. எனவே, இந்தநூல் அகத்தியர் மாணாக்கர் தேரையர் எழுதியநூல் என்று கருதுவதற்கு இடமில்லை. இது பிற்காலத்தில் வாழ்ந்த தேரர் என்ற பெயரு டைய ஒருவரால் எழுதப்பட்டுள்ளது. தேரையர், தேரர் என்ற இரண்டு சொற்களின் ஒற்றுமையை நோக்கி தடுமாற்றம் கொள்ளும்படியாக உள்ளது. பிற்காலத்தில் வாழ்ந்த இவர் வைத்தியத் துறையில் தேர்ந்தவராதலின் தேரர் என்று அழைக்கப்பட்டார். இந்நூல் செய்த தேரர், கூரம் எனும் ஊரிலிருந்த தருமசௌமியர் என்பவரை ஆசிரியராகக் கொண்டு மருத்துவம் கற்றவர். தரும சௌமியர் என்னும் பெயர் பௌத்த மதத்தைச் சார்ந்தவராயிருக்கலாமோ என்று எண்ண இடந் தருகின்றது. ஆனால் தேரர் சிவப்பற்றுடையவர் என்பது அவர் பாடிய கடவுள் வாழ்த்து முதலிய குறிப்புகளிலிருந்து தெரிந்துகொள்ளலாம். முந்நூறு ஆண்டுகட்கு முன்னர் தொண்டை

நாட்டில் பாலாற்றின் வடகரையிலுள்ள திருமலைச்சேரி என்னும் ஊரில் பிறந்தவர். நம்பிபூபதி எனும் வேளாளரின் அருமைத்திருமகன். இளமையிலேயே தமிழிலுள்ள இலக்கண இலக்கிய நூல்களையும், சித்தமருத்துவ நூல்களையும் நன்கு கற்றுத் தேர்ந்தவர். தொண்டைநாட்டு மன்னரின் உதவியும் கிடைக்கப்பெற்றவர். இவர் இயற்றிய நூல்கள் மொத்தம் பதினான்கு. அதில் தேரர் நீர்க்குறி, நெய்க்குறி என்ற இந்த நூலும் ஒன்றாகும்.

1. தேரர் சிகாமணி வெண்பா. **2.** தேரர் நிகண்டு. **3.** தேரர் சேகரப்பா. **4.** தேரர் காப்பியம். **5.** தேரர் தரு. **6.** தேரர் நாடகம் (மருத்துப்பாரதம்). **7.** தேரர் அந்தாதி **8.** தேரர் வண்ணம். **9.** தேரர் நாள்மாலை. **10.** தேரர் யமகவெண்பா. **11.** தேரர் எதுகைப்பா **12.** தேரர் கரிசல், **13.** தேரர் தைலவருக்கம். **14.** தேரர் நீர்க்குறி, நெய்க்குறி.

தேரர் உண்மையிலேயே வைத்தியத்துறையில் நன்கு தேர்ந்தவர் என்பது அவர் இயற்றிய நூல்களிலிருந்து தெரிந்துகொள்ளுகிறோம். பாடல்கள் பாடுவதிலும் வல்லவர்.

அகத்தியர் கூறிய சிறுநீர்க்குறி முதலியவைகளையும் அறிந்து சித்தசாரனவம், சித்திய வித்தியாதரம், நித்திய நாதீயம், மாதவ கற்பம் போன்ற வேறு பல நூல்களிலுள்ள குறிப்புகளையும் ஆராய்ந்து இந்நூலை இயற்றியுள்ளார் என்பது தெரிகின்றது.

சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளிவிட்டுப்பார்க்குங்கால் கண்ணாடி, எருது, வெற்றிலை, குதிரை ஆகிய குறிகள் காணப்பட்டால் நோய் தீருமென்று ஒரு செய்யுளில் கூறப்பட்டுள்ளது. அதே குறிகள் கண்டால் நோய் தீராது என்றும் மற்றொரு செய்யுளில் கூறப்பட்டுள்ளது. இது போன்ற இடங்கள் ஆராய்வதற்குரியன. ஒவ்வொரு நோயிலுங் காணப்படும் சிறுநீர் விகற்பத்தினை அகர வரிசையில் முடிவில் இணைத்துள்ளோம். இது ஆராய்ச்சியாளருக்கு மிகவும் உதவியாக இருக்கும். சிறுநீர்க்குறிபற்றிய சோதனை விஞ்ஞான முறையில் மிகவும் முன்னேற்றம் அடைந்திருக்கும் இக்காலத்தில் இதுபோன்ற பழமையான நூலில் அடங்கியுள்ள கருத்துக்களையும் ஆராய்ந்து அறிந்து பயன்படுத்த வேண்டும் என்ற நோக்கத்தோடு இதனை எழுதலானேன்.

இதனை அன்புடன் வெளிப்படுத்துதவிய தஞ்சை சரசுவதி மஹால் நிர்வாகக்காரியதரிசி உயர்திரு ஓ. ஏ. நாராயணசுவாமி பி. ஏ., பி. எல் அவர்களுக்கும், ஷை நூல்நிலையக்காப்பாளர் உயர்திரு வி. கோபால ஐயங்கார், எம். ஏ., அவர்களுக்கும் என் நன்றி உரியதாகும்.

இத்தகைய ஆராய்ச்சியில் என்னை ஊக்கப்படுத்திவரும் பாளையங்கோட்டை இந்திய வைத்தியக் கல்லூரி முதல்வர் டாக்டர் க. சு. உத்தமராயன், எச். பி. ஐ. எம்., அவர்களுக்கும், சென்னை டாக்டர் வி. நாராயணசுவாமி எச் பி ஐ எம் அவர்கட்கும் தஞ்சை இந்திய வைத்தியத்துறை ஆயுள்வேத ஆராய்ச்சிப் பேராசிரியர் உயர்திரு வி. எஸ். வேங்கடசுப்ரமணிய சாஸ்திரிகள் அவர்களுக்கும் என் அன்பு உரியதாகுக.

சரசுவதி மஹால், தஞ்சை,
24—9—1967.

ஆ. சண்முகவேலன்,
சித்த வைத்திய ஆராய்ச்சிப் பேராசிரியர்
இந்திய வைத்திய ஆராய்ச்சித் துறை

டாக்டர் க. சு. உத்தமராயன், எச். பி., ஐ. எம்., பாளையங்கோட்டை.
முதல்வர்,
அரசாங்க இந்திய வைத்தியக் கல்லூரி,

மதிப்புரை

நீர்க்குறி நெய்க்குறி என்னும் இந்நூல் தேரரால் இயற்றப்பட்ட நூல்; வைத்தியத் துறையில் தேர்ந்தவரென மதிக்கப்பட்டதால், தேரர் என்பது சிறப்புப் பெயராக இருக்கலாம். சித்த மருத்துவத்துறையில் இது ஒரு நல்ல நூல். இவர் இயற்றிய நூற்களில் ஒன்ருகிய கரிசலில், " உத்தமமஞ்சிவாடுசுமி நீவென வேமனர் வடுகில் உரைத்தல்போல " எனக்கூறியிருப்பதிலிருந்து இவர் வேமனருக்குப் பிற்பட்டவராகவோ, அல்லது சமகாலத்தவராகவோ இருந்திருக்கலாம் என்று ஆராய்ச்சியாளர்கள் எண்ணுகின்றனர். வேமனர் காலம் சுமார் 300 ஆண்டுக்கு மேற்பட்டது. எனவே, தேரருடைய காலம் ஏறக்குறைய 350 ஆண்டுகட்கு முற்பட்டதெனக் கருதலாம்.

இவர் எழுதிய நூற்களின் தொகுப்பைக் குறிக்கும் பாடல் இது !

" சிகாமணி வெண்பா நிகண்டு சேகரப்பா
தேரையர் காப்பியந்தரு நாடக மந்தாதி
மிகா வண்ணம் நாண் மாலை யமகவெண்பா
விளங்கெதுகைப் பாயிவை யெல்லோரு மெச்சு
மகா மகிமைக் கரிசலெனு முறை யீராறும் "

இதனுல் தேரர் இயற்றிய நூற்கள் பன்னிரண்டு என்று தெரிந்துகொள்ளுகிறேம் மேலும் இதில் கூறப்படாத நூற்களில் " தேரர் தைல வருக்கமும் ", " தேரர் நீர்க்குறி நெய்க்குறியு " மாகும். இவை இரண்டும் தேரரால் பிற்காலத்தில் செய்யப்பட்டிருக்கலாமென்று கருதப்படுகின்றது.

நோய்களைக் கணிப்பதற்குச் சித்த மருத்துவமுறையில் கூறப்பட்ட எண்வகைத் தேர்தலாகிய நாடி, பரிசம், நா, நிறம், மொழி, விழி, மலம், மூத்திரம் என்பவற்றுள் நாடி முதன்மையானது என்பது எல்லோராலும் கொள்ளப்பட்ட ஒரு முடிவு. அதற்கடுத்தபடியாகச் சிறுநீர்ச் சோதனையாகும்.

இச்சோதனையை " நீர்க்குறி நெய்க்குறி " என்ற தலைப்பிட்டு இச்சிறு நூலைச் சூத்திர வடிவமாக யாத்துள்ளார். இந்நூலில் சிறுநீரின் நிறம், எடை, மணம், நுரை குறைதல் என்பவற்றை நிதானித்தும், நெய்த்துளி (எண்ணெய்த்துளி)யைச் சிறுநீரில் விட்டு அதில் காணும் உருவங்களைக் கொண்டும், நோய் இன்ன குற்றத்தினுல் ஏற்பட்டதென்பதையும், தீரும், தீராது, என்பதுபற்றியும் விளக்கமாகக் கூறப்பெற்றிருப்பதால், நோய் நிதானத்திற்கு இந்நூல் பெரிதும் பயன்படுமென்பதில் ஐயமில்லை.

இந்நூல் சித்த மருத்துவம் கற்கும் மாணவர்கட்கும், மருத்துவர்கட்கும், பிணிகளைத் தேர்வதற்கு (நாடிக்கு அடுத்தபடியாக) மிகவும் பயன்படும் என்பதில் யாதொரு ஐயமுமில்லை.

இந்நூல் இப்போது அச்சில் இல்லை: ஆதலால், தஞ்சை சரஸ்வதிமகால் நூல் நிலைய சித்த மருத்துவ ஆராய்ச்சித்துறைத் தலைவர் டாக்டர் ஆ. சண்முகவேலன், எம். ஏ; அவர்கள் யாவருக்கும் விரைவில் விளங்குமாறு ஒரு தொகுப்புரை எழுதியுள்ளார்கள். அவர்கள் முயற்சி வெற்றி பெறுவதாக! தஞ்சை சரஸ்வதி மகால் நூல் நிலையத்தார் அவர்களது திங்கள் வெளியீட்டில் இதனை வெளியிட்டிருக்கின்றார்கள். அவர்கட்கு என் நன்றி உரியதாகும்.

மேலும், வெளிவராத சித்த மருத்துவ நூற்களுக்கு உரை எழுதி வெளியிடுமாறு டாக்டர் ஆ. சண்முகவேலன், எம். ஏ., அவர்களை ஊக்குவதுடன், அவர் மேற்கொண்டுள்ள ஆராய்ச்சி நல்ல முறையில் யாவர்க்கும் பயன்பட எல்லாம்வல்ல இறைவனை வணங்குகிறேன்.

பாளையங்கோட்டை,
15—6—67.

க. சு. உத்தமராயன்,
முதல்வர்.
அரசாங்க இந்திய வைத்தியக் கல்லூரி.

குறிப்பு :- எண்ணெய்த்துளி சல்லடைக்கண்போல் காணப்படுவதை தீரா நோய்க் குறி என்று கௌதமர் கூறியபோதிலும், தேரர் அக்கொள்கையை மறுத்து—அது கபத்தின் குறியேயாதலால் தீரும் நோய்க்குறியே என்றுங் கூறியுள்ளார்.

தீரா நோய்க்குறி :— சிறு நீரில் விட்ட எண்ணெய்த்துளி அதில் அமிழ்ந்து போனால், அந்நோய் தீராது. கண்ணாடிக்குவளையிலன்றி மட்பாண்டத்திலும் நீரைப்பிடித்து எண்ணெய்த்துளி விட்டுப் பார்க்கலாம்.

தீரு நோய்க்குறி :— நோயாளியின் சிறுநீரில் விட்ட எண்ணெய்த்துளி கீழ்க் கண்டவை போல் மனிதன், மீன், கோவில், கோவில் மதில் சுற்று, பெரியயானை, மலை, குடை, மரம், வெண்சாமரை, தாமரைப்பூ, யானையின் கொம்பு, குல்லாய், சங்கு கண்ணாடி,மகர தோரணங்கள், பூமி, வீணை, சதுரமாயிருக்கின்ற வீடு, பாகல் இலை, வண்டு, தாமரை மொக்கு, சிம்மாசனம் போல் காணப்படுமானல் நோய் தீரும். மேலும் சிறுநீரில் விடப்பட்ட எண்ணெய்துளி மத்தளம், கொடி, பானை, பன்றி, காட்டு விலங்கு, குயவன் சக்கரம்போல் தோன்றினல் நோய் தாமத சாத்தியமாகும்.

தீரா நோயின் குறிகள் :— நோயாளியின் சிறுநீரில் விட்ட எண்ணெய்த்துளி, கீழ்க்கண்டவைப் போல் தோன்றும்.

ஒருகால், மூன்றுகால்கள், நான்கு கால்களையுடைய மனிதர், உடல் பருத்த மனிதர், தலையில்லா மனிதர், முன்கையில் கத்தி. சூலம், உலக்கை, வில், அரிவாள் பாம்பு, பூனை, எலி, அர்பு, நண்டு, சுரைக்காய், கோழி, புலி, குரங்கு, சிங்கம், குதிரை, வெற்றிலைக்கொடி, எருது, கரடி, பறவை, ஆமை, தேள், எண்ணெய்த் துளி பரவாமை, பொங்கிப்பரவல், இவை காணப்பட்டால், நோய் தீராது. இக் குறிகள் யாவும் அகத்திய முனிவரால் கூறப்பட்டுள்ளவை.

வேறு

சந்நிவாத நோயும், தீரும் நோயும் :— நோயாளியின் சிறுநீரில் துரும்பாலிட்ட எண்ணெய்த்துளி பாதி மிதந்து, பாதி கீழிறங்குமாயின், அவன் நோய் சந்நிவாத நோயாய் மாறும். அவ்வெண்ணெய்த்துளி சதுரவடிவமாகவும், தாமரை கண்ணாடி, குடை, சங்கு, தேர்ச்சக்கரம், சாய்ந்தமரம், குண்டலி போலவும் தோன்றினல் அந்நோய் தீருமெனக் கொள்ளலாம்.

தீருங்குறியும், தீராக்குறியும்:- நோயாளியின் சிறுநீரில் விட்ட எண்ணெய்த்துளி சோற்றுக்கம்பம், குள்ளம், வெற்றிலை, குதிரை, எருது போல் தோன்றின் அவனிட முள்ள நோய்கள் தீர்ந்து இனிதே வாழ்வான். பறவை, ஆமை, நாய், சிங்கம்,

பன்றி, பாம்பு, குரங்கு, தேள், பூனை மனிதன்போல் தோன்றினுல், நோயாளி இறந்தான் என்றே கொள்ளல் நன்று.

மேலும் சிறுநீரில் விட்ட எண்ணெய் தலையில்லா முண்டம் போல் தோன்றின் இறப்பான் என்றும், ஒரு நாம வட்டம் போல் தோன்றின் இறவான் என்றும் அறிதல் வேண்டும்.

வேறு

சுரநீர் விகற்பம் :— சுரநோயால் பீடிக்கப்பட்டவனின் சிறுநீர் தெளிவாயிருந்தால், வாதநோயால் பாதிக்கப்படுவான். சுருக்காகவும், பச்சை நிறமுடையதாகவுமிருந்தால், அச்சுரநோய் பித்தவெட்டை காரணமாய் வந்ததாகும். சிவப்பு நிறமுடையதாயிருந்தால், தோஷம் அல்லது சந்நி உண்டாகும். சுரமுடையவன் சிறுநீரில் சுண்ணம் போல் படிந்திருக்குமாயின், அந்நோய் தீராது.

சிறுநீர்ப் பெருக்கம் :— உண்ணும் நீர் பொங்கி, உடற்கருவிகளில் தங்காமல் நீர்ப்பையிலேயே தங்கி, பலப்பல நிறமாக இடைவிடாது சிறுநீர் இழியுமாஞல், உடலுக்குக் கெடுதியை விளைவிக்கும்.

மேகநீர் :— சிறுநீர் விடப்பட்ட இடத்தில் சுண்ணம் படிந்திருந்தால், எலும்புருக்கி நோய் உண்டாயிருக்கவேண்டும். நீர்கலந்த மோர் அல்லது நெய் போலும் படிந்திருந்தால் மேகவெட்டை நோய் காரணமாகும். இழிவதற்கு முன்னும், பின்னும், நீர்த்தொளை அடைத்திடின் பிரமியம் காரணமாகும். இழிந்த சிறுநீரில் எறும்புகளும், ஈக்களும் மொய்த்தால், அந்நீரையுடையவனின் நோய் தீராது.

சிறுநீர் இலக்கணம் :— சிறுநீர் தெளிந்திருந்தால் வாத நோய் காரணமாகும் மஞ்சள் நிறத்திலிருந்தால் பித்த நோய் காரணமாகும். வெண்மையாய் நுரைத்திருந்தால் கபநோய் காரணமாகும். கலந்திருந்தால், தொந்த நோய் காரணமாகும்.

நீர்க்குறிச் சிறப்பு :— வைத்தியர்களுக்கு நாடிக்குறிகளைக் கொண்டு நோயைக் கணிப்பது மயக்கத்தைக் கொடுத்தால், அவற்றைவிட நீர்க்குறிகள்தான் இன்ன நோயென்றறிய சிறப்பானவை.

இரத்தக்கொதிப்பு நீர் :— சிறுநீர் சிவந்திருந்தால், அது இரத்தக் கொதிப்பால் உண்டான நீரென அறிதல் வேண்டும். உஷ்ண மிகுதியினுல் கொதிப்பு ஏற்பட்டு, நீர்சுருங்குவதனுல் இக்குறி தென்படும்.

பித்த கோபநீர் :— முற்கூறிய சிறுநீர், மிகச் சிவந்திருந்தால், அது பித்த மிகுதி காரணத்தால் உண்டாகும். மூலச்சூட்டால் எரிந்து சிவப்பாய்த் தோன்றிற்றென்றும் சொல்லலாம்.

சேத்தும கோபநீர் :— சிறுநீர் அளவில் குறைந்து வெண்மையாயிருந்தால் அது சேத்துமத்தால் உண்டாகும். குளிர்ச்சியினுல் வெண்மை நிறமாகலாம். இரத்தக் குற்றத்தால் அளவிலும் குறையலாம்.

வாதகோப நீர் :— சிறுநீர் வெண்மையாயிருந்து தெளிந்துமிருந்தால், அது வாதமிகுதியினுல் உண்டாயிருக்கும். குளிர்ச்சியினுல் வெண்மை நிறமும் வறட்சியினுல் தெளிவும் ஏற்பட்டதெனக் கொள்ளல் வேண்டும்.

இரத்தவாத பித்தக் கலப்புநீர் :—சிறுநீர் கனத்தும், இறுகலாயுமிருக்குமானுல் அஃது இரத்தக்கொதிப்பால் ஏற்பட்ட நீராகும். தசை மென்மையாகக் கரைந்து சிறுநீரில் கலந்து வெளிப்பட்டால் பித்தவாதக் கலப்பால் ஏற்பட்டதாகும்.

வயது, காலம், நட்சத்திரங்களினுல் சிறுநீரின் மாற்றம் :— இதுவரை சொல்லப் பட்ட சிறுநீர்க்குறிகள், வயதினுலும், பருவத்தினுலும், நட்சத்திரங்களின் மாற்றத்தினுலும், பித்தம் மிஞ்சினதால் ஏற்பட்ட குறிகளாகும்.

உஷ்ணநீர் :— சுரத்தால் பீடிக்கப்பட்டவரின் சிறுநீர் வெள்ளை நிறத்துடனும் உவர் பொருந்தி தெளிந்திருந்தாலும், அது உஷ்ணத்தினுலாயது.

முறைக்காய்ச்சல் நீர் :— முறைக்காய்ச்சலுள்ளவர்களின் சிறுநீர் கனத்திருந் தால், அக்காய்ச்சல் விரைவில் குணப்படும்.

சிறுநீர் சிவந்து மிகவும் தெளிவுற்றிருந்தால், அந்நீர் மூன்று நாளைக்கொரு தரம் வரும் காய்ச்சலாகும். அந்நீர் இறுகிச்சிவந்து, பின்பு வெள்ளையானுல், அந்நீரையுடைய நோயாளிக்கு கபாலத்தில் பித்தம் போயடையும்.

தலைக்கனப்பு, மயக்கம் :— கண்ணுடிக்குவளையில் விட்ட சிறுநீர்ப் பரப்பில் வளையம் போல் பரந்து நின்ருல் அந்நீருடையவர் தலை கனத்து மயக்க மடைந் திருப்பார் என மருத்துவநூல் ஆராய்ந்தோர் சொல்லுவார்கள்.

தலையின் இடப்பக்கநோய் :— கண்ணுடிக்குவளையில் பிடித்து வைத்த சிறுநீர் அதன் அடியிற் சிவப்பாயிருந்தாலும், மஞ்சளாயிருந்தாலும், தெளிவுற்றிருந் தாலும், தலையின் இடதுபக்கம் நோயால் பீடிக்கப்பட்டதென்று உணர்க.

தலையின் வலப்பக்க நோய் :— சுரமுடையோர்க்கு சிறுநீர் வெண்மையாயும், கருப்புமாகி தெளிந்திருந்தால், நோயாளிக்குத் தலையின் வலப்பக்கத்தில், துன்பத்தைக்கொடுக்கும் நோயுண்டென்று விளக்கமாய்ச் சொல்லலாம்.

காய்ச்சலுடன் கூடிய மார்பு நோயைக் காட்டும் நீரின் நிறம் :— பாத்திரத்தில் பிடித்துவைத்த நீரின் அடிப்பாதி சிவந்து, கலங்கியும், மேற்பாதி தெளிவுற்று

மிருந்தால் அந்நீரையுடையவனுக்கு நெஞ்சுவலி, காய்ச்சல் இருக்கும் என்று மருத்துவ நூல் வல்லோர் கூறுவர்.

நீர்க்குண்டிக்காயில் கல்லிருப்பின் அதனையுணர்த்தும் நீர் :— சிறுநீர் தயிர்நீர் அல்லது பால்போல் இழிந்து, அதன் அடியில் வண்டல் இருந்தாலும், அந்நீரையுடையவருக்கு நீர்க்குண்டிக்காயில் கல்லிருப்பதால் ஏற்பட்டதென்று சொல்லலாம்.

இரத்த தொந்தநோய்

ஈரல் சுரம் :— சிறுநீர் சிவந்து சிறிது தெளிவுற்றிருந்தால், அது இரத்த தொந்திப்பாலுண்டானது. அது கலங்கிச்சிறிது கருத்திருக்குமாயின், வெப்பம் ஈரலைத் தாக்கியதாலுண்டான காய்ச்சல் என்று அறியவேண்டும்.

இருதயநோய் :— சிறுநீர் தலைமுடியின் நிறத்தை யொத்தால், தமரகப் பிணியுண்டாகுமென்று சொல்லுவர்.

நெய்க்குறி (வேறு) :— சிறுநீரின் குணங்களைக்கொண்டு நோய்களையறிய மற்றொரு சோதனையாகிய நெய்க்குறி கூறப்படும்.

சிறுநீரைச்சேகரிக்கும் நேரம் :— விடியற்காலத்தில் காலை 4 மணிக்கு விடும் சிறுநீரை பீங்கானில் பிடித்து வைத்திருந்து, அந்நீரில் எண்ணெய் விட்டுப் பார்க்க வேண்டும்.

இரத்த மிகுந்த வெப்பு :— சிறுநீரில் விட்ட எண்ணெய்த்துளித் வீசிப்பரந்து வட்டமாய் நின்றால், இரத்தம் பொங்குதலால் ஏற்பட்டதென்று அறியவேண்டும்.

இரத்தக்குறைவு :— எண்ணெய்த்துளி, விரைவில் கதிர்போல் நீண்டால், இரத்தம் கெட்டுக் குறைந்ததாலுண்டானதென்று அறிய வேண்டும்.

பித்த மிகுதி :— அந்த எண்ணெய்த்துளி கதிர்முனையைப்போல் நீண்டால், பித்தத்தின் மிகுதியால் உண்டானதென்றறிய வேண்டும். இந்நோயில் பேதி உண்டானால் நோய் அற்றுப்போகுமென்று நூல் வல்லோர் கூறுவர்.

சீதமிகுதி :— எண்ணெய்த்துளி நெகிழ்ச்சி அடையாமல் அப்படியே நின்றால் சீதமிகுதியால் உண்டானதென்று அறியவேண்டும்.

நோய் தீராக்குறி :— சிறுநீரில் விட்ட எண்ணெய்த்துளி நீரினுள் அமிழ்ந்தால் அந்நீரையுடையவனின் நோய் தீருவது அரிது.

குளிர்மை :— நாவரட்சி இல்லாமலும், உடம்பில் குளிரிருந்தாலும், உடலில் நடுக்கமிருந்தாலும், வாயில் நீர் ஊறினாலும், உடல், கை, கால் வெம்பினாலும், இரவிலே அதிக நீர் கழிந்தாலும், உடலின் மிக்க சீதளத்தைக் குறிக்குமென்பர்,

மூலைப்பால் குறி :— நோயாளியின் சிறுநீரில், ஆண்பிள்ளையைப்பெற்ற தாயின் முலைப்பாலை விடு. இது அச்சிறுநீரில் கலந்தால், நோய் தீரும். கலவாவிட்டால் நோயாளி இறப்பான் என்றும் கொள்க.

மரணமறிய:— நோயாளியின் காலின் மேல்புறமும், கீழ்ப்புறமும், பன்றியின் கொழுப்பைத்தடவவும். பின்பு அதை வழித்து நாய்க்கு இடு. நாய் அதைத் தின்று சீரணித்துக்கொண்டால், நோயாளி பிழைப்பான் என்க. நாய் சீரணிக்காமல் வாந்தி செய்தால், நோயாளியின் நோய் தீர்தலரிது.

குருதிக்குறி :— நோயாளியின் இரத்தத்தில் இருதுளியைக் குளிர்ந்தநீரில் விடு. அஃது உள்ளே அமுந்தின் நன்றென்றும், நெகிழுமாயின் மரணம் நேரிடுமென்றும் அறிக.

சிறு நீர் சோதனை :— நோயாளியின் சிறுநீர் மஞ்சள் நிறமாயிருந்தால் அஃது உத்தமம். தேன் போன்ற நிறமாயிருந்தால் மத்திமம். பால்போல் வெண்ணிறமாயிருந்தால், அதமாதமமாகும்.

நோயும் சிறுநீர் விகற்பமும்

அகர வரிசை

நோய்		சிறுநீர் விகற்பம்
அசீரணம்	...	சிறுநீர் நனைந்தூறிய வைக்கோலிலிருந்து ஒழுகும் நிறத்தைப்போன்று இருக்கும்.
அசாத்தியம்	...	சிறுநீரில் சுண்ணம் படிந்திருக்கும்.
,,	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த் துளியை விட்டுப் பார்க்கில், எண்ணெய்த் துளி சிறுநீரில் அழுந்தும்.
இரத்தக்கொதிப்பு	...	சிறுநீர் மிக்க செந்நிறமாகிய பன்னீர்ப் பூப் போன்று இருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் கனத்து இறுகலாக இருக்கும்.
,,	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த் துளியை விட்டுப் பார்க்கில், எண்ணெய்த்துளி வீசிப்பரந்து வட்டமாக இருக்கும்.
இரத்தம் பொங்குதல்	...	சிறுநீர் செம்மையும், கருமையும் பொருந்தி இருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் கறுப்பும், சிறிதுசெம்மையும், கலந்து இருக்கும் ; அன்றித்தனித்த சிவப்பு நிறமாகவும் இருக்கலாம்.
இரத்தக்கெடுதி அல்லது குறைவு	...	சிறுநீர் குங்குமப்பூ நிறத்துடன் கருநிறமும், சிறிது செம்மையும் கலந்து இருக்கும்.
,,	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப் பார்க்கில் எண்ணெய்த்துளி திரைபோல் நீண்டிருக்கும்.
இரத்த தொந்திப்பு	...	சிறுநீர் சிவந்து தெளிவுற்றிருக்கும்.
இதயநோய் (தமரகப்பிணி)	...	சிறுநீர் தலைமுடியின் நிறமாயிருக்கும்.
இடத்தலைநோய்	...	சிறுநீர் மஞ்சளாகவும், சிவப்பாகவும் தெளிவாகவும் இருக்கும்.
ஈரல் வெப்பம்	...	சிறுநீர்க் கலங்கிக் கருத்திருக்கும்.
உஷ்ணம்	...	சிறுநீர் காட்டு நாரத்தம் பழத்தோலின் நிறமாயிருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் புளியின் மணமாயிருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் வெண்மையாகவும், உவர் பொருந்தி தெளிந்து மிகுந்திருக்கும்.
உஷ்ணம் (அதிகம்)	...	சிறுநீர் கொதிக்கின்ற தீயின் நிறத்தைப் போன்று இருக்கும்.

உஷ்ணம் (உச்சநிலை)	...	சிறுநீரில் மஞ்சள் நிறமும், குங்குமப்பூ நிறமும், வரிவரியாகக் காணும்.
உஷ்ணம் (கொடிய)	...	சிறுநீர் மோரைப்போலும், பாலைப்போலும் நிறத்தையுடையதாயிருக்கும்.
உதிரவிருத்தி அல்லது உதிரவிருத்தியாலாகிய பிணி	...	சிறுநீர் இனித்த மணமாயிருக்கும்
உடற்பசைக் கேடு	...	சிறுநீர் புலால் மணம் வீசும்.
அவலம்பகம், தருப்பகம், கிலேதகம், சந்திகம்,	...	சிறுநீரில் வாயு சம்பந்தப்பட்டு நுரையுடன்
போதகம்.	...	இழிதலாகும்.
உடற்கேடு	...	சிறுநீர் அடிக்கடி இழியும்
எலும்புருக்கி	...	சிறுநீர் பால்போன்றிருக்கும்.
,,	...	சிறுநீரில் சுண்ணம் படிந்திருக்கும்.
கபம்	...	சிறுநீர் இலைப்பச்சை நிறமாயிருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் வெளுத்தும், சளியைப் போன்றும் இருக்கும்.
,,	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப் பார்க்கில் எண்ணெய்த்துளி முத்துப்போன்றிருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் வெண்மையாக உறைந்திருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் நுரைபொருந்தியிருக்கும்.
,,	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப் பார்க்கில் எண்ணெய்த்துளி சல்லடைக்கண் போற் காணும்.
,,		
,,	...	சிறுநீர் வெண்மையாகவும், அளவில் குறைந்தும் இருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் வெண்ணிறத்துடன் நுரையும், குமிழும், குடிநீர் போன்றும், நெய்யைப்போல பல நிறமாகவும் காணும்.
அயவாதக் கலப்பு	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப் பார்க்கில் எண்ணெய்த்துளி கந்துருபோல் பரவிக்காணும்.
கபால பித்தம்	...	சிறுநீர் இறுகிச் சிவந்து பின் வெண்மையாகும்.
கருப்பைபுண்	...	சிறுநீர் சீயும், துர்நாற்றமுமாயிருக்கும்.
கல்லடைப்பு நோய்	...	சிறுநீர் சீயும், துர்நாற்றமுமாயிருக்கும்.
காமாலை	...	சிறுநீர் குங்குமப்பூ நிறத்துள் கருமை கலந்து இருக்கும்.

,,	...	சிறுநீர் மஞ்சள், கருமை, செம்மை நிறங்களுடன் நுரை பொருந்தி இருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் மிக்க செம்மஞ்சளாக இருக்கும்.
குண்டிக்காய் வன்மைக்குறைவு	-	சிறுநீர் கெட்டுப்போன தசையைக் கழுவிய நிறத்தையுடையதாயிருக்கும்.
குருதிக் கொதிப்பு	...	சிறுநீர் கெட்டுப்போன தசையைக் கழுவிய நிறத்தையுடையதாயிருக்கும்.
கொடியநோய்	...	சிறுநீர் கனப்பாகவும், நெய்ப்பசையாகவும், இருக்கும்.
கோழை கொதிப்பு	...	சிறுநீர் கெட்டுப்போன தசையைக் கழுவிய நிறத்தையுடையதாயிருக்கும்.
கோழை நோய்	...	சிறுநீர் இந்திரியத்தைப்போன்றிருக்கும்.
சன்னி	...	சிறுநீர் சிவந்திருக்கும்.
சன்னிவாதம்	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப்பார்க்கில் எண்ணெய்த்துளி சிறுநீரில் அமுழுந்தும்.
சன்னிவாதம்	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப்பார்க்கில் எண்ணெய்த்துளி பாதி கீழ் அமுழுந்தியும், பாதி மேல் மிதந்தும் தோன்றும்.
சாத்தியம் (தாமத)	...	சிறு நீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப் பார்க்கில் எண்ணெய்த்துளி மத்தளம், கொடி, பானை, பன்றி, காட்டுவிலங்கு இவைகளைப் போற் காணும்.
சீரண பக்குவம்	...	சிறுநீர் துரிஞ்சிப்பழத்தின் நிறத்தையுடைய தாயிருக்கும்.
சீதளம்	...	சிறுநீர் கருப்பும், சிறிது பச்சையுமான நிறத்தை யுடையதாக இருக்கும்.
சீதள (மிகுதி)	...	சிறுநீர் நீலச்சாயை பொருந்தியிருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் கனமின்றித் தெளிந்திருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் தெளிந்தும், இரவில் அதிசயமாகவும் இழிதலாகும்.
சுத்த சீதளம்	...	சிறுநீர் வெண்ணிறத்துடன் தெளிந்திருக்கும்.
சுரம்	...	சிறுநீர் மஞ்சள் நிறமாயிருக்கும்.
தமரகநோய்	...	சிறுநீர் தலைமுடியின் நிறமாயிருககும்.
தலைக்கனப்பு, மயக்கம்	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப்பார்க்கில் எண்ணெய்த்துளி வளையம்போற் காணும்.
தொந்தநோய்	...	சிறுநீர் பல நிறமாக இருக்கும்.

நோய்		சிறுநீர் விகற்பம்
நீர்க் குண்டிக்காயில் கல்	...	சிறுநீர் தயிர்த்தெளிவைப்போலும், பாலைப் போலும் அடியில் வண்டல் காணப்படும்.
பாண்டுநோய்	...	சிறுநீர் இயற்கை அளவுக்குக் குறைந்திழிதல்.
பித்தம்	....	சிறுநீர் கனிந்த பொம்மன் மாசுப்பழம், சௌவீரத்தின் ஒளி, எள்நிறம் இவற்றைப் போற்காணும்.
,,	...	சிறுநீர் கருநிறமானின் மணமுடையதாயிருக்கும்.
,,	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப் பார்க்கில் எண்ணெய்த்துளி மோதிரம் போன்று காணும்.
,,	...	மேற்படி கதிர்முனைபோல் காணும்.
,,	...	சிறுநீர் பசுமையாகச் சிவந்து எரிச்சலுடன் கடுத்திறங்கும்.
,,	...	சிறுநீர் சிவப்பு மஞ்சளாக இருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் மஞ்சளித்திருக்கும்.
,,	...	சிறுநீர் மிகவும் சிவந்திருக்கும்.
பித்த கபம்	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப் பார்க்கில் சிறுநீரில் பாதி மேலும் பாதிகீழுமாக இருக்கும்.
பித்த காமாலை	...	சிறுநீர் மஞ்சள் நிறமாகவும், உதிரத்தை யொத்த நிறமாகவும் இருக்கும்.
பித்தவாதக் கலப்பு	...	சிறுநீரில் தசைகரைந்து வெளிப்படும்.
பிரமிய நோய்	...	சிறுநீர் போகு முன்னும், பின்னும் நீர்த்துவாரம் அடைக்கும்.
மார்புவலி	....	சிறுநீரைப் பாத்திரத்தில் பிடித்து வைக்க அடிப்பாதி சிவந்து கலங்கியும் மேற்பாதி தெளிந்து மிருக்கும்
முறைக்காய்ச்சல்	...	சிறுநீர் சிவந்து தெளிந்திருக்கும்.
மூலச்சூடு	...	சிறுநீர் மிகவும் சிவந்திருக்கும்.
மேகநோய்	...	சிறுநீரில் உதிரம் வெளிப்படும்.
மேகவெட்டை	...	சிறுநீரில் நீர் கலந்த மோர்போலும் நெய்யைப் போலும் படிந்திருக்கும்.
வலத்தலை நோய்	...	சிறுநீரைப் பாத்திரத்தில் பிடித்துவைக்க வெண்மையாகவும், கருப்பாகவும் தெளிவுற்று மிருக்கும்,

நோய்		சிறுநீர்விகற்பம்
வாதம்	...	சிறுநீர் வெண்ணிறத்தையும், உதிர நிறத்தையும் உடையதாகயிருக்கும்.
,,	...	சிறுநீரில் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப் பார்க்கில் அது பாம்புபோல் நீளமாய்க்காணும்.
,,	...	சிறுநீர் கடுத்து நொந்து சிறுத்துப் பொருமி இழியும்.
,,	...	சிறுநீர் சுரத்துடன் தெளிந்தநீர் இழிதல்.
வாதபித்த கபம்	...	சிறுநீர் நீலநிறத்துடன் தடித்துக் காணும்
,,	...	சிறுநீர் மிக்கத் தடித்திழியும்.
,,	...	சிறுநீர் கொடிய மணம் வீசும்.
,,	...	சிறுநீர் நுரைகுறைந்திழியும்.
வாதபித்த கலப்பு	...	சிறுநீர் எண்ணெய்த்துளியை விட்டுப் பார்க்கில் புல்முனையைப்போற் காணும்.
விஷத்தாலாகிய சீதளம்	...	சிறுநீர் ஆகாயத்தை யொத்த நிறமாக இருக்கும்

தீரும்நோய்

1. சிறுநீரில் விட்ட எண்ணெய்த்துளி வட்டமாகவும் பரவலாகவும் காணில்
2. திருமால் இடத்தோளிலுள்ள சங்கு, சிங்காசனம் போற் காணில்
3. குடை, யாழ் போற் காணில்
4. முல்லைமொட்டு, தாமரைப்பூப்போற் காணில்
5. சங்கு, வீணை, குறியவள் உருவம், வில், கொடிபோல் பரவிக்காணில்
6. வைபவம், மக்கள், மீன், கோயில், பெரியயானை போற் காணில்
7. மலை, குடை, விருக்கம், வெண்சாமரை தாமரைப்பூ, யானையின் கொம்பு, குல்லாய், கண்ணுடி, சங்கு, மகரதோரணம், பூமி, வீணை, சதுரமான வீடு போற்காணில்
8. பாகலிலை, வண்டு, தாமரை மொக்கு, சிம்மாசனம் போற்காணில்
9. சதுரவடிவம், தாமரைமலர், கண்ணுடி, குடை, சங்கு, தேர் உருளை, சாய்ந்தமரம், குண்டலி போற் காணில்
10. சோற்றுக்கும்பம், குள்ளன், வெற்றிலை, குதிரை, எருதுபோற் காணில்
11. நாமவட்டம் போற் காணில்
12. நோயுற்றார் காலின் மேற்பக்கமும், கீழ்ப்பக்கமும், பன்றியின் கொழுப்பை தடவி வழித்து நாய்க்கிட அது உண்டு செரித்திடில்

13. நோயுற்ருர் இரத்தத்தை இரண்டு துளி குளிர்ந்த தண்ணீரில்விட இரத்தம் உள்ளே அழுந்திருல்

தீரா நோய்

1. எண்ணெய்த்துளி விரைந்து பொங்கிப் பரவிக் காணில்
2. கடுகைப்போல் சிதறிக்காணில்
3. எண்ணெயும் நீரும் ஒன்று கலந்தால்
4. எண்ணெய் நீரினுள் அழுந்திருல்
5. அம்பு, வாள், இருப்புலக்கை, சூலம், ஈர்வாள், கும்பம், வெற்றிலை போற்காணில்
6. எருது, சிங்கம், ஆளி, யானை, புலி, ஆடு, பன்றி, மனிதன், பாம்பு, ஆமை, பறவை, நரி, குரங்கு, கழுதை, பூனை, தேள் போற்காணில்
7. கண்ணுடி, சிங்கம், பறவை, ஆமை, செந்நாய், குக்குடம், வராகம், வாநரம், பூனை, தேள், அரசர்கைச் சூலம் போலும் பரவிக்காணில்
8. எண்ணெய்த்துளி சிறுநீரில் அமிழ்ந்தால்
9. ஒருகால், மூன்றுகால், நான்குகால்களையுடைய மனிதர்போன்றும், உடல் பருத்த மனிதர் போன்றும், தலையில்லா மனிதர் போன்றும், கையில் கத்தி, சூலம், உலக்கை, வில், அரிவாள், பாம்பு, இவைகளைத் தாங்கிய மனிதன்போலும் காணில்
10. பூனை, எலி, அம்பு, நண்டு, சுரைக்காய், கோழி, புலி, குரங்கு, சிங்கம், குதிரை, வெற்றிலைக்கொடி, எருது, கரடி போற்காணில்
11. பறவை, ஆமை, தேள் போல் காணில் எண்ணெய்த்துளி பரவாமலிருத்தல், பொங்கிப்பரவல் ஆகிய இவை
12. சிறுநீரில் ஈ, எறும்பு, மொய்த்தால்
13. ஆண்பிள்ளையைப்பெற்ற தாயின் முலைப்பாலை பிணியாளர் நீரில் விட்டுப்பார்க்கில் அது சிறுநீரில் கலவாவிடில்
14. நோயுற்ருர் காலின் மேற்பக்கமும் கீழ்ப்பக்கமும் பன்றியின் கொழுப்பைத்தடவி வழித்து நாய்க்கிட அது உண்டு செரியாதாகில்
15. நோயுற்ருர் இரத்தத்தை இரண்டு துளி குளிர்ந்த தண்ணீரில் விட, இரத்தம் தண்ணீரில் நெகிழுமாயின்

குறிப்பு: கண்ணுடி, எருது, வெற்றிலை, குதிரை, ஆகிய இத்தோற்றங்கள் மூலப்பாக்களில் நோய்தீரும், நோய் தீராது எனும் இரண்டு தலைப்புக்களிலும் காணப்படுவதால் இவைகள் ஆராய்தற்குரியன.

Contraceptives in Ancient India.

In the background of the present day outlook in which Family Planning looms large in our national economy and when the attention of the Health Department is focussed on the means and methods of contraception and birth control, it will be not only interesting but also profitable to peep into our own past and see what light ancient wisdom can shed on modern research to solve this all absorbing problem of to-day. Although our ancestors might not have been faced with the problem of restraining a staggering expansion of population as we are to-day, other motives like averting deterioration of health, putting off conception during convalescense etc., would have inspired them in the discovery of contraceptives. The range and the fertility of the field of the intellectual activities of our ancients in such that no one who walks across its bunds in search of anything ever returns disappointed. The Sasrasvati Mahal Library, Thanjavur, presents a perfect cross section of this ancient field of culture and the members of the staff of our Literary (Medical) Research Unit are placing before the public, in the following pages, the results of their researches conducted so far into the methods of contraception prescribed in ancient texts. We are sure that our readers will be struck by the almost incredible cheapness, accessibility and simplicity of the process of contraception set forth in these prescriptions as against the elaborate, costly and abnormal surgical processes recommended to-day.

[Editor, T. M. S. S M. Library Journal]

Contraceptives in Indigenous Medical Works

Contributed by the Literary Research Unit,
(Central Council of Ayurvedic Research), T. M. S. S. M. Library, Thanjavur.

From: SARABHENDRA VAIDYA MURAIGAL — GARBHINI BALAROGA CHIKITSAI — PAGE 65 (PUBLISHED BY T. M. S. S M. LIBRARY, THANJAVUR)

1. The woman, who takes the *roots of *Indigofera tinctoria* (அவுரி) and *Benincasa Hispoda* (பூசணி) in equal weight, ground with water on the fourth day of her menses will not conceive.

2. Taking of the unfolding flower sheath of *Phoenix Dactylifera* (பேரீச்சை खर्जूर), ground with milk is contraceptive.

3. Bundle up leaves of *Mimosa Amara* (உசிலி) and place the bundle amidst Sodium Chloride (கல்லுப்பு). Take the leaves and grind them with cow's milk. Administer this to woman to prevent conception.

---

* Drugs marked with an asterisk are compounds of *upavisha* and must be administered carefully.

From: Mss. No. B. L. 10817/ D. 11178, PALM LEAF, GRANTHA AND TAMIL SCRIPTS, IN T. M S. S. M. LIBRARY.

4. During the monthly course, a woman who takes the flower of *Hibiscus Rosa Sinensis* (செம்பரத்தை जपाकुसुम) ground and mixed with Rice Vinegar (காடி कांजिकम्) will not conceive.

5. The woman who takes the ground paste of the leaves of *Bambusa Arundinaceae* (மூங்கில் இலை वेणु पत्रम्) mixed with cow's milk will not conceive.

From: Mss. No. B. L. 10807/D. 11173, GRANTHA SCRIPT IN T. M. S. S. M. LIBRARY.

6. The ground paste of the fruits *Butea Frondosa* (புரசிக் பழம் किंशुक फलम,) administered with butter, sterilises woman.

7. The paste of the seeds of **Nerium Odorum Solanel* (அலரிவிதை करवीरस्य बीजम्,) administered with butter, sterilises woman.

From: TAMIL MSS. NO. I (PAMBATTI SIDDHAR EDU, ANUBHAVA VAIDYA MURAI, -Secured from Salem).

8. Flowers of *Sesamum Indicum* (எள்ளின் பூ) and tender leaves of * *Calotropis Procera* (எருக்கின் துளிர்) of equal quantity, ground with water and administered is contraceptive.

9. A mixture of the following, when taken, sterilises women:

Juice of *Citrus lemon* (எலுமிச்சம்பழச்சாறு) 10 *palas*;

Ground paste of the root of *Pandanus Tectorious* (தாழைக்கிழங்கு) as much as lemon fruit;

Ferula Asafoetida (பெருங்காயம்) $3\frac{5}{8}$ *gunjas*.

10. Unripe fruits of *Grewia Asiatica* (ஈச்சங்காய்) given to woman, with tender cocoanut water, prevents conception.

11. Seeds of Wild Chembai (காட்டுச்செம்பை), ground with urine and given to woman is contraceptive.

12. Remove the rinds of the seeds of *Erythrina Indica* (கல்யாண முருங்கை) grind inner pulps with milk and honey, and give the medicine for three days during menses, to prevent conception.

From: RASIKARANJANI (MARATHI MANUSCRIPT), T M. S. S. M. LIBRARY.

13. *Stanza 170*: Taking one *palam* of three year old jaggery for fifteen days is contraceptive.

---

*.Drugs marked with an asterisk are compounds of *upavisha* and must be administered carefully.

14. *Stanza 171*: The decoction made of the root of *Plumbaxo Zeylanica* (கொடுவேலி चित्रकम्), ground in rice wash, taken on the fourth day of the menses makes woman barren.

15. *Stanza 172*: Four and half *tolas* of nicely powdered *Terminalia Belerica* (தான்றிக்காய் विभीतक), taken in rice wash during menses for seven days make woman barren.

16. *Stanza 175*: Taking decoction of *Terminalia Belerica* (தான்றிக்காய் विभीतक), for seven days after menses, makes a woman barren.

From: YOGARATNAKARA.

17. Piece of rock salt, mixed with gingelly oil, placed in the vagina at the time of coition is contraceptive.

18. Grind root of *Amaranthus Gangeticus* (சிறுகீரை तण्डलीयक), in rice wash and drink for three days at the end of the monthly course. It will prevent conception.

19. Fumigation of the vagina at the close of monthly course with the smoke of *Azadirachta Indica* (வேப்பு निम्ब), is contraceptive.

20. Each one *tola* of powdered *Abies Webbiana* (தாளிசபத்திரி तालीस), and *Ochre* (காவி गैरिक), taken in cold water on the fourth day of menses prevents conception.

From: BHAISHAJARATNAVALI.

21. She, who takes the powders of *Ficus Religiosa* (அரசு), *Embellia Ribes* (வாயுவிளங்கம் विडंकम्) and Borax (வெண்காரம் टंकणम्) of equal quantity with milk, will not conceive (also in Bhavaprakasa).

22. Woman, who takes for three days during menses, flowers of *Hibiscus Rosa Sinensis* (செம்பரத்தை जपा), ground with rice vinegar along with old jaggery, will not conceive (also in Bhavaprakasa).

23. On the fourth day of the menses, leaves of *Cissampelos Pereira* (வட்டத்திருப்பி पाठा), ground and taken prevent conception.

24. The powders of *Emblica Officinale*, *Anjana*, *Terminalia Chebula* (நெல்லிக்காய் आमलकी, அஞ்ஜனக்கல், கடுக்காய் हरीतकी) taken with water is contraceptive.

25. *Kalka* taken of *Cordia Myxa* (நறுவரி शेलु) well ground is contraceptive.

26. Rasanjana (மரமஞ்சள்சத்து) taken in cold water along with powdered *Terminalia Chebula* (கடுக்காய் हरीतकी) and *Emblica Officinale* (நெல்லிக்காய் आमलकी) prevents conception.

From: ANANGARANGA BY KALYANAMALLA (PUBLISHED BY MEHARCHAND LAKSHMAN DAS, SAITH MITTA BAZAAR, LAHORE) PAGE 31.

27. *Plumbago Zeylanica* (கொடுவேலி चित्रक) boiled in husk water and taken at the close of menses time makes woman barren.

28. Half a *pala* of the seeds of *Butea Frondosa* (புரசு रक्षो भूरुह) taken with rice wash for seven days from the first day of mensturation makes a fertile woman barren.

(*From*: KAMAVIJNAN — HINDI BOOK – Chandraberi Publication by Kranti Prakarsam, Varanasi)

29. The nice powder of rinds of *pista* (பிஸ்தா) and *Scindapsus Officinale* (யானைத் திப்பிலி गज पिप्पली) taken everyday in half tola weight, is a successful contraceptive.

30. One *masha* weight of each of the following, taken with cold water for three days after the third day of menses every month, prevents conception for one year.

Piper Longum	திப்பிலி	पिप्पली
Embellia Ribes	வாயுவிளங்கம்	विडंकम्
Borax	வெண்காரம்	टंकणम्

31. Ashes of *Butea Frondosa* (புரசு पलाश) taken along with *Ferula Asafoetida* (பெருங்காயம் हिंगु) prevent conception.

32. The solution of one *masha* of Alum (படிக்காரம் स्फाटिकी) in $\frac{1}{8}$ seer of water infused into Vagina is contraceptive.

33. Solution of one *tola* of old jaggery (பழம் வெல்லம் पुराण गुड) taken for seventeen days from the date of menses prevents conception.

34. The decoction made of root of *Gossypium Indicum* (பருத்தி कार्पास) with water is contraceptive.

35. Application of cotton, soaked in the oil of *Azadirachta Indica* (வேம்பு निम्ब) to the vagina prevents conception.

OUR NEWS-REEL

On the 10th April 1967, the members of the staff of the Literary (Medical) Research Unit celebrated for the first time Tirumular Day and opened a portrait of the Siddha saint, Tirumular. The function was held in the premises of the Sarasvati Mahal Library.

Thiru M. S. Sarangapani Mudaliar, Commissioner of Hindu Religious and Charitable Endowments Board presided on the occasion. Thiru V. Balaramiah, Chief Presidency Magistrate opened the portrait of Tirumular after an eloquent speech on the ancient and infallible nature of the Siddha medical system, exhorting the Government to render all possible help to the institutions working for the publication of the rare works on the subject. Dr. K. S. Uttamarayan, Retired Siddha Professor delivered his special address for the occasion on the medical works of Tirumular. Thiru V. S. Venkatasubramania Sastrigal, Senior Research Officer and Dr. A. Shanmugavelan, Siddha Research Officer of the Literary Research Unit and Thiru V. Gopala Iyengar, Librarian, Sarasvati Mahal Library participated in the function, delivering short and spicy speeches appropriate for the occasion. Thiru O. A Narayanaswami Iyer, Honorary Secretary of the Research Unit welcomed the guests in the beginning and thanked them in the end.

On 20—5—1967, a sweet and small function was organised by the Literary Research Unit to felicitate Dr. K. S. Uttamarayan, H. P. I. H., on his appointment as Principal of the College of Indian Medicine at Palayamkottai. Thiru V. S. Venkatasubramania Sastri presided. Dr. A. Shanmugavelan, Siddha Research Officer, Thiru C. Rajarajeswara Sarma, Junior Ayurveda Research Officer, Thiru N. V. Venkatasubramania Sastri, Sanskrit Calligrapher and Thiru M. Seeralan, Assistant Librarian of the Literary Research Unit and Thiru V. Gopala Iyengar, Librarian, Sarasvati Mahal Library, besides the president of the function, made eulogistic speeches offering a chorus of praise to Dr. Uttamarayan on his great service to the cause of Siddha Medicine in general and thanking him for his guidance and help to the Literary Research Unit in particular. The one point that was conspicious in every eulogistic speech was that Dr. Uttamarayan's devotion to the cause of Siddha System was not irreconcilable with his regard for Ayurveda. The chief guest of the evening replied suitably acknowledging the eulogies only as the good wishes and blessings of the speakers and promising to dedicate himself with greater vigour to the cause of Indian Medicine, in his new capacity as Principal. After the meeting Dr. Uttamarayan was entertained at Tea.

The Post-Graduate Education and Research Assessment Commitee of the Gujarat Ayurveda University visited the Research Unit of the Central Council of Ayurvedic Research at Sarasvati Mahal on 16th September 1967. The Committee consisted of Sri V. I. Thacker, Vice-Chancellor of the Ayurvedic University, Sri M. P. Vyas,

Chairman of the Siddha Ayurvedic Council and Ex-Minister of Health of Gujarat State, Dr. P. M. Mehta, Member of the Institute for Ayurvedic Studies and Research at Jamnagar and Sri V. N. Dvivedi, Director of I. A. S. R., Jamnagar and Sri D. M. Joshi, the Registrar of Gujarat Ayurvedic University. After being cordially welcomed by the Senior Research Officer, Thiru V. S. Venkatasubramania Sastri, the party of guests posed for a group photograph with the staff of the Research Unit. They examined in detail the Unit's Work of Research and expressed complete satisfaction at the progress of the work made in the Unit.

A tea was arranged in honour of the distinguished guests. Thiru V Gopala Iyengar, Librarian, Sarasvati Mahal welcomed the guests in an eloquent and fitting manner. Responding to the welcome Sri M. P. Vyas gave a very illuminating talk stressing on the comprehensive range and infallible nature of Ayurveda which is a Sastra and is based on eternal basic principles, as compared with modern medical systems which are but science and are based on the varying results of observation. He said that the hundreds and thousands of manuscripts on Indian medicine, if published will form a great boon to the modern world in which more than 50 % of the people are said to be suffering from some incurable disease or other. The refrain of his exhortation lay in calling forth, the votaries of the Ayurvedic and Siddha systems to work in unison and harmony with each other, as the two systems are complementary and not contradictory forming two different phases of the same Sastra.

After tea, the committee visited the Sarasvati Mahal Library and spent a considerable time examining, with admiration and wonder, the various treasures of knowledge preserved in this great Temple of Learning.

The annual celebration of Rajah Serfoji Day came off on 24th September 1967. The function started with a commemoration worship to Lord Vignesvara installed in the Library premises. The Rajah's portrait was profusely garlanded and adorned and the members of the staff of the Library and the Literary Research Unit assembled in front of the portrait and paid homage to the great scholar king who has bequeathed to humanity his Kingdom of Letters, the Sarasvati Mahal, which is hailed as the eighth wonder of the world.

On 23—10—67 the All India Radio, Tiruchirapalli broadcast at 9-30 P. M. through its Trichi, Coimbatore and Tirunelveli transmitting stations, a documentary feature on the Sarasvati Mahal. Lasting for about an hour, the feature had a wide coverage including in its scope the constitutional and the Administrative details, the historical and the cultural background, the preservative and the propogative techniques, the hidden treasures of Literature, Science and Art and the present equipments and the future needs of this great treasure of learning. Composed in the form of personal interviews with the persons at the helm, the feature gave a thorough description of the activities of the departments of several languages and our medical wing, the Literary Research Unit.

Illustrated with occasional readings from our palm leaves and variegated with musical renderings of songs and dance-pieces from our manuscripts, the feature produced almost an actual vision of the Library before the listener's mental eye. We thank the authorities of the All India Radio for having carried our Library over the air and we congratulate Thiru R P. Rangan on his preparing and editing this documentary feature. We are glad to learn that the feature is to be broadcast again at 6-15 P M. on 11—11—67 for the benefit of those who have missed the first broadcast.

As usual a large number of tourists, scholars and other distinguished persons from all over India and from abroad visited the Library during recent months, some for pleasure, but many for profit. Extracts from their observations about the Library will be published under the usual heading, " From our Visitors' Book " in some subsequent issue. Two visits however, deserve special mention here. The one is that of the King and Queen of Sikkim with their party and the other that of the Prince of Arcot.

On 31—8—67 their Highnesses, the Chogyal and the Gyalmo of Sikkim visited the Library in the course of their Indian tour. They were received with *Purnakumbha* and garlanded. The royal couple showed a very keen interest in the various manuscripts collected in the Library and were particularly attracted by the miniature paintings especially of the Ramayana. Some of the unique publications of the Library were presented to His Highness the Chogyal and he reciprocated the gift bv presenting the Library with a copy of profusely illustrated volume RGYAN-DRUG MCHOG-GNYSIS published by the Namgyal Institute of Tibetology, Gangtok, Sikkim.

On 4—9—1967 His Highness, the Prince of Arcot visited the Library and the Literary Research Unit and saw, with profound admiration, the wonderful collection of manuscripts and books on all conceivable subjects, the care with which they are preserved and the useful work that is being done here. His Highness and his party took a special interest in the Urdu and Persian manuscripts in the Library Srimanth Ry. Thulajendra Rajah Saheb, Life Member of the Administrative Committee of the Library entertained the party at Tea. The Prince of Arcot expressed great pleasure at the welcome offered to him and realled the close association between the royal houses of Thanjavur and Arcot in the History of Tanjore in the earlier centuries.